

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME BİLİM DALI

TÜRKİYE’DEKİ YABANCI UYRUKLU
YÜKSEKÖĞRENİM ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAM
MEMNUNİYETİ, SOSYO-EKONOMİK VE MESLEKİ
PROBLEMLERİ

Akram Mahamat Mahamat SALEH

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Hüsnü Serdar ÖĞE

Konya-2020

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	AKRAM MAHAMAT MAHAMAT SALEH
	Numarası	164227001033
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İŞLETME/ İŞLETME
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tezin Adı	Türkiye'deki Yabancı Uyruklu Yükseköğrenim Öğrencilerinin Yaşam Memnuniyeti, Sosyo-Ekonomik ve Mesleki Problemleri

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin imzası

(İmza)

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	AKRAM MAHAMAT MAHAMAT SALEH	
	Numarası	164227001033	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	İŞLETME/ İŞLETME	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐	
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. H. Serdar ÖGE	
	Tezin Adı	Türkiye'deki Yabancı Uyruklu (Yükseköğretim Öğrencilerinin Yaşam Memnuniyeti, Sosyo-Ekonomik ve Mesleki Problemleri)	

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan başlıklı bu çalışma ...28...../...01...../...2020..... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Unvanı, Adı Soyadı	Danışman/Üye	İmza
Prof. Dr. H. Serdar ÖGE	Danışman	S. Öge
Dr. Öğr. Üyesi Mehtap ÖZTÜRK	Üye	Mehtap Öztürk
Dr. Öğr. Üyesi Ebru ERTÜRK	Üye	Ebru Ertürk

Not: Tezlerde ıslak imzalı suretleri yer almalıdır.

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Türkiye’de yaşayan yabancı uyruklu yükseköğrenim (lisans, yüksek lisans ve doktora) ve (lise) öğrencilerin yaşam memnuniyetini, sosyo-ekonomik ve mesleki problemlerini, Çadlı öğrenciler üzerinden açıklayabilmek amacı ile ortaya koyulmuştur. Yüksek lisans öğrencisi olarak hazırlanan bu çalışmanın amacını Türkiye’de son zamanlarda artış gösteren Çadlı öğrencilerin nüfusu oluşturmaktadır. Bu çalışma Selçuk Üniversitesi İşletme Bölümü Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde gerçekleştirilmiştir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, kavramsal çerçeveye yer verilmiştir. Yaşam memnuniyeti, göç olgusu gibi kavramlar açıklanmıştır. İkinci bölümde, yabancı uyruklu öğrencilerin yaşam memnuniyeti, sosyo-ekonomik ve mesleki problemleri açıklanmıştır. Son olarak üçüncü bölümde ise, yöntem ve bulgulara yer verilmiştir.

Bu çalışmanın yürütülmesi sırasında desteklerinden dolayı danışmanım Prof. Dr. Hüsnü Serdar ÖGE, Arş. Gör. Nusret ÇİFTÇİ ve Arş. Gör. Akın ABUL sonsuz teşekkür ederim.

Tez süresince yanımda olan sevgili babam Mahamat Mahamat SALEH’e maddi ve manevi desteğinden dolayı teşekkürü bir borç bilirim.

Tez hazırlarken, her aşamada bana yardımcı olan sevgilim Sinem Can ÇOLAK’a teşekkür ederim.

Akram Mahamat MAHAMAT SALEH

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Akram Mahamat Mahamat SALEH	Numarası 164227001033
	Ana Bilim Dalı	İşletme A.B.D İşletme B.D	
	Danışmanı	Prof. Dr. Serdar Hüsnü ÖGE	
Tezin Adı		Türkiye'deki Yabancı Uyruklu Yükseköğrenim Öğrencilerinin Yaşam Memnuniyeti, Sosyo-Ekonomik ve Mesleki Problemleri	

ÖZET

Bu araştırmada Türkiye'deki yabancı uyruklu yükseköğrenim öğrencilerin yaşam memnuniyeti, sosyo-ekonomik ve mesleki problemleri incelenmiştir. Bu bağlamda Türkiye'de eğitim gören Çad uyruklu öğrenciler bu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 307 Çadlı öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırma neticesinde elde edilen verilere göre, Sosyal ve Kültürel Sorunlar ile Ekonomik ve Eğitim Sorunları arasında pozitif yönlü orta güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Sosyal ve Kültürel Sorunlar ile Yaşam Memnuniyeti arasında negatif yönlü çok zayıf bir ilişki bulunmaktadır. Ekonomik ile Eğitim Sorunları arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki bulunmaktadır. Eğitim Sorunları ile Yaşam Memnuniyeti puanı arasında pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki bulunmaktadır. Regresyon analizi sonuçlarına göre, Yaşam Memnuniyetinin Sosyal ve Kültürel Sorunlar ve Eğitim Sorunlar puanlarından etkilenmesinin testi için kurulan modeller anlamlıdır. Sosyal ve Kültürel Sorunlar Yaşam Memnuniyetini negatif yönde etkilemektedir. Eğitim Sorunları Yaşam Memnuniyetini pozitif yönde etkilemektedir.

Yapılan fark analizleri sonuçlarına göre cinsiyet, medeni durum, yaş, kardeş sayısı, ailenin Türkiye'de olma durumu, Türkiye'de bulunma süresi ve ders başarısı grupları bakımından istatistiksel olarak anlamlı sonuçlara ulaşılmıştır. Analiz sonuçlarına göre gelir ve eğitim durumu grupları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır.

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Akram Mahamat Mahamat SALEH	Numarası 164227001033
	Ana Bilim Dalı	İşletme A.B.D İşletme B.D	
	Danışmanı	Prof. Dr. Serdar Hüsnü ÖGE	
Tezin Adı		Life Satisfaction Socio-Economic and Occupational Problems of Foreign Higher Education Students in Turkey	

SUMMARY

In this study, life satisfaction, socio-economic and vocational problems foreign students in Turkey have been studied. In this context, Chad national students studying in Turkey constitute the universe of this research. The sample of the study consists of 307 students from Chad.

According to the data obtained from the research, there is a positive medium relationship between Social and Cultural Problems and Economic and Education Problems. There is a very weak negative relationship between Social and Cultural Problems and Life Satisfaction. There is a weak positive relationship between economic problems and Educational Problems. There is a very weak positive relationship between Educational Problems and Life Satisfaction. According to the results of the regression analysis, the models established to test the effects of Social and Cultural Problems and Education Problems on Life Satisfaction are significant. The Social and Cultural Problems negatively affect the Life Satisfaction. Education Problems has a positive effect on Life Satisfaction.

According to the results of the comparison analysis statistically significant difference have been found in terms of gender, marital status, age, number of siblings, the condition whether the participants' family lives in Turkey or not, how long the participant lives in Turkey and academic achievement of the participants. According to the results of the analysis, no statistically significant difference was found in terms of income and education groups.

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ

APA	Amerikan Psikoloji Derneği
GSYH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
IOM	Milletlerarası Göç Örgütü
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SPSS	Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı
SWLS	Yaşam Memnuniyet Ölçeği
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası.....	i
Tez Kabul Formu.....	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
SUMMARY	v
KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Yaşam Memnuniyeti.....	3
1.1.1. Yaşam Memnuniyeti Kavramı ve Gelişimi	3
1.1.2. Yaşam Memnuniyetini Etkileyen Faktörler.....	7
1.1.2.1. Bireysel Faktörler	7
1.1.2.2. Çevresel Faktörler.....	14
1.1.2.3. Ulusal Faktörler	15
1.1.3. Yaşam Memnuniyeti Yaklaşım Modelleri.....	16
1.1.3.1. Amaçsal Yaklaşımlar	16
1.1.3.2. Etkinlik Yaklaşımı	17
1.1.3.3. Yargı Yaklaşımı	18
1.1.3.4. Yukarıdan Aşağıya Aşağıdan Yukarıya Yaklaşımı	19
1.1.3.5. İlişkilendirici Yaklaşım.....	20
1.1.4. Yaşam Memnuniyeti Algılama Farklılıkları.....	21

1.1.5. Yaşam Memnuniyet Ölçümleri ile ilgili Karşılanılan Sorunlar.....	22
1.1.6. Yaşam Memnuniyeti İle İlgili Araştırmalar.....	23
1.2. Eğitim Amacıyla Göç Olgusu.....	30
1.2.1. Göç Olgusu Kavramı	30
1.2.2. Göç Konusunda Temel Kavramlar	31
1.2.1.1. Göçün Nedenleri	31
1.2.1.2. Göçün Sonuçları	33
1.2.3. Göç Eğitim İlişkisi	35
1.2.3.1. Göçün Eğitime Etkileri	36
1.2.3.2. Eğitim Kaynaklı Göç Sorunları	37
1.2.4. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu	40

İKİNCİ BÖLÜM

YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERİN YAŞAM MEMNUNİYETİ SOSYO-EKONOMİK VE MESLEKİ PROBLEMLERİ

2.1. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrenciler	43
2.1.1. Türkiye’de Uluslararası Öğrenci Hareketliliği	43
2.1.2. Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerine Dair Genel Bilgi	46
2.1.3. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkiye Üzerinde Memnuniyet Düzeyleri.....	49
2.2. Uluslararası Öğrencilerin Sorunları	51
2.2.1. Akademik Sorunları	53
2.2.2. Yaşamsal Sorunları	54
2.2.3. Kültürel Sorunları	55
2.2.4. Ekonomik Sorunları.....	56
2.2.5. Psikolojik Sorunları	57

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE’DEKİ YABANCI UYRUKLU YÜKSEKÖĞRENİM ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAM MEMNUNİYETİ, SOSYO-EKONOMİK VE MESLEKİ PROBLEMLERİ: ÇADLI ÖĞRENCİLER ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

3.1. Çad Tanıtımı	58
3.2. Araştırmanın Konusu, Amacı ve Önemi.....	60
3.2.1. Araştırmanın Amacı.....	60
3.2.2. Araştırmanın Sorunları ve Önemi.....	60
3.3. Yöntem.....	61
3.3.1. Evren ve Örneklem	61
3.3.2. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	61
3.3.3. Verilerin Analizi	61
3.4. Bulgular ve Yorumlar	62
SONUÇ	100
KAYNAKLAR	102
EKLER	112
Ek 1: Anket Formu	112
ÖZGEÇMİŞ	115

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Kişisel Bilgilerinin Dağılımı	62
Tablo 2. Ölçek Puanlarının Pearson Korelasyon Analizi	64
Tablo 3: Ölçek Puanlarının Regresyon Analizi	64
Tablo 4. Betimleyici İstatistikler	66
Tablo 5. Katılımcıların Ölçek Puanlarının Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması.....	66
Tablo 6. Katılımcıların Ölçek Puanlarının Medeni Durumlarına Göre Karşılaştırılması	67
Tablo 7. Katılımcıların Ölçek Puanlarının Ailelerinin Türkiye’de Olması Durumuna Göre Karşılaştırılması	67
Tablo 8. Katılımcıların Ölçek Puanlarının Yaşlarına Göre Karşılaştırılması	68
Tablo 9. Katılımcıların Ölçek Puanlarının Ortalama Gelirlerine Göre Karşılaştırılması	68
Tablo 10. Katılımcıların Ölçek Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Karşılaştırılması	69
Tablo 11. Katılımcıların Ölçek Puanlarının Türkiye’de Bulundukları Süreye Göre Karşılaştırılması	69
Tablo 12. Katılımcıların Ölçek Puanlarının Eğitim Durumlarına Göre Karşılaştırılması	70
Tablo 13. Katılımcıların Ölçek Puanlarının Genel Ders Başarı Durumuna Göre Karşılaştırılması	70

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Türkiye'deki Uluslararası Öğrencilerin Program Bazında Dağılımı (Çelik, 2013: 38).	45
Şekil 2. Uluslararası Öğrenci Sayısı (https://www.ytb.gov.tr)	48
Şekil 3. Yabancı Uyruklu Öğrenci Memnuniyet Düzeyleri Şehir Haritası (Karadağ ve Yücel, 2017: 7).....	50
Şekil 4. Türkiye'de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrenciler Dil Yetersizliği Durumu	71
Şekil 18. Türkiye'de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Üniversitelerinde Disiplin Soruşturması Sorunu	78
Şekil 19. Türkiye'de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Türkiye'deki İnsanlarla İyi İletişim Kuramama Sorunu	78
Şekil 20. Türkiye'de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Türkiye'de İstenilen Üniversite ve Bölüme Yerleşememe Sorunu Oranı	79
Şekil 21. Türkiye'de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Bir Yıl TÖMER İçin Fazla Zaman Harcama Sorunu Oranı	79
Şekil 22. Türkiye'de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Ailelerinin ve Çevresinin Beklentilerine Cevap Verememe Kaygısı Oranı	80
Şekil 23. Türkiye'de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Ailelerinin ve Çevresinin Beklentilerinin Yüksek Olması Oranı.....	80
Şekil 24. Türkiye'de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Türkiye ile Çad Arasındaki Siyasi ve Politik Sorunların Derecelendirilmesi.....	81
Şekil 25. Türkiye'de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Sağlık Sigortalarıyla İlgili Görüşlerinin Oranı.....	81
Şekil 26. Türkiye'de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Maddi Sorunların Oranı.....	82
Şekil 27. Türkiye'de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Barınma Sorunları Oranı.....	82
Şekil 28. Türkiye'de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Öğrenim Harcı Ödeme Sorunları Oranı	83
Şekil 29. Öğrencilerin Mezuniyet Sonrası Ülkelerinde İş Bulamama Sorunları Oranı	83
Şekil 30. Öğrencilerin Ülkelerinden Burs Alamama Sorunları Oranı	84
Şekil 31. Öğrencilerin Eğitim Süresince Bir İşte Çalışmak Zorunda Kalma Sorunları Oranı.....	84
Şekil 32. Öğrencilerin Eğitim Sürecinde Çalıştığı İşten Aldığı Maaşın Kendilerine Yetmeme Durumu	85

Şekil 33. Öğrencilerin Eğitim Sürecinde Çalışmaları Nedeniyle Derslerinden Verim Alamama Durumu	85
Şekil 34. Öğrencilerin Eğitim İçin Türkiye'yi Başka Ülkeye Geçişinin Kolay Olduğundan Dolayı Seçip Seçmeme Durumu	86
Şekil 35. Öğrencilerin Türkiye'yi Eğitim Sisteminin Daha Başarılı Olduğundan Dolayı Seçip Seçmeme Durumu	86
Şekil 36. Öğrencilerin Türkiye'yi Eğitim Sisteminin Daha Kolay Olmasından Dolayı Seçip Seçmeme Durumu	87
Şekil 37. Öğrencilerin Eğitim İçin Türkiye'yi Arkadaş Tavsiyesi ile Seçme Durumu	87
Şekil 38. Öğrencilerin Eğitim İçin Türkiye'yi Aile Tavsiyesi ile Seçme Durumu	88
Şekil 39. Öğrencilerin Eğitim Sürecinde En Fazla Üniversite ve Kaldıkları Yerin Uzaklığından Dolayı Zorlanma Durumu	88
Şekil 40. Öğrencilerin Eğitim Sürecinde En Fazla Eğitim Dilinin Farklılığından Dolayı Zorlanma Durumu	89
Şekil 41. Öğrencilerin Eğitim Sürecince En Fazla Eğitim Sisteminin Farklılığından Dolayı Zorlanma Durumu	89
Şekil 42. Öğrencilerin Eğitim Sürecince En Fazla Öğretim Elemanlarıyla İletişimlerinden Dolayı Zorlanma Durumu.....	90
Şekil 43. Öğrencilerin Eğitim Sürecince En Fazla Dersleri Anlayamamaktan Dolayı Zorlanma Durumu	90
Şekil 44. Öğrencilerin, (Türkiye Dışında Çalışmayı Düşünüyorsa) Okudukları Bölümle İlgili Çalışmayı Düşünme Durumu	91
Şekil 45. Öğrencilerin Türkiye'de Gördükleri Eğitim Hakkında Görüşleri.....	91
Şekil 46. Öğrencilerin Türkiye'yi Tercih Ettiklerinden Dolayı Pişman Olup Olmama Durumlarının Oranı	92
Şekil 47. Öğrencilerin Okudukları Bölümü Tercih Etmelerinden Dolayı Pişman Olup Olmama Durumlarının Oranı	92
Şekil 48. Öğrencilerin Kütüphane Çalışanlarının Davranışlarından Memnuniyetlerinin Oranı.....	93
Şekil 49. Öğrencilerin Üniversite Güvenliğinden Memnuniyetlerinin Oranı.....	93
Şekil 50. Öğrencilerin Yaşadıkları Kentin/ Şehrin Güvenliğinden Memnuniyetlerinin Oranı.....	94
Şekil 51. Öğrencilerin Üniversite Ulaşımından Memnuniyetlerinin Oranı	94
Şekil 52. Öğrencilerin Üniversitedeki Yemekhane Yemeklerinden ve Çeşitliliğinden Memnuniyetlerinin Oranı.....	95
Şekil 53. Öğrencilerin Sağlık Merkezine/ Hastaneye Ulaşımından Memnuniyetlerinin Oranı.....	95

Şekil 54. Öğrencilerin Spor Tesisleri İmkânlarından Memnuniyetlerinin Oranı	96
Şekil 55. Öğrencilerin Üniversitedeki Bilgisayar Laboratuvarı ve İnternet İmkânlarından Memnuniyetlerinin Oranı	96
Şekil 56. Öğrencilerin Uluslararası Öğrenciler İçin Düzenlenen Tanışma, Kutlama, Bilgilendirme Etkinliklerinden Faydalanma Durumu.....	97
Şekil 57. Öğrencilere Sağlanan Uluslararası Birim Faaliyetlerinin Etkisinin Oranı .	97
Şekil 58. Öğrencilere Sağlanan Uluslararası Program İmkânlarından Memnuniyet Durumu	98
Şekil 59. Öğrencilere Sağlanan Uluslararası Yaşam Kalitesinden Memnuniyet Durumu	98
Şekil 60. Öğrencilere Sağlanan Üniversitedeki Sosyal Yaşam Kalitesinden Memnuniyet Durumu	99
Şekil 61. Öğrencilerin Türkiye'deki Yaşantısından Memnuniyet Durumu	99

GİRİŞ

Diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye’ye de çok fazla sayıda yabancı uyruklu öğrenciler gelmektedir. Öğrencilere eğitim, dil vb. konularda faydası olsa da bazı olumsuz sonuçları da vardır. Bunlardan bazıları: diploma denkliği, ayrımcılık, ikamet izni vb. Çalışmada bu gibi olumlu veya olumsuz sonuçları incelemek amaçlanmıştır.

Çalışma, Türkiye’de yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin yaşam memnuniyetini, sosyo-ekonomik ve mesleki problemlerini inceler. Türkiye’ye eğitim için gelen yabancı uyruklu öğrenciler arasından Çad uyruklu öğrenci nüfusunda da bir artış gözlemlendiğinden dolayı, yaşam memnuniyeti, sosyo- ekonomik ve mesleki sorunlar bu öğrenciler üzerinden incelenmiştir

Türkiye’deki yabancı öğrenciler özellikle yükseköğretim gören yabancı öğrenciler hakkında yazılan tezlerin yetersiz oluşundan dolayı bu tez yazılmıştır.

Türkiye’nin yükseköğrenim sistemi, en az iki yıllık eğitimi kapsamaktadır. Yükseköğrenim kurumları; ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora derecesinde eğitim verem üniversiteler, meslek yüksekokulları, yüksekokullar, fakülteler, enstitüler ve konservatuarlardır. (YÖK)“ün 2018 yılı verilerine göre Türkiye’de 112 devlet, 68 vakıf (özel) üniversite ve 5 vakıf meslek yüksekokulu toplamda 185 yükseköğretim kuruluşu bulunmaktadır. Bu çalışma vesilesi ile Türkiye’de yükseköğretim gören yabancı uyruklu öğrencilerin bilhassa Çadlı öğrencilerin sorunları tespit edilerek, bu sorunlara çözüm önerisi getirilmesi, hem Türkiye’ye gelecek uluslararası öğrenciler için hem de Çad’dan gelecek öğrenciler için önem arz etmektedir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, kavramsal çerçeveye yer verilmiştir. Yaşam memnuniyeti, göç olgusu gibi kavramlar açıklanmıştır. Yaşam memnuniyetini etkileyen faktörler, yaşam memnuniyeti yaklaşım modelleri açıklanmıştır. “Göç nedir?”, “ Göçün nedenleri nelerdir?” gibi önemli sorulara cevap verilmiştir. İkinci bölümde ise, yabancı uyruklu yükseköğrenim öğrencilerin yaşam memnuniyeti, sosyo-ekonomik ve mesleki problemleri açıklanmıştır. Uluslararası öğrencilerin sorunlarından bahsedilmiştir. Araştırmanın konusu, önemi

açıklanmıştır. Son olarak üçüncü bölümde ise, yöntem ve bulgulara yer verilmiştir. Eğitim için Türkiye'ye gelen öğrencilerin, dil yetersizliği, ayrımcılık, diploma denklik sorunu vb. sorunlar hakkında olumlu ve olumsuz düşüncelerini görebilmek adına yapılan anket bulunmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Yaşam Memnuniyeti

1.1.1. Yaşam Memnuniyeti Kavramı ve Gelişimi

Mutluluk kavramının insanların hayatlarında kapladığı büyük yer ve insanların mutlu olmak için gösterdikleri çabalarla ilgili olarak araştırmacılar son dönemde mutluluğun sağlanması yerine mutsuzluğun önlenmesi ile ilgili çalışmalara ağırlık vermişler ancak son yıllarda yeniden mutluluğun nasıl sağlanabildiğine dair çalışmalar yapmaya başlamışlardır. Psikoloji bilimindeki gelişmelere bağlı olarak insan doğasının sahip olduğu güçlü taraflar üzerine bilim insanları olumlu yöndeki kişilik özellikleri ve deneyimleri ile şekillenen süreçleri izlemişlerdir. Bu akımın etkisine bağlı olarak mutluluk kavramı ile ilgili bilimsel çalışmaların sayısında artış görülmüştür (Canbulat ve Çankaya 2014, 558).

Refah olgusunun iki temeli mutluluk ve yaşam memnuniyeti kavramlarına yönelik olarak gerçekleştirilen ilk araştırmalar 1900'lü yılların başlaması ile ortaya çıkmıştır (Kutlar vd., 2013, 146). II. Dünya savaşının ardından tüm bilim dallarında olduğu gibi psikoloji bilimi ile ilgili araştırmalar da büyük bir ivme yakalamış ve 1960'lara gelindiğinde Amerika Birleşik Devletlerinde ilk anket çalışmalarının örnekleri görülmeye başlanmıştır.

Yaşam memnuniyeti olgusu sosyal bilimlerle ilgili çalışmalarda ilk defa 1961 senesinde Neugarten tarafından kullanılmıştır. Memnuniyet kavramı kişisel iyi oluş (subjective well - being) kavramı ile yakın ilişki içindedir. Bu yüzden yaşam memnuniyeti olgusunun anlaşılabilmesi için öncelikli olarak kişisel iyi oluş kavramının anlaşılması gereklidir (Özer ve Karabulut, 2003: 73). Çalışmalarda kişisel iyi oluş kavramı üzerinde görüş birliğine varılmış bir tanımlama bulunmamaktadır.

Diener (1994: 106), kişisel iyi oluş kavramı ile ilgili ortada duran bu görüş ayrılıklarına rağmen kavram ile ilgili olan 3 bileşen olduğunu öne sürmüş ve bu

bileşenlere bağlı olarak kavramın anlaşılabilirliğini ifade etmiştir. Bu bileşenler ile ilgili şu açıklamalar yapılabilir:

- Kişisel iyi olma durumu kişisel bir yargı ifade etmektedir. Kişilerin kişisel hayatlarına ilişkin kişisel değerlendirmelerinden meydana gelir.
- Aynı koşullar altında bulunmalarına rağmen farklı kişilik özelliklerine sahip olan kişiler farklı algılar ve deneyimlere bağlı olarak farklı duygular ve doyum düzeyine sahip olacaktır. Bu da kişisel iyi oluş üzerinde etki edecektir.
- Kişisel iyi olma yalnızca olumsuz etkenlerin olmaması anlamına gelmez. Olumsuz etkenlerin var olmasına rağmen olumlu etkenlerin daha çok veya güçlü olması durumunda da kişisel iyi oluş durumundan bahsedilebilir. Bu kavram yaşamın belirli bir dönemine özel değildir. Tüm yaşamı kapsayan bir anlam içerir.

Bu yargıdan yola çıkarak Diener kişisel iyi oluş durumunu kişilerin kendilerini sağlıklı ve mutlu hissetmeleri ve yaşamı pozitif şekilde değerlendirmeye alması şeklinde tanımlamıştır. Kişiler yüksek seviyede kişisel iyi oluş durumu içinde bulunduklarını düşündükleri sürece yaşamdan elde edecekleri memnuniyet düzeyi de yüksek olacaktır (Diener, vd., 1997: 25).

Veenhoven (1984: 22) ise mutluluk, kişisel iyi oluş ve yaşam memnuniyeti kavramlarını birbirlerinin yerine kullanır. Yazar Diener'in yaptığı tanıma oldukça yakın bir tanımlama ile mutluluğu (kişisel iyi oluş) bireyin yaşam kalitesi ile ilgili yargısı olarak görmektedir. Ona göre kişinin sürdürdüğü yaşamını ne kadar sevip sevmediği ile ilgili yaptığı değerlendirme kişisel iyi oluşunu göstermektedir. Bu değerlendirmeyi yaparken ya kendisinin yüksek hayat standartına sahip olduğuna yönelik bilişsel değerlendirmesi (doyum) ya da kendisini çoğu zaman nasıl hissettiğine yönelik duygusal değerlendirmesi söz konusudur.

Diener, vd., ise (2003: 403) kişisel iyi oluş kavramını, normal bir yaşam süren sıradan kişilerin mutlu olmalarını sağlayan, yaşamdan memnuniyet elde etmelerine aracılık eden ve kişilerin kendilerini gerçekleştirmeleri süreçlerini kapsayan yaşamlarının duyuşsal ve bilişsel değerlendirmesi şeklinde açıklamaktadır.

Açıklamalardan da anlaşılacağı üzere kişisel iyi oluş kavramına ilişkin çok sayıda farklı görüş ve düşünce bulunmaktadır.

Kim-Prieto vd., (2005: 263) kişisel iyi oluş kavramına ilişkin ortaya atılan tanımlar ile ilgili bir sınıflandırma çalışması yapmış ve bu tanımları 3 yaklaşıma uygun olarak özetlemişler:

- İlk yaklaşım kişisel iyi oluş kavramını hayatın tümü ile ilgili genel bir değerlendirme şeklinde ele alır. Buradaki kavramlaştırmada kişisel iyi oluşun ölçülmesi için iş yaşamındaki ilişkiler veya sosyal yaşamdaki ilişkiler gibi hayatın geniş alanıyla ilgili sorulardan oluşan anketler hazırlanmasını gerektirmektedir.
- İkinci yaklaşım kişisel iyi oluş kavramını kişilerin deneyimleri ve geçmiş yaşantılarına ilişkin anılarından ibaret saymaktadır. Bu tanımdan yola çıkan çalışmacılar, katılımcıların geçmiş aylarda ya da geçmiş yıllarda gibi belirli geçmiş dönemde ne tür duygular içinde oldukları üstüne odaklanırlar.
- Son yaklaşım kişisel iyi oluş kavramını zaman içinde ortaya çıkan duygusal tepkilerin toplamı şeklinde kabul eder. Buna göre katılımcıların bir gün içinde hissettiği duyguların nasıl tanımlandığına göre bu kavram değişmektedir.

Yaşam memnuniyeti ile ilgili konular günümüz biliminde sosyoloji, psikoloji, felsefe ve edebiyat gibi sosyal bilimlerin kapsamı içinde incelenerek değerlendirilmektedir. Bununla birlikte konu yapısı gereği iktisat ve tıp bilimlerinin de araştırdığı konular arasında yer almaktadır. Yaşam memnuniyeti, insanın mutluluğuna ilişkin kavramlardan kişisel iyi oluş durumunun bilişsel yönünü ifade eder (Kartal vd., 2015: 482). Kişisel iyi oluş alanı ise kişinin yaşantısı ile ilgili bireysel değerlendirmesi üzerine yoğunlaşır (Kartal vd., 2015: 482).

Yaşam memnuniyeti, kişilerin kişisel yaşam kalitelerini bir bütün olarak değerlendirmelerine bağlı olarak ulaştıkları olumlu hissetme düzeyi anlamına da gelebilir. Bununla birlikte yaşam memnuniyeti hazzı da içermekte ve kişilerin yaşadıkları hayattan ne düzeyde hoşlandıklarını anlatmaktadır. Hedefi olan ve anlam yüklenmiş bir hayata sahip olunması, yaşanılan ortamlarda keyif alınması, yaşam

içindeki uğraşı alanlarının çok olması gibi etkenlerin yaşam memnuniyeti ile doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir (Kümbül ve Emeç, 2006: 131).

Bradley ve Corwyn (2004) Yaşam memnuniyeti ilişkin kişilerin gereksinim duyduğu şeyleri karşılar iken hedeflerine ulaşabilmesi ifadesini kullanmışlardır. Bu açıdan bakıldığında zaman hedeflere ulaşılabilmesi insanlar için yaşam memnuniyetini artıran bir etki yaratacaktır. Fakat kimi durumlarda kişilerin yaşam memnuniyetleri ile hayatlarından duydukları memnuniyet paralel olmayabilir. Örnek olarak; çok parası olan birisi çok güçlü ve çok popüler biri olabilir. Fakat bunlar onu mutlu etmeyebilir. Tam tersi birisi çok fakir, güçsüz veya etrafında kimse olmadan yaşıyor olabilir fakat bu kişi hayatından memnun olabilir. Yaşam memnuniyeti ve mutluluk kavramı birbiri yerine kullanılabilir. Özellikle yaşam memnuniyeti üzerine gerçekleştirilen anketlerde katılımcılara “Bir bütün halinde hayatınızı ele aldığınızda ne derece mutlusunuz?” sorusunun yanıtının aranması bu durumun en açık örneğidir. Yapılan anketlerdeki asıl amaç ise; bireylerin genel mutluluk seviyelerinin, çevrelerinde bulunan diğer bireylerden, kamusal hizmetlerden, toplumsal yaşantılarından memnuniyet düzeyinin ve yaşam kalitelerinin test edilmek istenmesidir. Bu yolla kişilerin hayatları üzerinde etkisi olan faktörlerin belirlenmesi de mümkün olabilmektedir (Göğertaş, 2016: 4).

1967 senesinde Warner Wilson yaptığı bir araştırmada genç yaşta olan, sağlık durumu yerinde olan, iyi düzeyde eğitim alan, iyimserlik özellikleri bulunan, inanç sahibi, zeki ve evli kişilerin daha mutlu oldukları sonucuna varmıştır. Wilson tarafından gerçekleştirilen bu araştırmadan sonra günümüze gelene kadar konu ile ilgili çok sayıda araştırma yapılmış ve farklı teknikler geliştirilmiştir. Yaşam memnuniyeti kavramına ilişkin çok sayıda etken belirlense de demografik özelliklerin bu etkenler içerisindeki payı oldukça azdır. Durumun böyle olması araştırma yapacak olan kişileri mutluluk kavramının psikolojik sebeplerini bulmaya yönlendirmiştir (Diener vd., 1999: 276). Bununla birlikte mutlu insanlar, olumsuz yöndeki olaylarla ilgili daha az tepkisel olmaktadır ve diğerlerini sevme konusunda

daha fazla isteklidir. Bu tür kişiler çevrelerinin de mutlu olması için çaba göstermektedir.

1.1.2. Yaşam Memnuniyetini Etkileyen Faktörler

Yaşam memnuniyeti üzerinde etkili olan etkenlerin çok farklı türleri bulunmaktadır. Bunlar cinsiyet, yaş, eğitim durumu gibi demografik özelliklerden, kişilik, beklenti ve değerler gibi öznel faktörlere, çevre temizliği, ulaşım hizmetleri, istihdam gibi bölgesel ve ulusal faktörlere kadar geniş bir yelpazede yer almaktadır. Bu durum yaşam memnuniyeti araştırma konularının ve bu konuları inceleyen disiplinlerin benzer bir çeşitliliğe sahip olmasını beraberinde getirmiştir. Araştırmacılar çalışmalarında kimi zaman sadece bu boyutların bir ya da birkaçının yaşam memnuniyetini nasıl etkilediğini kır-kent veya ülkeler arası karşılaştırmalarla incelerken, kimi çok daha fazla boyutu kapsayan modellerle bütünsel bir memnuniyet tablosu ortaya koymaya çalışmışlardır. OECD “Daha İyi Yaşam Girişimi (Better Life Initiative)”, 11 boyut ile iyi olma ölçümünün temelini oluşturmuştur. Bu çeşitlilik geleneksel ölçümler (gelir, iş, sağlık ve yerel çevre vb.), kişisel güvenlik ve genel yaşam memnuniyeti ölçümlerini kapsamaktadır (OECD, 2013: 15).

Yine Frijns (2010) yaşam memnuniyetine etki eden etkenleri Mikro - Sosyal Yaşam Alanları (gelir, sağlık, eğitim, din, iş vb.), ve Makro - Sosyal Yaşam Alanları (ulusal zenginlik, özgürlük ve demokrasi gibi) şeklinde iki başlık halinde gruplandırmıştır.

1.1.2.1. Bireysel Faktörler

1.1.2.1.1. Gelir ve Varlık

Gelir, yaşam memnuniyeti ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalarda en fazla üzerinde durulan konulardan biridir. Gelir kavramı ile kişilerin gereksinim duydukları şeyleri karşılamaları ve karşılaşılabilecekleri risklerle ilgili korunma sağlayabilecek olan kaynakların düzeyi belirlenmektedir. Hanehalkı gelirinin yüksek olması kişisel iyi olma durumunun en temeldeki unsurlarından birisi olduğu kabul

edilir. Gelir kişilerin temel gereksinimlerini karşılayabilmenin yanında, farklı isteklerine karşı farklı çözüm yollarına sahip olabilmesini, bir başka deyişle kişilere seçme özgürlüğü sağlar. Bu açıdan gelir düzeyinin doyum düzeyi üzerinde çok yönlü bir etkisinin olduğu düşünülür (Aslangiray, 2016: 12).

Yapılan çok sayıda araştırmadan elde edilen verilere göre gelir ile yaşam memnuniyeti arasında ciddi bir ilişki bulunmaktadır. Ancak bazı araştırmacılara göre bu ilişki duruma göre değişiklik gösterebilmektedir (Diener vd., 1993: 198). Gitmez ve Morçöl (1994) Türkiye'de yaşayan 145 katılımcı ile yürüttükleri araştırmada ekonomik durum ve çeşitli alanlardaki (aile, komşuluk ilişkileri, iş ilişkileri, toplumsal ilişkiler, profesyonel ve kişisel faaliyetler vb.) yaşam memnuniyeti arasında olabilecek muhtemel ilişkinin belirlenmesini hedeflemiştir. Çalışmadan elde ettikleri verilere göre temel gereksinimlere erişim ve farklı yaşamsal alanlardaki memnuniyet ile ekonomik durum arasında önemli düzeyde bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Sosyal Bilim araştırmacılarından Hellwell (2002) Dünya Değerler Araştırması (World Values Survey: WVS) verilerinden yola çıkarak yaşam memnuniyetini belirleyen etkenleri anlamayı hedeflemiştir. Bu göstergeler, toplumsal ilişkiler, sağlık durumu, sahip olunan inanç sistemi, iş durumu, evlilik-bekarlık, toplumsal güven ve devamlılığı olan gelirden oluşmaktadır. Hellwell'in ortaya attığı önemli tespitlerden biri de gelirin artmasına bağlı olarak yaşam memnuniyetinin arttığı yargısıdır. Ancak gelir artışının memnuniyet üzerinde gösterdiği etki artış devam ettiği sürece azalmaya başlamaktadır (Akt. Mullrooney, 2007: 3).

Gelir ve Varlığın Ölçümü: OECD, bu boyuta ilişkin 2 gösterge tanımlamıştır. (1) Kişi Başına Düşen Net Düzenlenmiş Harcanabilir Gelir (Household Net Adjusted Disposable Income Per Capita): Her bir hanehalkı bireyinin varlıklarını azaltmadan veya borçlarını artırmadan katlanabildiği en yüksek tüketim harcamalarını ifade etmektedir. Bireylerin toplam gelirleri (maaş, kendi hesabına çalışmasından veya sermayeden gelen diğer gelirler, diğer sektörlerden para akışı dahil gelirler), devlet yardımları (eğitim ve sağlık servislerinden sağlanan yardımlar gibi) kullanılarak

hesaplanır. (2) Kişi Başına Düşen Net Finansal Varlık (Net Financial Wealth Per Capita): Finansal yatırım için devlet tarafından tutulan altın, nakit para, paylaşım sonrası menkul kıymetler, borçlar, hisse senetleri, borç ve ipotekten sonra firma ve sahibinin hakkı (özsermaye), gelir ve varlık, sigorta teknik kaynakları ve diğer alacak veya verecekler, hanehalkı net finansal borçlarını içermektedir (Nominal Hesap Sistemi olarak da tanımlanır). Her iki indikatör içinde hem hanehalkı hem de kar getirmeyen (hanehalkına hizmet veren) kurumlar baz alınmaktadır (OECD, 2013: 39).

1.1.2.1.2. İş

İş konusu pek çok yönüyle yaşam memnuniyeti üzerinde etkili olan bir konudur. Bir işe sahip olmak ve bunun sayesinde maddi gelir elde etmek kişilerin hem ekonomik açıdan gelişmesine hem de toplumsal olarak çevre edinmesine ve gelişmesine katkı sağlar. Rode (2004), iş memnuniyeti ile yaşam memnuniyeti arasında bir ilişki bulunduğunu fakat diğer etkenlerle ve işsizlik konusuyla ilişkili memnuniyet birlikte ele alındığında bu ilişkinin önemsiz hale geldiği sonucuna ulaşmıştır. Drobnic vd., (2010), 9 farklı Avrupa ülkesinde sürdürdüğü çalışmada, Avrupa'daki Yaşamsal Kalite Araştırması verilerini ele alarak iş şartları ve yaşam memnuniyeti arasında olabilecek muhtemel ilişkiyi incelemiş, iş güvencesinin ve maaş düzeyinin kişilerin yaşam kaliteleri üzerinde önemli bir etkisinin olduğu ve iş ile ilgili kariyer ve otorite gibi konuların iş memnuniyeti ve dolayısı ile yaşam memnuniyeti üzerinde etkilere neden olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Amerikan Psikoloji Derneği (APA) (2014) tarafından 1562 kişiyle yapılan çalışmada, çalışan kişilerin çalışma ortamlarında değerli hissettiklerinde iş ile ilgili bağlılık düzeylerinin yükseldiği ve daha çok mutlu oldukları tespit edilmiştir.

1.1.2.1.3. Eğitim

Eğitim kavramı bireysel gelişime katkı sağlamasının yanı sıra iş ve gelir gibi etkenler üzerinde de etki edebileceği için (işin bulunabilmesi, işyerindeki statü, kariyerde yükselme gibi konularda) büyük bir öneme sahip bir değişken şeklinde görülür. Diener, Veenhoven (1996), yaptıkları çalışmada eğitim ve kişisel iyi olma arasında güçsüz fakat çok dikkat çeken bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir. Diener

vd., (1999), eğitim olgusunun kişilerin amaçlarını elde edebilmeleri için gerekli olan gelişimi sağlamaları ve değişen düzene kolayca uyum sağlamalarını olanaklı kıldığını öne sürmektedir. Veenhoven (1996), Hollanda'da yaşayan kişiler için eğitimin yaşam standartlarının yüksekliği açısından ilk şart olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu yazarın dikkat çektiği konu ise bu görüşe rağmen Hollanda'da eğitim düzeyi yüksek olan kişilerin yaşam memnuniyetlerinin eğitim düzeyi düşük olanlara kıyasla daha alt seviyede olduğunun belirlenmesidir. Ek olarak, Ambrey ve Fleming (2014) yaptıkları çalışmada kullandıkları logit model sonuçlarına yönelik yaptıkları değerlendirmede eğitim düzeyi ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin önemli olmadığını, yalnızca yüksek eğitime sahip kişilerin yaşam memnuniyetlerinin bir miktar daha düşük olduğunu ifade etmektedir. Bunun yanı sıra eğitim olgusunun alt gelir grubunda yer alan ülkelerde daha çok olumlu etki ettiğini belirten çalışmalar da bulunmaktadır (Akt. Selim, 2010: 27).

1.1.2.1.4. Sağlık

Sağlık ve yaşam memnuniyeti arasında bulunan muhtemel etkileşimi araştıran çalışmalarda farklı sonuçlar elde etmişlerdir. Bazı araştırmalarda sağlık durumunun yaşam memnuniyeti üzerinde etkili olduğu ifade edilirken kimi araştırmalarda da hasta, yaşlı veya engelli kişilerin yaşam memnuniyetleri üzerine etki eden faktörler ele alınmıştır. Fiziksel, zihinsel ve kişinin algıladığı sağlık durumlarının bu kapsamda ayrı ayrı ölçülmesi söz konusu olmuştur. Geliştirilen ölçeklerden bazıları; HRQOL (Health Related Quality of Life Index: Sağlığa İlişkin Yaşam Kalitesi Endeksi) ve WHOQOL (World Health Organization Quality of Life Scale: Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği) biçimindedir (OECD, 2013: 40).

Chen ve Lin (2014) yaptıkları çalışmada 3 ayrı gizil (latent) grup (1 - önemsiz tatmin olmamış, 2 - önemli tatmin olmamış, 3 - önemli tatmin olmuş) oluşturmuş ve sağlık durumları daha iyi olan kişilerin 3. gruba dahil olma olasılıklarının daha yüksek olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Ambrey ve Fleming (2014), yaptıkları araştırmalarda uzun dönemi kapsayan sağlık durumlarının yaşam memnuniyeti üstündeki etkisinin yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Brief, Butcher

vd. (1993), algılanan sağlık düzeyinin kişisel iyi olma arasında kuvvetli bir ilişkisi bulunduğunu ileri sürerken, nesnel sağlığın (objective wealth) sadece zayıf bir ilişkisinin olduğunu ifade etmişlerdir (Akt. Frijns, 2010: 11).

Bu durumun nedeni sayılabilecek açıklamalardan biri Diener vd. (1999: 281) tarafından getirilmiştir ve kişilerin kendilerinin puanladığı sağlık durumlarının sadece fiziksel sağlık durumu ile ilgili olmayıp aynı zamanda kişinin duygusal durumunu da içerdiğini belirtilmiştir. Bu konuda değinilecek ilginç çalışmalardan biri de Michalos vd.’nin 2011 yılında gerçekleştirmiş oldukları “Good Health is Not The Same as a Good Life” isimli çalışmadır. Çalışmada, daha önceki çalışmalarda belirtilen algılanan sağlığın yaşam kalitesi ile eşdeğer olmadığı saptanmıştır.

1.1.2.1.5. Sosyal Bağlar

Çok sayıda çalışma ailede bulunan aile üyeleriyle, komşularla, çalışma arkadaşlarıyla ve yakınında olan farklı kişilerle samimi ilişkiler kuran kişilerin yaşam memnuniyeti konusunda sorun yaşamadıkları görülmüştür. Rashid vd., (2011) sağlık profesyonelleri ile yaptıkları araştırmada sosyal destek kavramını iki farklı alan (işyeri ve özel yaşam) kapsamında ele almış, sosyal destek olgusunun yaşam memnuniyeti üstünde olumlu etkilerinin olduğunu belirlemiştir.

Onaylı ve Baker (2013), anne ve kız arasındaki iletişimin özsaygı ve yaşam memnuniyeti üzerindeki olası etkilerini belirlemeyi hedefledikleri çalışmalarında bu değişkenler arasında olumlu yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Toplumsal olarak kurulan ilişki ve iletişim kişilere hem doğrudan hem de dolaylı (iş bulabilme, gereksinimlerini giderebilme, boş vakitlerini değerlendirme gibi konularda) yollardan etki etmektedir. Inglehart ve Oyserman (2005), ekonomik açıdan gelişme göstermenin ortaya çıkardığı en önemli olumsuzluklardan birinin bireyselleşme olduğunu ileri sürse de, Böhnke (2005), bu durumun tersine bir yorum getirerek, daha zengin ülkelerde yaşam memnuniyeti ve sosyal destek arasında bulunan ilişkinin daha kuvvetli olduğunu ileri sürmüştür (Akt. Frijns, 2010: 16).

1.1.2.1.6. Diğer Demografik Özellikler

Memnuniyet ile ilgili çalışmalarda sıklıkla kullanılan diğer demografik özellikler kapsamında ele alınacak olan hususlar yaş, cinsiyet ve evlilik durumudur. Jan ve Masood (2008), Hindistan’da yaşayan kadınların yaşam memnuniyetlerini eğitim, gelir ve yaş gibi özellikler bağlamında ele almış ve kadınların yaşlarının ilerlemesine bağlı olarak yaşamdan elde ettikleri memnuniyetin azaldığı ve gelir düzeylerinin artmasına bağlı olarak memnuniyet düzeylerinin de artış gösterdiği sonucunu elde etmişlerdir.

Gerçekleştirilen çalışmalar yaş ve kişisel iyi olma arasında olumsuz yönde bir ilişki, yaş karesi ve kişisel iyi olma arasında olumlu yönde bir ilişki olduğu sonucunu elde etmektedir (Ferrerri ve Gowdy, 2007; Blanchflower ve Oswald, 2004). Bu çalışmalarda, yaş ve kişisel iyi olma arasında gerçekleşen etkileşimin “U” biçiminde bir eğriyle anlatılabileceği, diğer bir deyişle yaşlılar ve gençlerin kişisel iyi olma düzeylerinin oransal olarak daha yüksek seviyede olduğu ifade edilmiştir. Bunun tam tersi olarak Baird vd., (2010), yaptığı çalışmalarda yaş ve yaşam memnuniyeti arasındaki ilişkiyi incelemiş ve yetişkin bireylerde 40’lı yaşlardan 70 yaşa kadar yaşam memnuniyetinde artış olduğu, 70 yaştan sonraki dönemlerde aşamalı şekilde düşüş gösterdiği sonucu elde edilmiştir.

Oshio (2012), ortalama yaşın üzerinde kalan Japon halkının yaşam memnuniyetlerinin cinsiyet ile olan ilişkisini ele almış erkek bireylerin eşlerinden ayrı olduklarında, kadın bireylerin ise eşinin ailesine daha yakın bir yerde oturduklarında ya da evlenmemiş erkek çocuk ile bir arada yaşadığı zamanlarda yaşam memnuniyetlerinin azaldığı belirlenmiştir. Yaş ve cinsiyet ile ilgili etkenlerin yaşam memnuniyeti üzerindeki etkisi oransal olarak değişiklik gösterse de hem ulusal hem uluslararası seviyede yapılan çalışmalar kişisel iyi olma ve evlilik arasında olumlu yönde bir ilişki olduğundan bahsetmektedir.

Diener vd., (1999), evli olan kişilerin önceden hiç evlilik yapmamış kişilere kıyasla daha yüksek düzeyde yaşam memnuniyeti elde ettiklerini tespit etmiştir.

Etnik kökenlerin, Avrupa Sosyal Taraması gibi önemli çalışmalar için önemli derecede memnuniyet göstergesi olarak görülmektedir. Thoits ve Hewitt (2001),

Amerika Birleşik Devletleri'nde yaptıkları araştırmalarda beyaz Amerikanların kişisel iyi olma seviyesinin siyahi Amerikalılardan daha yüksek olduğu sonucunu elde etmişlerdir (Akt. Selim, 2010: 25).

Psikoloji bilimi kapsamında yürütülen çalışmalar içinde kişilik özelliklerini ve yaşam memnuniyetini bir arada inceleyen çok sayıda araştırma vardır. Lykken ve Tellegen (1996), tek yumurta ikizleri üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmalarda ikizler arasında memnuniyet düzeylerine ilişkin puanların birbirine orta seviyede bağlantılı sonuçlarda olduğu belirlenmiştir. Kişilik üzerinde etkisi olan kalıtsal etkenlerin ele alındığı araştırmalardan birini yürütmüş olan DeNeve (2011), kimsayal bir madde olan ve beyin tarafından salgılanan serotonin isimli maddenin bulunduğu genlerde görülen değişik formların yaşam memnuniyeti üzerinde önemli düzeyde etkili olduğunu tespit etmiştir (Akt. Diener vd., 2013: 9). İnanç ve yaşam memnuniyeti arasında da olumlu yönde bir ilişkinin bulunduğu çok sayıda araştırmadan elde edilen verilere görülmektedir.

Grözinger ve Matiaske (2014) Avrupa Sosyal Taraması'nın verilerini kullanarak yaptıkları araştırmada inancın yaşam memnuniyeti ile pozitif bir ilişkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Rule (2007), "Güney Afrika'da Dindarlık ve Yaşam Kalitesi (Religiosity and Quality Of Life In South Africa)" isimli çalışmasında dindarlık ve yaşam kalitesi arasında pozitif ama düşük seviyede bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Pew Global Attitudes Project (2007) tarafından yayınlanan bir rapora göre bir ülkenin dindarlığı ve kişi başına Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) vasıtasıyla ölçülen ekonomik durumu arasında güçlü bir ilişki vardır; din yoksul ulus bireylerinin yaşamlarında odak noktası olmaya devam ederken, seküler bakış açıları zengin ülkelerde daha sık görülmektedir. Crabtree ve Pelham (2009), düşük gelire sahip ülkelerde yaşayan bireylerin %92'si inancın günlük yaşamlarının önemli bir parçası olduğunu belirtirken yüksek gelirli ülkelerde bu oran %44 seviyesindedir (Akt. Frijns, 2010: 15).

Kişilik oluşumu üzerinde etkisi olan unsurlar ve kişiliği ele alan çalışmalarda genel kabul görmüş olan kişilik modeli 5 faktör kişilik modelidir. 5 faktör kişilik modeli, dışa dönük - içe dönük, yumuşak başlı - hırçın, sorumlu - dağınık, duygusal

dengeli - dengesiz ve deneyime açık olma - deneyime kapalı olma şeklinde 5 boyutta ele almaktadır (Eryılmaz ve Ercan, 2011: 140). Diener vd. (2003), yaptıkları araştırmalarda kişilerin yaşam memnuniyetlerinin yaşam şartlarında büyük değişiklikler olmadığı zaman değişmediğini ve kişiler arasındaki farkların kişilik özelliklerle açıklanacağını ifade etmişlerdir.

Umutlu olmak, pozitif düşünce sistemine sahip olmak ve değer yargılarının bulunması da yaşam memnuniyeti üzerine etkisi olan unsurlar arasında sayılabileceği belirtilmektedir. Bu faktörler diğerlerine oranla daha az etki etse de çalışmalarda ele alınarak incelenmişlerdir. Uğurlu (2013), yaptığı araştırmada iyimser olma, olumlu ve olumsuz duygulara sahip olma gibi değişkenlerin yaşam memnuniyeti üzerindeki etkisini incelemiş ve bu değişkenlerle yaşam memnuniyeti arasında anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Georgellis vd. (2009), yaptığı araştırmalarda bireysel değerlerin ve inanç durumunun yaşam memnuniyetine etki etmesinin yanında; gelir düzeyinin ve maaşın yaşam memnuniyeti üstünde etkili olduğu sonucunu elde etmiştir.

1.1.2.2. Çevresel Faktörler

1.1.2.2.1. Konut Özellikleri

Konut; sağlık kuruluşları, sosyal yapılar ve çalışma yerine olan uzaklıkların toplumsal ilişkiler üzerine dolaylı yoldan etki ettiği için yaşam memnuniyeti üzerinde de etkilidir. Çok sayıda çalışma konut özellikleri kavramına ilişkin “Yaşam Koşulları (Life Conditions)” ifadesini kullanmaktadır. Örneğin; Nakazato vd. (2011), yaptığı araştırmalarda daha güzel bir konutta oturmaya başlamanın veya o konutu satın almanın yaşam memnuniyeti üzerinde çok etkisinin olmadığı sonucunu elde etmiştir. Araştırmacı bunun sebebi olarak daha güzel bir konutta yaşamının daha çok gider anlamına gelmesi şeklinde değerlendirmiştir.

Yaşamsal koşulların temel bileşenlerinden biri olarak görülen konuta ilişkin özelliklerin ölçülmesi ile ilgili çeşitli göstergeler bulunmaktadır. Örneğin; Haq ve Zia (2013), yaşamsal koşulları yedi bileşen etrafında ele almışlardır. Bunlar; konuta giren suya ilişkin özellikler (su musluk suyu veya kuyu suyu olması gibi), hijyene

ilişkin yapılar (kanalizasyon sistemleri gibi), elektrik kaynakları (konutta elektrik bulunup bulunmaması), ısınma ve yemek pişirme şekli, çatının kalite düzeyi, konutun yapımında kullanılmış olan malzeme kalitesi, oda sayısıdır.

1.1.2.2.2. Çevre Kalitesi

İnsanların yaşamını sürdürdüğü ve çalışmalarını yürüttüğü çevredeki kalite de önem arz etmektedir. Çevresel koşullar hem kendi başına, hem de insanların (özellikle çocukların) sağlıklarını, sosyal yaşamda gerçekleştirilen etkinliklere etki etmesi bakımından önemlidir. Luechinger (2009), gerçekleştirdiği yarı deneysel araştırmada katılımcıların yaşamlarını sürdürdükleri ortamlarda kirliliğin azalmasına bağlı olarak yaşam memnuniyetlerinin yükseldiği belirlenmiştir.

OECD (2013), bu boyut ile ilgili 2 göstergeden bahsetmektedir. (1) Hava Kalitesi (Air Quality): Havada bulunan ve yıl bazında değerlendirilen 10 mikrondan küçük sülfat, nitrat, elementer (saf) karbon, organik karbon, sodyum, amonyum iyonları ve PM_{2.5} zehirli maddenin ağırlıklı ortalamaları alınarak hesaplanmaktadır (veriler Dünya Bankası tarafından yayınlanan istatistiklere göre belirlenmektedir). (2) Su Kalitesi İle İlgili Memnuniyet Düzeyi (Satisfaction with Water Quality): Yaşamın sürdürüldüğü kentte kullanılan su size kaliteli mi? Memnun musunuz? sorularına verilen cevaplara göre belirlenmektedir.

1.1.2.2.3. Güvenlik

OECD (2013), bu boyut ile ilgili 2 göstergeden söz etmektedir. (1) Bildirilmiş Cinayet Olayları (Reported Homicides): veriler BM Asayiş Bürosu isimli merkezden ve Güvenlik Ofisinden elde edilmektedir. (2) Birey Tarafından Bildirilen Suçlar (Self - Reported Victimization): Bu kategorideki veriler kişilerin son 1 yıl içinde bildirdikleri suç oranları ile ilgili yüzdelik dilimlere göre belirlenmektedir.

1.1.2.3. Ulusal Faktörler

Özellikle ulusların incelendiği boyuttaki yaşam memnuniyeti çalışmalarında, ülkelerin birbirleri ile kıyaslanması için ulusların birbirlerinden ayrıldıkları milli yapılar önemli bir unsur olarak kabul edilir. Bunlar da bireysel, çevresel etkenler gibi

çok çeşitli yapıdadırlar. Ülkede bulunan demokratik yapılar ve özgürlükler, sivil katılımın yaygınlaşması (siyasi karar alma süreçlerinde sivil katılım, oy kullanma oranı, bir siyasi parti veya derneğe üye olmak gibi), din, ülkenin doğal ve ekonomik zenginlikleri, şehirleşme ve altyapıya ilişkin imkanlar, kültür farkları dünya çapında gerçekleştirilen çalışmalarda kullanılan temel faktörlerdendir (Aslangiray, 2016: 22).

1.1.3. Yaşam Memnuniyeti Yaklaşım Modelleri

Yaşam memnuniyeti kavramı ile ilgili çalışmalar disiplinler arası bir yapıda sürdürülmektedir. Felsefe, toplumbilim, sosyal psikoloji, ekonomi ve psikoloji; bu konuya ilişkin araştırmaların gerçekleştirildiği ve farklı verilere ulaşılan bilim dalları olmuşlardır. Farklı bilim dalları mutluluk ve yaşam doyumu kavramları ile kendi disiplinini esas alarak bir tanım geliştirmiş ve kendi uzmanlık alanı ile ilgili formüller geliştirmiştir. Bu bölümde yaşam doyumuna ilişkin olarak bazı temel yaklaşımlar ele alınacaktır (Eroğlu, 2011: 140). Bunlar; amaçsal yaklaşımlar, etkinlik yaklaşımları, yukarıdan aşağıya aşağıdan yukarıya yaklaşım, ilişkilendirici yaklaşım ve yargı yaklaşımıdır.

1.1.3.1. Amaçsal Yaklaşımlar

Wilson tarafından 1960'larda ortaya atılan amaçsal yaklaşım en basit tanımıyla; memnuniyete ulaştırılmış olan ihtiyaçların mutluluk, memnuniyete ulaşmamış olan ihtiyaçların ise mutsuzluk oluşturduğunu ileri sürer. Amaçsal yaklaşımda görülen en önemli tartışma konusu ise, hangi ihtiyaç ve amaçların daha büyük öneme sahip olduğu ve hangisinin öncelikli olarak gerçekleştirileceği ve bunların birbirleri ile aralarında olan ilişki gibi sorularda ortaya çıkmaktadır (Sezmez, 2018: 41).

Amaçsal yaklaşımlar içinde dikkat çeken üç temel yaklaşım vardır. Bunlar; gereksinimler hiyerarşisi yaklaşımı, kişi-çevre uyum yaklaşımları ve yaşam planı yaklaşımıdır. Gereksinimler hiyerarşisi Maslow tarafından ortaya konulmuştur. Bu hiyerarşinin bir basamağında bulunan bireyin mutluluğu, ancak o basamağın gereksinimleri karşılandığında ortaya çıkacaktır. Kişi-çevre uyum yaklaşımı ise,

Diener, vd., (1983) tarafından kişi çevre uyumu çerçevesinde, insanların gereksinimleri doyurulduğunda mutlu oldukları bulgusunu elde etmesiyle ortaya konulmuştur. İnsanın yeterlilik, onay görme, beğenilme, anlaşılma gibi çeşitli evrensel gereksinimleri olduğu ve bu evrensel gereksinimlerin karşılanmasının tüm kültürlerde mutluluğu, yaşam memnuniyetini sağladığı savunulmaktadır. Uyum süreci içinde doğru iletişimin çok önemli bir rolü bulunmaktadır. Amaçsal yaklaşımlar içinde irdelenecek bir diğer yaklaşım olan yaşam planı yaklaşımına göre, yaşam memnuniyeti iki temel etmene bağlıdır: Amaçların bir sistem içerisinde uyumlu bütünleşmesi ve bu amaçların başarılması. Bu konu ile ilişkili olarak yapılan bir çalışmada, bireylerin kendilerine özgü plan ve projelerinin olduğu ve bunların bütün proje sistemi içinde olduğu varsayımı ileri sürülmüştür. Bu projeler ölçülmüş ve memnuniyetsiz bireylerin uzun süre içinde ödüllendirilebilecek amaçları olduğu, kısa süreli memnuniyetlerden ve eğlencelerden hoşlanmadıkları bulunmuştur. Memnuniyeti daha yüksek olan bireylerin daha eğlenceli, zorluğu daha az ve o zaman için daha önemli projeler yapmakta oldukları saptanmıştır (Akt. Pavot ve Diener, 2008: 137).

1.1.3.2. Etkinlik Yaklaşımı

Etkinlik yaklaşımına göre mutluluk, kişilerin kendi yaptıkları sonucunda ortaya çıkan bir kavramdır. Etkinlik kuramı mutluluk kavramının bireyin içinde bulunduğu durumda nasıl hareket ettiğine göre şekillenen bir yapısı olduğunu öne sürer. Örneğin, bir dağ tırmanışının yapılması dağın zirvesine ulaşmaktan daha çok keyif verebilir ve mutlu edebilir. Etkinlik kuramcılarının en önemli dayanak noktası ve kuramın en eski savunucusu Aristo'dur. Aristoteles'in ortaya attığı kurama göre, insanların sınırlı yetenekleri bulunmaktadır ve bu yeteneklere bağlı olarak bir aktivite gerçekleştirildiğinde mutluluk duygusu ortaya çıkar. Mutluluğun ortaya çıkması gerçekleştirilen aktivitenin yapılış süreci ile eş zamanlıdır (Diener, 1984: 563).

Etkinlik kuramına göre, benlik bilincindeki artışa paralel olarak mutluluk düzeyinde azalış görülür. Bu yargıya göre mutluluğu elde etmek için çabalamanın

kişinin kendisini yenilgiye uğratması demek olabilir. Bu yaklaşım, “Önem arz eden aktiviteler ve amaçlara yönelik yoğun bir çalışma içine girildiğinde, mutluluk arzu edilmeyen bir tür yan çıktı olarak görülecektir.” görüşünü savunmaktadır (Diener, 1984: 564).

Etkinlik ve kişisel iyi oluş (Subjective Well Being - SWB) konusuna ilişkin en açık tanımlama akış kuramında yer almaktadır. Etkinlik, kişinin yeteneklerinin düzeyine uyum gösterdiğinde, yapılan işler keyifli olarak algılanır. Yapılan iş fazlaca kolay ise, kısa sürede bitirilecek ve boş vakit oluşarak ve can sıkıntısı durumu ortaya çıkacak. Çok fazla zor ise kaygı yaratacaktır. Yoğunlaşılması gereken işlerde görev yapan bireylerin sorumluluk ve görevlerinin kabaca aynı olduğu bir aktivitede bulunan kişi, keyifli bir akış tecrübesi yaşayacaktır. Ameliyat ve dağ tırmanışı bu keyifli deneyimlere örnek olarak verilebilir. Kişiler, ilgi çekici ve dikkat çeken aktivitelere katılması ölçüsünde mutlu olabilirler (Pavot ve Diener, 2008: 136).

1.1.3.3. Yargı Yaklaşımı

Yargı yaklaşımı, kişilerin yaşamlarındaki tecrübelerinden aldıkları memnuniyetin, bazı standardize edilmiş ve fiili şartlar arasında bulunan düşünsel kıyaslamasının doğrudan bir fonksiyonu olduğunu öne sürmektedir. Micholas (1983, 1985), yaşamda başarı göstermek şeklinde algılanan ile yaşamdan beklenen arasında ortaya çıkan tutarsız durumların yaşam memnuniyeti ile önemli düzeyde ilgili olduğunu öne sürmüştür. Yargı kuramları, yaşam memnuniyetinin farklı standartlara bağlı olarak değiştiğini ve şekillendiğini ileri sürer. Yargı kuramının temelleri, toplumsal karşılaştırma süreçleri, görelî yoksullaştırma kuramı, aşağı doğru karşılaştırma kuramı (Wills, 1981) ve uyum kuramı gibi farklı psikolojik kuramlarda görülebilmektedir (Akt. Vohra, 1995: 10-11).

Yargı yaklaşımı daha önce de belirtildiği gibi mutlulukların bazı standart ve gerçek koşullar arasındaki bir karşılaştırmadan kaynaklandığını varsaymaktadır. Gerçek koşullar standardı aşarsa, mutluluk doğar. Yargı teorilerini ayırmanın bir

yolu, kullanılan standarda dayanmaktadır. Sosyal karşılaştırma teorisinde, kişi başkalarını standart olarak kullanır. Bir kişi başkalarına göre daha iyiye, o kişi memnun veya mutlu olur. Uyarlama ve aralık-frekans teorisinde, kişinin geçmiş yaşamı standart belirlemek için kullanılır. Bireyin güncel yaşamı bu standardı aşarsa, bu kişi muhtemelen mutlu olacaktır. Birey, başka yollarla da bir standart kazanabilir. Örneğin, bireyin benlik kavramına veya kişinin ailesi tarafından söylenenlere dayanarak kişi belirli bir seviyeye erişmeyi isteyebilir (Diener, 1984: 566-567).

1.1.3.4. Yukarıdan Aşağıya Aşağıdan Yukarıya Yaklaşımı

Aşağıdan yukarıya yaklaşımı, bir bireyin sahip olduğu yaşam memnuniyetine ilişkin yaşamında yer alan durumlara ve olaylara ilişkin memnuniyet ile ilişkilidir tezini savunur. Bu yaklaşım, aile, arkadaşlık, iş, boş zaman gibi geniş yaşam alanlarına ayrılabilir (Sezmez, 2018: 43).

Bu yaklaşıma ilişkin kuramsal tanımlamalar, kişilerin kişisel iyi oluşu ile ilgili genel deneyimlerinin, bireylerin günlük olarak yaşadıkları ve devamlılığı olan pozitif ve negatif durumların ve duyguların toplamından meydana gelmektedir (Pavot ve Diener, 2008: 136).

Aşağıdan yukarıya kuramları, evlenme, iş yaşamı ve ailesel özellikler gibi bazı alanlarla ilgili iyi olma halini öne çıkararak genel anlamda kişisel iyi olma duygusu geliştirdiğini ileri sürmektedir. Diğer bir ifadeyle, memnuniyet düzeyi ve mutlu olma durumu yaşam içindeki çok sayıda özel mutluluk anlarının yaşanmasına bağlı olarak ortaya çıkar (Diener, 1984: 565).

Yukarıdan aşağıya yaklaşımı, aşağıdan yukarıya yaklaşımının tersine, bireylerin yaşamsal deneyimleri ile ilgili olumlu ve olumsuz yorumlar getirme eğiliminde olduğunu ve bu eğilimin bireylerin belli alanlarda ortaya çıkacak olan memnuniyet üzerinde etkili olduğunu öne sürer. Nesnel olarak deneyim etkisi kadar pozitif ya da negatif olmayabilir ama deneyimin yorumlanması çok iyi veya çok kötü olabilir. Yukarıdan aşağıya yaklaşımında, nesnel şartların ötesinde ağırlıklı olarak durumların öznel yanlarının ön plana çıkarıldığı ve bu şekilde yorumlandığı görülür.

Yukarıdan aşağıya yaklaşımında, sağlığa ilişkin durumlar, gündelik problemler, dünya görüşü ve yapıcı düşünme öncülüğünde SWB'yi kavramsal hale getirerek daha operasyonel bir şekle dönüştürülmüştür. Özetle, yukarıdan aşağıya doğru model SWB' nin sebebidir, aşağıdan yukarıya doğru model ise SWB'de etken durumdadır (Feist vd. 1995: 139).

Özetle, yukarıdan aşağıya yaklaşımı, yaşam memnuniyetini bireyin fonksiyonel bir özelliği olarak ele alırken, aşağıdan yukarıya yaklaşımı yaşamsal alanların bir özelliği olarak ele alır ve buna göre yaşam memnuniyetini yorumlar (Erdoğan, 2012: 1042).

1.1.3.5. İlişkilendirici Yaklaşım

İlişkilendirici yaklaşım, kimi insanların nasıl mutluluk olgusuna daha yatkın olabilecekleri üzerinde görüş belirtir. Bu modeller genellikle bilişsel ilkelerden yola çıkarak şekillendirilirler (Deepak, 2002: 34-36).

Bilişsel yaklaşımlar, kişilerin ortaya çıkan durumlarla ilgili ortaya koydukları atıflara dayanır. Kişiler iyi durumları içsel etkenlere bağladıkları ölçüde mutlu olabilirler. Bir başka deyişle, iyi şekilde algılanan durumların özelliğine bakmaksızın mutluluk elde edilmesidir. Mutlulukla ilgili genel bir bilişsel yaklaşım, bellekteki birleştirici ağlar ile ilgili olan yaklaşımdır. Bower (1981), kişilerin duygusal açıdan mevcut duygusal durumlarına uyumlu olan anıları hatırlayabildiklerini göstermektedir. Bellek ağları ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalar, bireylerin zengin bir olumlu çağrıştırmaya ağı ve daha sınırlı ve soyutlanmış olumsuz ağlar meydana getirebileceklerini belirlemiştir. Böylece, bu kadar ağırlıklı olarak pozitif bir ağıya sahip olan bir kişi olaylara daha olumlu bir şekilde tepki vermeye yatkındır (Deepak, 2002: 36).

Şartlandırma kuramına yönelik yapılan çalışmalar, duygusal koşullanma durumunun tükenmişlik ile ilgili büyük bir dirençle sahip olabileceğini göstermektedir. Bu yüzden, mutlu bireyler, fazla miktarda günlük uyarıcılarla ilgili olumlu duygusal deneyimleri olan kişiler olabilir. Zajonc (1980), duygusal tepkilerin

zihinsel açıdan değerlendirmeden çok bağımsız şekilde ve daha seri bir şekilde açığa çıktığı ve bu durumun mutluluk-konsept yaklaşımı ile uyumlu olduğu görüşündedir. Kimi bireyler, olumlu çağrışımların aralarında güçlü bir ağ meydana getirmiş olabilir ve alışlagelen biçimde olumlu yönde tepki verme konusunda bir öğrenme geliştirmişlerdir (Sezmez, 2018: 45). Genel anlamda, olumsuz düşüncelerin azaltılmasını hedefleyen girişimler de mutluluk artışına neden olabilir.

1.1.4. Yaşam Memnuniyeti Algılama Farklılıkları

Birçok kişinin yaptığı iş, spor, ya da eğitimle bireysel hayat memnuniyeti düzeylerinin derecelendirmek için gerekli özellikleri barındırdığı bilinmektedir. Yine de bireylerin böyle ifadelerle nasıl ulaştığı sorusuna şimdiye kadar cevap verilememiştir. Bu alanda bulunan araştırmacılar tarafından öne sürülen hayat memnuniyeti ifadesi bazı önemli bilgileri vermektedir. Mesela, bireyin ne istediği, neye sahip olduğu farkındalığına dayanarak ideal ve doğru arasındaki bağlantıyı tanımlamışlardır. Böylece bir kadının bireysel hayat memnuniyeti, kendi hayatı için bireysel standartları ve beklentilerini kapsadığı bulgusuna varılmıştır (Ames, 1992). Çoklu çelişki teorisinde bir kadının bireysel memnuniyet düzeyine nasıl varılacağından bahsetmektedir. Bu ifadeye göre memnuniyet, bireyin yaşamının nasıl gittiği ya da nasıl olması gerektiği belirtilmektedir.

Kişinin neyi istediği, neye hangi yol ile ulaştığı, yaşamdan ne beklediği, ne gibi değerlere ve inanç sistemine sahip olduğu, yaşamak ile ilgili ne hissettiği gibi veriler onun yaşam memnuniyeti ile ilgili bilgiler vermektedir. Michalos tarafından ortaya atılan Düzensizlik Kuramı yaklaşık 700 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların yüzde 54'ü kız öğrencilerden oluşmaktadır. Örnekleme yer alan erkekler ve kadınlar kıyaslanabilir şekillerde uluslararası düzeyde yaşamlarından memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Joseph Sirgy'nin kuramı, kadınların, hayat memnuniyetleri ile alakalı bir ifadeye varmadan bazı kıyaslamalar izleyerek de olduğu belirtmektedir (Akt. Argyle, 1999).

Kişilerin bir şeyleri değiştirme yeteneğine sahip olması, ne tür beklentiler içinde olduğunun bilincinde olması, geçmiş deneyimleri, sahip olduğu ideallere karşı sadakati, istek ve duygularının tutarlı olması, kendisi için olmasını istediği asgari

memnuniyet şartlarını bilmesi, hedefledikleri ve hayal ettikleri arasında tutarlılık bulunması yaşamdan memnuniyet elde etmesi için gerekli öğeler olarak sıralanabilir (Mullen ve Copper, 1994).

1.1.5. Yaşam Memnuniyet Ölçümleri ile ilgili Karşılaşılan Sorunlar

Yaşam memnuniyetinin ölçülmesine yönelik olarak yapılan çalışmalar ve ortaya atılan görüşler arasında tam bir birliğin sağlanamadığı görülmektedir. Ancak bazı ortak görüşler ışığında yaşam memnuniyetinin ölçülmesine yönelik olarak sorulabilecek bazı sorular şöyle sıralanabilir:

- Kişi yaşam memnuniyeti olgusunun bilincinde midir?
- Çalışmaya katılan kişiler olduğundan daha iyi görünebilmek adına yanlış cevaplar verebilirler mi?
- Kişisel olarak gelişen algılar, farklı kişilerin birbirine benzeyen olguları algılama şekline göre farklılık gösterir mi?
- Çalışmaya katılan kişiler cinsiyet veya kültürel farklılıklara göre cevaplara farklı yaklaşırlar mı?

Bu endişe duyguları anlamlı kanıtlar bulundurmaktadır. İlk olarak, katılımcılar hayat memnuniyetine dair sorulan soruları cevaplarken azda olsa bu tip sorularda başarısız olurlar ve böyle farklı soruları hemen cevaplama düşüncesi içerisine girmektedirler.

İkinci olarak da yapılan birçok çalışmada, yaşam memnuniyetinin ölçümü ortak payda altında, sosyal isteğin etkisinin bireylerin yanıtları üzerinde önemli etkiler yapması için, çok daha az neden bulunmaktadır.

Üçüncüsü, bireylerin algılarının başka bireylerin algılarından dolayı karışması olasılık edilmemektedir. Çünkü diğer kişilerin çok zengin, çok sosyal ya da iyi eğitilmiş olması gerekir ki birey başkalarından daha az zengin daha az sosyal ya da daha az eğitilmiş ise daha yüksek memnuniyet belirtmek ister. Yapılan çalışma sonucunda, SWLS genel kavramları yazıldığından dolayı her bir kişinin kendileri için hayat doyumunu ifade etmelerine izin veren bir yöntemdir (Şimşek, 2018: 25).

Bu çokça kullanılan hayat skalası cinsiyet ve kültürden ayrı görünmekte olup cinsiyet ve genel olarak kültür farklılıkları skalayı çok da etkilemez. Mesela yapılan son araştırmaların birinde Kari Tucker ve dostları SWLS ölçümlerinin iki değişik kültürdeki cinsiyetler için aynı olduğunu saptamışlar (Lu, 2000: 135).

1.1.6. Yaşam Memnuniyeti İle İlgili Araştırmalar

Olena (2005), yaptığı tez çalışmasında Ukrayna’da yaşayan insanların yaşam memnuniyetlerine etki eden unsurları probit ve logit modelleri aracılığı ile inceleyerek 2003 ve 2004 senelerinde 2 sene boyunca Ukraynalı Uzamsal İzleme Araştırması (Ukrainian Longitudinal Monitoring Survey)’nı hazırlamış ve bu çalışmadan edindiği verilerle sonuca ulaşmaya çalışmıştır. Yazar farklı ülkelerde yapılan çalışmalarda görülen şekliyle yaşam memnuniyetinin gelir kriterinden çok fazla etkilenmediğini tespit etmiştir. Ukrayna genelinde gelir kriterinin etkisi çok yüksek değildir ancak işsizlik kriterinin önemli ölçüde negatif etkisinin bulunduğunu tespit etmiştir.

Kümbül ve Emeç (2006), yaptıkları araştırmada; yaşam memnuniyetinin akademik başarı üzerindeki etkisini anlamaya çalışmışlardır. Çalışma içeriğine dahil olan iyimserlik yönelimi, yaşam memnuniyeti, genel notların ortalamaları, hane halkı gelirleri, aylık kişisel harcamaların miktarları, bölüm ile ilgili memnuniyet düzeyi, gelecek ile ilgili işsiz kalma kaygısı, ikamet edilen yerdeki arkadaşının veya erkek arkadaşının bulunup bulunmaması, dinsel inanç durumu ve genel demografi bilgilerinin verisel olarak elde edilebileceği bir anket Regresyon Analizi ve En Küçük Kareler tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen verilere göre; iyimser olmak ile yaşamdan memnuniyet elde etme olgularının birbirleri ile ilişkili oldukları fakat iyimser olmak ile akademik başarı düzeyi arasında bir ilişkinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

Şahin (2008)’in hazırladığı tez çalışmasında beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik durumları ve yaşam memnuniyetleri arasında bulunması muhtemel etki incelenmeye çalışılmıştır. Adana ve Mersin illerinde merkez ilçede görev yapan 115’i kadın ve 185’i erkek toplamda 300 kişi ile görüşülmüştür. Araştırma

sonucunda elde edilen verilere göre kamu personeli olarak devlete ait eğitim kurumlarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinde görülen tükenmişlik düzeylerinin daha yüksek olduğu ve buna bağlı olarak yaşam memnuniyetlerinin de düşük olduğu belirlenmiştir.

Bilinçli bir şekilde mesleklerini seçen ve görevlerini sürdüren beden eğitimi öğretmenlerinin ise mesleğini bilinçli bir seçim sonunda tercih etmemiş olanlara kıyasla tükenmişlik sendromuna daha az yakalandıkları ve yaşam memnuniyetlerinin de daha üst seviyede olduğu belirlenmiştir. Buna ek olarak yaş ile ilgili değişkenin kendisi dışında kalan değişkenler üzerinde etkili olduğu da belirlenmiştir. Yaşın ilerlemesine bağlı olarak beden eğitimi öğretmenleri kişisel olarak daha başarılı olmakta ve buna bağlı olarak yaşam memnuniyetleri de artış göstermektedir (Kümbül ve Emeç (2006)).

Kapteyn vd., (2009), yaptığı araştırmada, Amerika Birleşik Devletleri ve Hollanda'da yaşam memnuniyetine ilişkin etkenleri belirlemeye çalışmıştır. Bu amaca yönelik olarak online tekniklerle bu ülkelerde yaşayan hane halklarına sunmuş ve elde edilen verilerin analizi ile bazı sonuçlara ulaşmıştır. Araştırma sonucuna göre 4 yaşam alanının (çalışma yaşamı ve gündelik etkinlikler, toplumsal statü, aile ile etkileşim ve sağlık durumu, gelire ilişkin durumlar) yaşam memnuniyeti üzerinde etkisinin bulunduğu sonucunu elde etmiştir. Çalışma kapsamında elde edilen verilerden biri de Amerika Birleşik Devletlerinde yaşayan insanların Hollanda'da yaşayan insanlara kıyasla daha aşırı şekilde tepki verdikleri olmuştur. Her iki ülkede de gelir düzeyinin yaşam memnuniyeti üzerinde en düşük seviyede etkisi olan etken olduğu tespit edilmiştir.

Şener (2009), gerçekleştirdiği araştırmasında yaşlı olma durumu, yaşam memnuniyeti ve boş vakitlerdeki etkinlikleri ele almıştır. Çalışma kapsamında elde edilen verilere göre, boş vakitlerde yapılan etkinlikler yaşlılık dönemlerinde yaşam memnuniyeti üzerinde büyük ölçüde olumlu etki ettiği, boş vakitlerde yapılacak olan grup aktivitelerine katılmanın kişilerin yaşamlarında meydana gelebilecek değişikliklerle başa çıkabilmesine yardım eden önemli bir unsur olduğu ve yaşlılık

dönemindeki insanların yaşam memnuniyetlerinin bu aktivitelerden büyük oranda etkilendiği söylenmektedir.

Bayram vd., (2010), yaşam memnuniyeti ile toplumsal olarak dışlanmışlık değişkenleri arasında ortaya çıkması muhtemel ilişkiyi ele almıştır. Araştırmasında yaşam memnuniyetinin ölçülebilmesi amacıyla Diener (1995)'in geliştirdiği 5 maddelik yaşam memnuniyet ölçeğinden (SWLS) faydalanmıştır. Toplumsal dışlanmışlık durumunu ölçebilmek amacıyla da Jehoel Gijsbers ve Vrooman (2007)'in geliştirdikleri ve 35 maddelik bir test olan toplumsal dışlanmışlık testinden faydalanmıştır. 18 yaş ve üzerinde olan 2494 kişiden oluşan araştırmanın örneklemini ile görüşmeler yapılmıştır. Çalışmada elde edilen verilere göre, kadınlar erkeklere oranla, eğitim ve gelir seviyeleri daha yüksek durumda olan kişilerin düşük durumda olan kişilere oranla yaşam memnuniyeti daha yüksek seviyede bulunmuştur. Toplumsal katılımcılık bileşenlerinin yaşam memnuniyetlerini açıklamak konusunda öneminin olduğunu belirlemiştir.

Giray (2011), yaptığı araştırmada 2008 senesinde Türkiye İstatistik Kurumu tarafından hazırlanan Yaşam Memnuniyeti Anketinde elde edilen bulgulardan yola çıkarak sosyal ve demografi ile ilgili özellikler ve mutlu olma algıları arasında olabilecek muhtemel bir etkileşimi tespit etmeye çalışmıştır. Çalışma kapsamında Doğrusal Olmayan Kanonik Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Kişilerin mutlu olma düzeylerinin yaşam memnuniyetleri üzerinde birinci derecede önemli kriter olsa da, tek başına yeterli olmadığını ve mutluluğa ilişkin algının da analizin işleyişine monte edilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Araştırmanın sonunda elde edilen verilere göre genç yaşlarda olan, bekar olmayan ve çalışma hayatında bulunmayan ev kadınlarının yaşam memnuniyetlerinin ortanın biraz üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Şehirlerde yaşayan, ortaöğretimden mezun olmuş, çalışma yaşamı içinde olan ve ortalama olarak 700 ile 900 lira arasında maaş elde eden erkeklerin de yaşam memnuniyetlerinin ortanın biraz üzerinde olduğu ve kendilerinin en çok mutlu hissettikleri yerin ailelerinin yanı sıra olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte ilköğretimden mezun olmuş, orta yaşlarda bulunan ve emekliliğe hak kazanmış olan

kişilerin de yaşam memnuniyetlerinin ortanın biraz üzerinde olduğu kendilerini en çok mutlu eden kriterin sağlıklı olmak olduğu tespit edilmiştir.

Morrison vd., (2011), gerçekleştirdiği araştırmalarda kişilerin yaşamlarını sürdürdükleri ülkelerle ilgili memnuniyet düzeyleri (ulusal memnuniyet) ile yaşam memnuniyetleri arasında olabilecek muhtemel ilişkiyi anlamaya çalışmış ve kişilerin yoksul hale geldikçe ya da kültürel bağlılıkları ulusal memnuniyet ve yaşam memnuniyetinin artış gösterdiği sonucunu elde etmişlerdir. Diğer yaşam alanlarındaki memnuniyetin yaşam memnuniyetini tahmin etmedeki eğilimi bunun tam tersini oluşturmuş, bunun sebebinin ise bu alanlarda bireyselliğin daha fazla ön plana çıkması olarak değerlendirilmiştir.

Çeçen ve Dingiltepe (2012), yaptığı araştırmada anne ve babaları boşanarak ayrı yaşayan ve boşanmamış birlikte yaşayan ailelerdeki genç bireylerin yaşam memnuniyetleri ve yaşam kalitesi durumları ele alınmış ve birbiri ile karşılaştırılarak veriler elde edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Adana ili Seyhan ve Yüreğir ilçelerinde ikamet eden ve milli eğitim bakanlığına bağlı 19 farklı okulda öğrenim gören lise düzeyindeki 232 kız ve 141 erkek genç birey oluşturmuştur. Çalışma grubunda yer alan 186 gencin anne ve babası boşanmış ve aileleri bölünmüş, 193 gencin de anne ve babası ile aynı evde yaşadığı görülmüştür. Gençlerle yapılan çalışmanın sonuçlarına göre, anne ve babası boşanmış ve bölünmüş ailelerde yaşayan gençlerin yaşam memnuniyetleri, psikolojik ve çevresel sağlıkları ve yaşam kalitelerinin diğer gençlerden önemli ölçüde negatif yönde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte anne ve babaları boşanmış ve bölünmüş ailelerde yaşamlarını sürdüren gençlerin aileleri ile bir arada yaşayan gençlere kıyasla önemli ölçüde yaşam kalitesi düşüklüğü yaşadığı tespit edilmiştir.

Diener vd., (2013), gerçekleştirdiği araştırmasında yaşam memnuniyeti ile ilgili yapılan ölçümlerle ilgili olarak güvenirlik, geçerlilik ve duyarlılık testlerinin kontrolünü yapmıştır. Ölçeklerle ilgili şartların değişmemesi durumunda değişikliklerin olmadığı, yaşam şartlarındaki değişimlerle ilgili duyarlılık geliştirildiği sonucu elde edilmiştir. Araştırmada ayrıca farklı objektif şartlara sahip olan ülkelerdeki yaşam memnuniyetleri arasındaki farklar, diğer bir ifadeyle farklı

yaşam şartlarına sahip olan grupların arasındaki farklar, ortaya çıkan önemli olaylar sırasında, öncesi ve sonrasında yaşam memnuniyetleri üzerinde oluşan memnuniyete ilişkin değişim ve benzeri konular ele alınmıştır.

Haq ve Zia (2013), Pakistan halkı üzerinde yaptıkları araştırmalarda iyi olma durumunu 4 farklı değişken (eğitim durumu, sağlıklı olma, yaşam şartları, ekonomi) eşliğinde incelemiş ve insanların iyi oluş durumunda eğitim durumu, sağlıklı olma ve yaşam şartlarının etkisinin olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Objektif kriterlerden olan yetişkinlerin okuma oranlarının ve eğitimin cinsiyet eşitliği ile ilgili bölgeleri belirlemek için önemli kriterler olduğu; subjektif kriterlerden de hane halkı ekonomisinin önemli bir kriter olduğu sonucunu elde etmişlerdir.

Kangal (2013), gerçekleştirdiği araştırmada kişisel iyi olma kavramını ele almış ve Türkiye'deki hane halklarının mutluluk profilleri ile ilgili tespitler yapmıştır. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından hazırlanan Yaşam Memnuniyeti Araştırmasının 2004 ile 2010 yılları arasındaki verilerini karşılaştıran yazar, Türkiye'deki hane halklarının mutluluk kavramına bakış açılarını araştırmıştır. Sonuçların değerlendirilmesi ile gençlik zamanlarında insanların yaşlılık zamanına kıyasla daha mutlu olduğu görülmüştür. Ek olarak evli olan kişilerin evli olmayan kişilere kıyasla daha mutlu oldukları belirlenmiştir. Çalışmada cinsiyet faktörünün mutluluk üzerinde bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Kutlar, Işık ve Torun (2013), gerçekleştirdikleri araştırmada Türkiye'de bulunan 3 şehirde yaşayan kadınların refah düzeylerini belirlemek için lojistik regresyon tekniği ile analizler yapmışlardır. Çalışma kapsamında önceden hazırlanmış olan 36 soruluk anket çalışması refah göstergesi için kriter olarak baz alınmıştır. Araştırmadan elde edilen verilere göre farklı şehirlerdeki farklı kültürel yapı ve farklı gelişmişlik düzeylerine göre sonuçlarda farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Chen ve Lin (2014), yaptığı araştırmada yaşanılan yerlerin önemi üzerinde durmuş ve buna göre memnuniyet sınıflandırmaları yapmaya çalışmıştır. Bunun için gizil (latent) profil analizini, daha sonra kontrol değişkenleri (cinsiyet, eğitim düzeyi gibi) ve algılanan sağlık durumunun her bir gizil yaşam kalitesi profilini tahmin

düzeyini belirlemek için çok değişkenli lojistik regresyon analizini kullanmıştır. Çalışma sonunda elde edilen verilerde sağlıklı olma, kadın veya erkek olma ve eğitim düzeyinin değişik profil gruplarında olma olasılığında etkili olduğu da tespit edilmiştir.

Korkmaz vd., (2015), yaşam memnuniyetine etki eden etkenlerin birbirleri ile olan ilişkilerini uygulamalı şekilde ele almak için bir çalışma gerçekleştirmiş ve 2004 ile 2014 seneleri arasında Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Yaşamsal Memnuniyet Anketi sonuçlarını baz almıştır. Birim kök, granger nedensellik ve regresyon analizi gibi tekniklere bağlı olarak gerçekleştirilen analiz sonucunda sevgi gösterme / görme ve umutlu olma kriterlerinin yaşam memnuniyeti üzerinde daha yüksek düzeyde etkisinin olduğu, bireysel mutlu olma ve ailevi mutluluk ile mutluluğun kaynağı, memnuniyet ve umutlu olma kriterleri arasında nedensellik ilişkisinin bulunduğu, kişilerin sahip oldukları kişisel mutluluğun para durumu ve eğitim düzeyinden etkilendiği sonuçları tespit edilmiştir.

Wirth vd., (2015), yaptığı araştırmasında şehir yaşamında çevre planlaması çalışmalarına bağlı olarak değişim gösteren yaşam şartları ile ilgili memnuniyetinin yeşil alanlardaki azalış, trafiğin yoğunlaşması, suç oranlarındaki artış gibi nedenlerle belirsizliğini koruduğunu öne sürerek şehirlerde yaşamını sürdüren 1693 kişi ile bir çalışma yapmışlardır. Çalışma kapsamında memnuniyet düzeyine etki eden objektif kriterler (şehir merkezine, okullara ve yaşam alanlarına uzaklık, suç oranı ve kaza oranları) ile subjektif kriterler (bireyin kendisini güvenli hissetmesi, yerel servis ve imkanlara erişim gibi) arasında az düzeyde bir ilişki olduğu sonucunu elde etmişlerdir.

Yaşam memnuniyeti kavramını duygusal zeka ve mizah tarzı bileşenleri ile birlikte ele alan bir araştırma da Tümkaya Vd., (2016) tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında akademisyenlik mesleğini yürüten öğretim üyelerinin duygusal zekâya ilişkin becerisi, mizah tarzı ve yaşam memnuniyetinin akademik ünvana ilişkin değişkenler açısından anlamlı farklılık gösterip göstermediğini, yaşam memnuniyeti ile mizah tarzının duygusal zekâya ilişkin beceriler tarafından yordanıp yordanmadığını anlamak amacıyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırma için

Çukurova Üniversitesi ve Selçuk Üniversitesindeki farklı fakültelerde görev yapan 228 erkek ile 134 kadın olmak üzere toplamda 362 öğretim üyesi çalışma grubunu meydana getirmiştir. Yapılan çalışmadan elde edilen veriler analiz edildiğinde duygusal zekaya ilişkin becerilerden olan bireysel beceri, bireylerarası beceri, uyum becerisi ve stresli durumlarla baş edebilme puanlarının ortalamasının akademik ünvanlar kriterine göre anlamlı derecede farklılaştığı tespit edilmiştir. Bireysel beceriler alt boyutunda ise profesör ve doçent düzeyinde olan öğretim üyelerinin puan ortalamasının diğer öğretim görevlilerindeki ortalamalardan önemi oranda yüksek olduğu görülmüştür. Çalışmanın sonunda elde edilen bir diğer önemli veri de Profesör düzeyinde bulunan öğretim üyelerinin yaşam memnuniyet düzeylerinin diğer öğretim üyelerinden önemli ölçüde yüksek düzeyde olmasıdır. Sonuçlardan elde edilen veriler profesör düzeyindeki öğretim üyelerinin kariyer planlama kaygısı taşımadıkları ve buna bağlı olarak kendilerine daha çok vakit ayırabildikleri, eğlenme ve dinlenme gibi kişisel aktivitelere daha çok önem verdiklerine bağlı olarak yaşam memnuniyetlerinin yüksek olması ihtimali üzerinde durulmaktadır.

Yaşam memnuniyeti ile ilgili gerçekleştirilen farklı bir çalışma da Saygılı, vd., (2018) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmadır. Bu çalışma, yaşam memnuniyetinin kişilik özelliklerine bağlı olarak değişip değişmediğinin anlaşılması için yapılmıştır. Devlet üniversitesinde eğitim hayatlarına devam eden üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen verilerle yürütülen çalışma sonucunda kişilik özellikler ve yaşam memnuniyeti ilişkisinin yanında genel anlamda kamu hizmetleri ile ilgili memnuniyet düzeyi, mutluluk kaynağı olan kişilik özellikleri ve değerler de tespit edilmeye çalışılmıştır. Yüz yüze anket ve görüşme tekniği kullanılan araştırmada 324 kişi katılımcı olmuştur. Çalışmadan elde edilen verilere bakıldığında, mutluluk kaynağı olan değerlerin kişilik özellikleri kriterine göre ele alınması sonucunda A tipi kişilik özellikleri taşıyan kişilerin mutluluk kaynağı olarak sırasıyla başarılı olma, sağlıklı olma ve para sahibi olmayı gördüklerini, B tipi kişilik özellikleri taşıyan kişilerin mutluluk kaynağı olarak sırasıyla sağlıklı olma, sevgi gösterme / görme ve başarılı olmayı gördükleri tespit edilmiştir.

1.2. Eğitim Amacıyla Göç Olgusu

1.2.1. Göç Olgusu Kavramı

Milletlerarası Göç Örgütü (IOM) (2009: 22) tarafından yayınlanan Göç Terimleri Sözlüğünde yer alan tanıma göre göç (ing. migration); ülkeler arasında bulunan bir sınırı geçmekle ya da aynı ülke sınırları içinde farklı bir şehre geçerek meydana gelmektedir. Sebebi, yapısal özellikleri ya da süresi hangi nedene bağlı olursa olsun bu yer değiştirme hareketine göç denilmektedir. Bahsedilen göç süreci yerlerinden edilen kişiler, sığınmacılar ve mali sebeplerle göç eden kişilerden oluşmaktadır. Gerçekleştirilen tanımlar ele alındığında farklı özellikleri olmasına rağmen tanımların ortak noktasının göç eyleminin bir tür yer değiştirme hareketi olmasıdır.

Göç kavramı, büyük sosyal etkilere neden olan sosyal bir hareketliliği ifade etmektedir (Çağlayan, 2015: 193). Sebepleri ve sonuçları ile beraber ele alınması gereken göç süreci, durağan bir olgu değildir. Her bir göç ve göç dalgası, gerek nedenleri ve içeriği, gerekse yaşanma ve gerçekleşme şekilleriyle birbirlerinden farklılık göstermektedir. Bu durum göçle ilgili olarak ekonomistler, sosyologlar, coğrafyacılar ve daha birçok alan tarafından farklı tanımlamaların ortaya atılmasına sebep olduğu için kapsayıcı ve ortak bir tanım noktasında zorlanılmaktadır (Taşçı, 2009: 178).

İnsanların yaşamlarının belirli bir bölümünü ya da tüm yaşamını geçirebilmek adına geçici veya sürekli olarak oturdukları yerlerden farklı bir yerleşim yerine gerçekleştirdikleri fiziksel yer değiştirme şeklinde de tanımlanan göç finansal, toplumsal, kültürel ve politik pek çok açıdan ele alınması gereken bir kavramdır (Şen, 2014: 233).

Göç kavramını basitçe yer değişikliği eylemi olarak tanımlamak doğru olması ile birlikte eksiklikler içermektedir. Geniş açıdan ele alındığı zaman göç, “daha yüksek seviyede yaşam standardı elde edebilmek ve bunu sağlamak için daha iyi şartlarda yaşamak isteyen bireylerin bu isteklerini yaşama geçirebilmek için yaşadıkları yerden ayrılarak farklı yerlere gitmeleri ve bu yerlerde geçici veya kalıcı yer elde etmek istemeleri olarak açıklanabilir (Aksoy, 2012: 293).

Göç kavramının önem arz eden bir önemli özelliği de göçün gerçekleştirildiği ülkelerin demografik yapılarında meydana gelecek olası değişikliklerdir. Bu nedenle göç olayları ülkeler veya şehirlerin nüfus yapılarını olumlu veya olumsuz yönden etkilemektedir (Eş ve Ateş, 2014: 212).

1.2.2. Göç Konusunda Temel Kavramlar

- Göçmen

Baskıdan kaçma amacı bulunmadan daha yüksek düzeydeki hayat standartlarına erişebilmek amacıyla kişinin ülkesinden farklı bir ülkeye kendi isteğiyle gitmesi göç olarak adlandırılır. Bu kişilere ‘‘göçmen’’ denilir. Göçmenler, göç sırasında kanuni olarak uygun şekillerde davranıyorsa onlara kayıtlı göçmen (düzenli göçmen), bunun haricinde kalıyorsa da kayıtsız göçmen (düzensiz göçmen) denilmektedir (Karaca ve Doğan, 2014: 7).

- Mülteci

Mensup oldukları dinlerden, milliyetlerinden, konuştukları dillerden ya da farklı nedenlerden dolayı yaşamını sürdürdüğü ülkede kendisine baskı yapıldığı veya bu korkuyla yaşadığı için oradan ayrılarak başka bir ülkeye sığınmak zorunda olan kişilere denilmektedir (www.unicef.org.tr).

- Sığınmacı

Yaşamını sürdürdüğü ülkeden, Birleşmiş Milletlerin Yasal Statülerle İlgili olan sözleşmenin ilk maddesinin 2. hükmünde bulunan tanımlaması ile, ‘‘İrkı, dini, milliyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm göreceği konusunda bir korku taşıyan ve bu yüzden ülkesinden ayrılan ve geri dönmeyen veya dönmek istemeyen kişilerin, henüz başvuruları değerlendirilmeden önceki durumları ‘‘sığınmacı’’ olarak adlandırılır (www.goc.gov.tr).

1.2.1.1. Göçün Nedenleri

Son yüzyılda finansal veya toplumsal nedenlerle göçlerin gerçekleştiğini ve arttığını gözlemek mümkündür. Göç eyleminin toplumların ortaya koydukları değişim ve gelişime paralel şekilde tek taraflı olarak meydana geldiği söylenebilir. Buna ek olarak göç eylemlerinin en çok etki eden yönü ülkelerin sanayileşmesi ile bağlantılı olarak kırsal kesimlerden kentlere doğru gerçekleştirilen göç hareketleridir.

Gelişen teknolojiye bağlı olarak tarımsal üretimde makineleşmenin artması ile tarım sektöründe hizmet veren çok sayıda kişi işsizlikle karşı karşıya kalarak göç etmiştir (Karpat, 2015: 7).

Göç hareketlerinin işsizlik, ekonomik büyüme, enflasyon gibi makroekonomik göstergelerden etkilendiği söylenebilir. İş bulma amacıyla göç eden kişilerin öncelikli göç sebepleri ekonomik sebeplerdir. İş bulmak isteyenler daha iyi bir iş, göçebe kişiler daha iyi yiyecek ve barınma koşulları sebebiyle göç etmekte, yaşam standartlarını yükseltmek göç için en belirgin sebep olmaktadır. Bununla birlikte makineleşmenin artmasıyla tarım işçisine duyulan ihtiyacın azalması ve daha iyi iş imkânları kişilerin kırdan kente gitme isteklerini arttırmıştır (Sağlam, 2006: 155).

Göçün başlıca sebepleri; savaş, doğal afet, devletlerin gerçekleştirdikleri mecburi göç ve fiziksel hareketlerdir. Bazı araştırmacılara göre göçün sebebi olarak iki farklı kapitalist düşünce sisteminden söz edilebilir. Bunların birincisi, süreçlerin sürekliliği ile alakalı olarak üretim süreçlerinin etkili olması için emek gücünün fiziksel olarak dağılması şeklinde açıklanır. Bu haliyle göç eylemi üretim süreçlerinin yeniden örgütlenmesi için yardımcı bir unsurdur. Diğer de, fiziksel değişimlere bağlı olarak göç hareketleri kişiler açısından daha yüksek düzeyde kazanç anlamına gelebilmesidir (Doğan, 2002: 23).

Göçün nedeni olan farklı bir durum da gelir dağılımlarında ortaya çıkan dengesizliklere bağlı olarak açlık ve fakirliğin yükselmesidir. Yeteri kadar gelir elde edemeyen bireyler ilk etapta köylerinden çıkarak şehirlere göçmekte ve bu şehirlerde hayalini kurdukları işlere sahip olamamaları durumunda da daha büyük şehirlere veya yurt dışına göçebilmektedirler (Taşcı, 2009: 186). Diğer bir deyişle gelir dağılımında ortaya çıkan dengesizlikler ve eşitsizliklere bağlı olarak kişiler farklı şehirlerde veya ülkelerde daha yüksek seviyede gelir elde etme ihtimalini göz önünde bulundurarak bunu hayata geçirmek için göç etmek zorunda kalmaktadırlar.

Göçün nedenlerinden bir diğeri de savaşlar ve terör olaylarıdır. Savaşlarda taraf olmamalarına rağmen sivil insanlara yapılan fiziksel saldırılar, katliamlar ve kullanılan ağır kimyasal silahlar bu kişilerin bulundukları yeri terk ederek güvenli bölgelere gitmelerine neden olmuştur. Arap Baharı olarak adlandırılan süreçte 2011'de Suriye'de başlayan olaylar neticesinde birçok insan göç etmek zorunda kalmıştır. Uluslararası alandaki politikaların göç üzerinde belirleyici etkisi

olmaktadır. Tarihsel süreçte bazı ülkelerin iş gücü açığını kapatmak için göçü kabul ettikleri görülmektedir. II. Dünya savaşı sonrasında hızlı sanayileşmeyle birlikte girilen bu süreçte yeterli iş gücü kapasitesi bulunmayan ülkeler göçmen işçilere kapılarını açmak zorunda kalmışlardır. Buna örnek olarak Türkiye'den Almanya'ya 1960 yılında yapılan işçi göçleri gösterilmektedir (Danış, 2013: 7).

Göçün nedenleri arasında sayılabilecek bir önemli etken de doğal afetler olarak sayılabilir. İklimlerde meydana gelen değişimler ve buna bağlı ortaya çıkabilen doğal afetler, kuraklıklar gibi çevresel felaketler sebebiyle göç hareketleri ortaya çıkabilmektedir. Bu açıdan ele alındığında doğal çevre ve göç hareketleri arasında ortaya konulan etkileşimde temel noktada iki farklı bakış açısı ortaya çıkmaktadır. Minimalist görüş olarak adlandırılan bakış açısına göre göçün nedeni asıl olarak çevrede meydana gelen bozulmalar ve tahribattır. Maksimalist görüş olarak adlandırılan bakış açısında göre ise göç hareketlerine bağlı olarak çevre düzensizlikleri ve çevresel sorunlar ortaya çıkmaktadır (Dönmez Kara, 2015: 20).

1.2.1.2. Göçün Sonuçları

Milletlerarası göç hareketleri, dil, din, ırk, kültür, gelenek gibi çok sayıda etkenden kaynaklanmakta ve farklı yaşantılara veya geçmişlere sahip olan kişilerin bir arada ve aynı fiziksel çevrede yaşamalarına sebep olmaktadır. Birbirinden bu denli farklı insanların bir arada yaşamak zorunda olmaları çok farklı iletişim sorunlarına ve toplumsal sorunlara neden olabilmektedir. İleri aşamada bu durum ülkelerdeki istikrarı bozucu etkilere dahi neden olabilmekte ve ülkelerin finansal, toplumsal, kültürel ve politik dengelerine zarar verebilmektedir (Aksoy, 2012: 296). Göç kavramı her ne kadar göç alan ülkeleri ilgilendiriyor gibi görünse de aslında göç veren ülkeye de ciddi etkileri bulunmaktadır.

- Göç veren Ülke Açısından Uluslararası Göçün Sonuçları

Uluslararası göç ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalar genel olarak göçlerin yapıldığı ülkelere olan etkisi bağlamında gerçekleştirilmektedir. Fakat göç hareketlerinin göz ardı edilen kısmı göçün yapıldığı ülkelere olan etkisi olmaktadır. Uluslararası göç hareketlerinin; göç veren ülkeler bağlamında en önemli etkisi ülkenin demografik yapısındaki hareketlerdir. Göç hareketleri ile birlikte ülkelerin

nüfusları azalmakta ve bu durum göç eden bireylerin özellikleri ve nitelikleri oranında ülkeye pozitif veya negatif yönlü etkiler bırakmaktadır (Baldık, 2018: 12).

1960 döneminde başlayarak 1980 dönemine kadar kitleler halinde Türkiye'den Almanya'ya doğru gerçekleşen işçi göçleri iki devlet için de pozitif sonuçlara sebep olmuştur. Almanya'nın isteğine bağlı olarak yapılan göç hareketinde Türkiye'de işsiz nüfus azalmış ve yurtdışından döviz girişi artmıştır. Ayrıca Türkiye'nin Tanzimat döneminden sonra başlayan Batılılaşma hareketlerine de destek olmuştur. Almanya ise II. Dünya savaşıdan sonra karşı karşıya kaldığı iş gücü eksikliğini bu yolla karşılayabilmiştir. Fakat bu şekilde olumlu sonuçlar doğuran göçler çok fazla değildir. İç savaşlar, politik çekişmeler gibi nedenlere bağlı olarak gerçekleşen kitlesel göç hareketleri sonunda ülkeler ellerindeki nitelikli insan gücünü kaybetmektedir. Diğer bir ifadeyle beyin göçü ortaya çıkmaktadır (Yılmaz, 2014: 1686).

- Göç Alan Ülke Açısından Uluslararası Göçün Sonuçları

Göç hareketlerinin yapısal özellikleri ve göç eden kişi sayısı gibi kriterler göçlerin sonuçları üzerinde doğrudan etkili olmaktadır. 1960 döneminde Almanya ile Türkiye arasındaki her iki devletin bilgisi, isteği ve onayı ile kabul edilen ve gerçekleştirilen kitlesel göç hareketi iki devlet açısından da pozitif yönde sonuçlar doğurmuştur. Ancak bugünkü örneklerinde görülebileceği üzere Suriye'den Türkiye'ye doğru olan zorunlu göçlerin aynı şekilde pozitif sonuçlar doğurduğu söylenemez. Uluslararası boyutlarda gerçekleşen kitlesel göç hareketlerinin savaşlara bağlı olarak ortaya çıkması ve doğal olarak savaşın olduğu ülkenin en yakınında bulunan ülkeye doğru olması göçün yapıldığı ülkeyi mecburen kabule zorlamaktadır. Bu durumun ilk sonucu göçün gerçekleştiği ülkedeki işsizlik oranlarının artması olmaktadır. Göçmenlerden sağlanan ucuz işçiler ülke içinde yaşayan kişileri işsiz bırakmaktadır. Bu tür savaşlar veya politik baskılara bağlı olarak ortaya çıkan kitlesel göç hareketlerinde göçü veren ülkelerin herhangi bir sorumluluk üstlenmemesi de göçün yapıldığı ülkenin zor durumda kalmasına neden olmaktadır (Baldık, 2018: 13). Göç eden kişilerin barınmaları, sağlık ve eğitim gibi temel insani ihtiyaçlarına ulaşabilmeleri uluslararası kuruluşlar ve kendi imkânları ile giderilmeye çalışılmaktadır.

- Birey Açısından Uluslararası Göçün Sonuçları

Uluslararası göç devletlerarası bir problem olması kadar göçü yaşayan birey üzerinde de ciddi etkiler yaratmaktadır. Bu durumun en belirgin olduğu nokta bireyin kendini toplumdan soyutlamasıdır. Kişinin alıştığı ortamdan ayrı kalması onun yalnızlık, yabancılaşma ve kendini değersiz görme gibi duyguları yaşamasına neden olabilmektedir. İçine girilen yeni çevre kendi kültürüne benziyorsa daha az, benzemiyorsa daha fazla uyum sorunu ile karşılaşılacaktır (Esentürk, 1998: 35).

Bireyler göçmen sıfatıyla yaşamaya başladıkları yeni ülkelerde ve toplumlarda karşı karşıya kaldıkları problemlerin çözülebilmesi ve uzun dönemde değişik kültürel yapılardan gelen bu bireyler arasında sosyal uzlaşmanın oluşturulmasında göçün yapıldığı ülkenin göçmenlere karşı ne şekilde bir adaptasyon süreci ve yolu izlediği ve ne şekilde bir bakış açısında bulunduğu etkili olmaktadır (Türker ve Yıldız, 2015: 58).

Uluslararası göç hareketlerinin sebepleri, türleri ve ortaya çıkardığı sonuçlar hem bireyler açısından, hem göçün gerçekleştiği ülkeler açısından hem de göç ettikleri ülkeler açısından çok önemli sosyal değişimlere neden olmaktadır. Bu durum barınma, sağlık, temel insani ihtiyaçlar ve eğitim gibi pek çok alanı yakından etkilemektedir. Etkilenen alanların en önde gelenlerinden biri de kuşkusuz eğitim olmaktadır.

1.2.3. Göç Eğitim İlişkisi

Eğitim, kişilerin düşünsel, fiziksel, psikolojik ve sosyal becerilerinin ve tutumlarının topluma uygun biçimde olmasını sağlamak için onlara bazı amaçları gerçekleştirmeye yönelik olarak yeni beceriler, davranış ve tutumlar ve bilgiler kazandırılmak için yürütülen çalışmaların bütününe verilen addır. Eğitim yaşam boyunca süren ve kimi zaman planlı kimi zaman da tesadüfen gerçekleşen süreçlerden oluşmaktadır. Okul, okuma, yazma, ders araçları ve gereçleri ile bunların haricinde aile veya bir çevre içinde, kişisel yetişme vs. yollarıyla yapılan öğretme, öğrenme, bilgi aktarma, beceri kazandırma çalışmalarının tümünü kapsayan bu çabalara yaygın eğitim de denilmektedir. Kısaca eğitim, öğretimi de içine alan çok geniş bir terimdir (Akyüz, 2012: 2).

Türkiye özelinde ele alınırsa göç hareketlerinin günümüzde dahi önemli yeri olan bir problem olduğu görülebilmektedir. Bu sorun kentler açısından altyapı, konut, sağlık, işsizlik benzeri toplumsal veya finansal problemleri de beraberinde getirmektedir. Göç hareketlerine bağlı olarak bu problemler, her aşamada fiziki altyapı eksiklikleri, dersliklerdeki eksiklikler, donanım eksiklikleri veya eğitmeni açığı biçiminde ortaya çıkabilmektedir. Bu durum nüfus artış hızı ile bir araya geldiğinde ise eğitim ile ilgili yatırımlar Avrupa Birliği standartlarına ulaşmaktan uzaklaşmaktadır. “Fizikî yetersizlik, kalabalık sınıflar, ikili öğretim, öğretmen ve öğretim elemanı yetersizliği ve dengesiz dağılım, eğitim ve öğretim alanında çözülmesi gereken problemler olarak görülmektedir” (Birinci, 2003: 1).

Nar’a (2008), göç hareketlerinden en yoğun şekilde etkilenen kesimin çocuklar ve gençler olduğunu ileri sürmektedir. Göç hareketleri, genç bireylerin ruhsal durumlarında bazı sorunlara neden olabilmektedir. Diğer bir ifadeyle göç hareketleri, öğrenciler ve ergenlik çağındaki bireyler için risk teşkil edebilmektedir. Göç etmek zorunda kalan genç bireyler ve ergenlerde bazı toplumsal uyum problemleri ortaya çıkabilmektedir. Bu sorun doğrudan eğitim süreçleri üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır. Göç etmek zorunda kalan bu gençler göç ettikleri yerlerdeki okullarda çeşitli zorluklar yaşamaktadırlar (Nar, 2008: 19).

1.2.3.1. Göçün Eğitime Etkileri

Göçün eğitime olumsuz etkilerinden bir tanesi “dil”dir. Uluslararası öğrencilerin dil farkları, öğrencilerin okulda sosyalleşmesini dolayısıyla başarısını etkilemektedir. Üniversite ve sınıf, öğrenciye aile kurumunda bulamadığı arkadaş grubunu sağlar, bu grup da çocuğun toplumsallaşmasında etkin rol oynar. Aynı dilin kullanımındaki farklılıklar öğrenciler arasında iletişimsizliğe yol açar. Göç eden ailelerin çocukları bunu çok yoğun olarak yaşamaktadırlar. Dil etmeni de alt ve orta sosyal tabaka olarak incelenebilir. Farklı sosyo-ekonomik düzeylerde bulunan ailelerde tek dilin farklı kullanılması öğrencinin okul başarısını etkilemektedir. Özellikle alt sosyo-ekonomik düzeyde bulunan ailelerde çok kısır bir dil kullanılması, öğrencinin başarısını olumsuz olarak etkilemektedir (Karakuş, 2006: 24-26).

Tezcan (1997: 143), yaptığı çalışmalarda aile yapılarının eğitim süreçleri üzerindeki etkisini anlamaya çalışmıştır. Geniş aile veya çekirdek aile olma ile çocuk eğitim arasında bir ilişki olup olmadığını tespit etmeye çalışan araştırmacı geniş ailelerin çocuk sayılarının fazlalığından kaynaklanan eğitim yetersizliklerine dikkat çekmiştir. Çocuk sayısının nispeten daha az olduğu çekirdek ailelerde anne ve babalar çocuk eğitimi ile daha yakın bir şekilde ilgilenme şansını elde etmektedir. Türkiye geneli ele alındığında gecekonduarda yaşayan ailelerin çocuk sayısının oransal olarak fazla olmasının eğitimi aksattığına ve bu durumun da bu çocuklar üzerinde sosyal sorunlara yol açtığı ileri sürülmektedir.

Ekonomik olarak düşük seviyede olan ve eğitim seviyesi olarak da düşük olan ülkelerde yaşayan kişilerin Türkiye'ye göç ediyor olmaları onlar açısından pozitif sonuçlar doğururken Türkiye için de olumsuzluklara neden olabilmektedir. Bu ülkelerin vatandaşlarının Türkiye'ye göçmek istemelerinin en önemli nedenlerinden birini kuşkusuz Türkiye'de çocuklarını okutmak istemeleridir. Çünkü bu ülkelerde öğrenim olanakları ya yok veya çok sınırlı düzeydedir. Bu şekilde anne ve babalar daha iyi imkanları olan bir ülkeye göç edince çocuklarını temel eğitim ötesi okullara gönderebilme imkanını elde edebilmektedirler. Asıl olarak şehirlere göç edilmesinin en önemli sebeplerinden birinin temeli de buna dayanmaktadır (Alpar ve Yener, 1991: 79).

Gerçekleştirilen araştırmalar göç hareketlerinin demografik, ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda önemli değişiklere yol açtığını göstermektedir. Ülkeler arasında veya aynı ülkedeki farklı şehirler arasında ortaya çıkan göç hareketleri mekansal olarak yerleşim yerlerinin nüfus yapılarını ve demografilerini değiştirebilmekte, göç veren şehir veya ülkelerin elindeki kaynakları atıl pozisyona getirirken, göç alan birimlerin elinde bulunan kaynakların da yetersiz duruma gelmesine neden olmaktadır (Mısırlı vd. 2005: 278).

1.2.3.2. Eğitim Kaynaklı Göç Sorunları

Ereş (2017: 97), Ankara genelinde gerçekleştirdiği araştırmada mesleki ve teknik eğitimle ilgili problemlerin genel olarak eğitim sürecinde ortaya çıktığını tespit etmiştir. Araştırmaya katılanlar eğitimlerin sürelerinin kısalığından ve eğitimlerin uygulama alanlarının yetersiz kalmasından kaynaklanan problemleri

ortaya koymuşlardır. Eğitim süresinin kısa olması ve uygulama alanlarındaki yetersizlik öğrencilerin de mesleği iyi öğrenememelerine neden olmaktadır.

Eğitimle ilgili belirlenen problemlerin önemli biri de dil öğrenme yetersizliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Göç ettiği ülkede kullanılan dili bilmeyen öğrenciler ders içeriklerini anlayamamakta ve buna bağlı olarak diğerleri arasında hor görülme, geri kalma, dışlanma gibi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu sorunlar da öğrencinin asosyal olmasına neden olur. Bununla birlikte ailelerin de çocuklarına ödev sırasında yardım etmesinin önünde önemli bir engel durumunda bulunan dil konusu göçmenlerin toplumsal yaşama adapte olmalarının önünde büyük bir engel olarak durmaktadır (Erdoğan, 2009: 729 - 734).

Ailelerin toplumsal yaşama entegre olmalarını zorlaştıran dil konusu tüm aile bireylerinin toplumdan kopuk olmalarına da neden olmaktadır. 2012 senesinde Cumhuriyet Halk Partisi milletvekili olan Dilek Akagün Yılmaz tarafından verilen bir önerge Suriyeden gelen sığınmacıların kendi ülkelerinde gördükleri eğitime yakın seviyede bir eğitim ortamına Türkiye’de herhangi bir denetlemeye veya seviye belirleme işlemine tabi tutulmadan yalnızca kişi beyanına dayalı olarak katılabildiklerine ve bu durumun üniversite düzeyinde bile gerçekleştiği ileri sürülmüş ve bu konu meclis gündemine taşınmıştır (www.tbmm.gov.tr).

Meclise yöneltilen soruda sığınmacıların eğitime ulaşma haklarına karşı olunmadığı fakat sığınmacıların kendi ülkelerindeki eğitime yakın düzeyde bir eğitim almaları gerektiğine vurgu yapılmıştır. Özellikle de akademik anlamda dil problemi yaşama ihtimali olan sığınmacıların (en erken olasılıkla 2011 senesinde Türkiye’ye gelseler bile Türkçe dili konusundaki yeterlilikleri tartışma konusudur) dünya üzerinde başka bir ülkede yalnızca kişisel bir beyana dayalı olarak göç ettikleri ülkenin dengi olarak bir eğitim kurumuna dahil olduklarının göz ardı edildiği Yılmaz Hamı tarafından açıklanmıştır. Sorulan soruya karşılık verilen yanıt ise ilgili Bakanlık yazılarında yalnızca eğitim hakkı vurgusu ile verilmektedir. Bakanlık; travma yaşamış, eğitim alamamış bireyleri eğitmenin bizim toplumumuza da yararı olacağı belirtilmiştir. Ancak denkliğin bu kadar kolay sağlanmasına dair ikna edici bir açıklama yapılmamıştır (Seydi, 2014: 287).

Mersin Üniversitesi tarafından hazırlanan bir rapor (2014: 42 - 44) bahsi geçen eğitim konusunda problemlere hazırlıksız olarak yakalandığını, aniden gelen ve yoğun bir şekilde ülkeye geçiş yapan bu göç dalgasının büyük sorunlara neden olduğundan bahsetmektedir. Rapor kapsamında ele alınan problemlerden bazıları öğrencilere Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ders müfredatının okutulması ve geldikleri ülkelerdeki eğitim sistemi içeriklerine benzer bir eğitim içeriğinin hazırlanmaması, resmi olarak kayıtsız olmanın ve eğitim kurumlarına kayıtsız ve resmi evraksız çocukların kayıt yaptıramaması, çalışmak zorunda olan ve böylece ailesine maddi destek veren çocukların bulunması ve öğretmenlerin dil sorunu yaşamalarından ötürü göçmen çocuklarla iletişime geçme konusunda önemli zorluklar olarak sıralanmıştır (Bahadır, 2018: 48).

Raporda eğitimin de uyum sağlamada etkili bir işlevi olduğundan söz edilmiştir. Nitekim bahsedilen “bilgi ve becerilerin kazandırılması” göçmenlere sağlanacak eğitim ile ilgilidir. Göçmenlere sağlanması gereken, sağlanmadığında sorun teşkil eden eğitim ile ilgili imkânların çözüme kavuşturulması için önlemler alınması gerekir. Özellikle Suriye’den gelen göçün yoğun olmasından kaynaklanabilecek, olası sorunlar için güvenlik önlemleri arttırılmalıdır. Göçmenler için ayrı bir yerleştirme politikası düzensizliği, artan kira sorununu önleyebilir, sığınmacı ve mültecilerin takibi daha kolay yapılabilir. Ayrıca bir Göç Bakanlığının kurulması güvenlik açısından Emniyet güçlerinin yükünü hafifletecektir. Böylece göçmenlerin her alandaki ihtiyaçları (eğitim, sağlık, kültür vb.) Emniyet güçlerinden karşılanmak yerine alanında uzman kişiler tarafından karşılanacak ve Emniyet güçleri de alanları dışında çalıştırılmak zorunda bırakılmayacaktır (Sayın vd, 2016: 12).

Buna ek olarak eğitime ilişkin verilmesi gereken kararların ve alınması gereken düzenleme ve tedbirler de Mersin Üniversitesi (2014: 44 - 45) tarafından yapılan araştırmada, Göçmenlerin sadece çocuklarının değil anne ve babalarının da eğitilmesi gerektiği saptanmıştır. Suriyeli çocuklar için eğitimler verecek olan eğitimcilerin de travma geçmişi bulunan çocuklarla iletişim kurmaları için gerekli eğitimin verilmesi ve dil eğitiminin de verilmesi gerektiğine, göçmen çocuklarının bu süreçte çalışmaması için koruma altına alınmasının gerekliliğine değinilmiştir. Devlet olanaklarının kısıtlı olması durumunda kimi varlıklı iş insanlarının bu sürece

yardımlarda bulunabileceğine, konusu göçmenler olan her alandaki gibi eğitim alanlarında da uzun dönemli planlamalar yapılmasının gerekliliğine, okul dönemini geçmiş fakat mesleki bir yeterliliği de olmayan göçmenlere yönelik olarak mesleki eğitim kurslarının düzenlenmesi gerektiğine yer verilmiştir. (Bahadır, 2018: 49).

Öncelikli olarak göçmen bireylerin kendisini güven içinde hissetmesi ve eğitimle ilgili soru işaretlerinin ortadan kaldırılması ve eğitim kurumlarının, bu kurumların yöneticileri veya sorumlularının daha bilinçli duruma getirilmeleri ile ilgili bir uyum süreci ve eğitimi gereklidir. Üniversite ortamına yeni dahil olanların farklılığından çok onlarla olan ortak tarafların ele alınması ancak bununla birlikte ortaya çıkan farklılıkların da zenginlik olarak değerlendirilmesi ve öğrencilere ve eğitimcilere bu şekilde aktarılması gerektiği ortadadır (Özer vd. 2016: 29).

1.2.4. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu

Türkiye’de yükseköğretim son on yılda oldukça büyük bir genişleme yaşamıştır. Çok sayıda yeni yükseköğretim kurumu sisteme dâhil olmuş ve mevcut yükseköğretim kurumlarının kapasitelerinde önemli artışlar sağlanmıştır. Böylece yükseköğretime erişim imkânları artmıştır. Yükseköğretim okullaşma oranları da her geçen yıl artmaya devam etmektedir.

Genel olarak bakıldığında, Türkiye’de yükseköğretimde erişim sorununu çözmeye yönelik izlenen politikaların erişimi artırma konusunda başarılı olduğu ve özellikle son yıllarda bu doğrultuda ciddi bir gelişmenin kaydedildiği görülmektedir. Bununla birlikte, Türkiye yükseköğretim sisteminde açık öğretimin payı diğer gelişmiş ülkelere göre oldukça yüksek görünmektedir.

Türkiye’de yükseköğretimle ilgili en önemli sorun alanlarından birisi, yükseköğretime erişim konusu olmuştur. 20 Yüzyılın ortalarından itibaren yükseköğretimin toplumsal ve bireysel refahın artırılmasında oynadığı rollerin daha da belirginleşmesi ve ortaöğretim ile altındaki düzeylerde okullaşma oranlarının giderek artmasıyla birlikte, Türkiye’de yükseköğretim talebi de giderek artmıştır (Özoğlu, 2011).

Kalite: Türkiye’de yükseköğretimin kalitesini tartışırken, konunun hem kaynakların ayrılmasından sorumlu olan hükümet hem de yükseköğretimin yönetilmesinden sorumlu üst kuruluş olan YÖK’e ilişkin olduğu unutulmamalıdır.

Konunun hükümet boyutuna bakıldığında, 2002'den itibaren iktidarda olan AK Parti döneminde yükseköğretim sisteminin kalitesini geliştirmeye yönelik birçok iyileştirici çalışma yapıldığı görülmektedir. Yükseköğretime ayrılan bütçede ve AR-GE yatırımları ile bilim insanlarını destekleme programlarının bütçesinde çok önemli bir iyileşme sağlanmıştır (Çelik ve Gür, 2013). Bununla birlikte, aynı dönemde öğrenci sayısı iki katından fazla arttığı halde, öğretim üyesi sayısı bu kadar hızlı artırılamamıştır. Dolayısıyla, aşağıda açıklanacağı üzere, kaliteye ilişkin en önemli göstergelerden biri sayılan öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı oranları, Türkiye'de Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) ortalamasından yüksektir.

Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimlerinin aksamaması için 2 alternatiften söz edilebilir;

- Geçici Eğitim Merkezleri (GEM)
- Türk Devlet Okullarıdır.

Kayıt işlemleri Milli Eğitim Bakanlığı Yabancı Uyruklu Öğrenci Sistemi (YÖBİS) aracılığı ile gerçekleştirilmektedir. Elde edilen son bilgiye göre Türkiye genelinde 21 şehirde toplamda 432 adet Geçici Eğitim Merkezi bulunmaktadır. 2016 / 2017 eğitim ve öğretim döneminden bu yana Türkiye'deki kamu okullar ve üniversiteler düzeyinde başlaması planlanan GKAS öğrencilerinin kayıt işlemleri başlamıştır. Uyum, dil ve iletişim ile ilgili sorunların ortadan kaldırılabilmesi ve geçici eğitim merkezi öğrencilerinin Türk eğitim süreçlerine dahil edilebilmeleri öğrenciler Türk okullarında eğitim görmeye başlamışlar ve proje kapsamında Türkçe öğretmenliği, sınıf öğretmenliği ve son olarak psikolojik danışmanlık ve rehberlik mezunlarının aralarında bulunduğu çok sayıda eğitimci geçici süreyle Türkçe öğretmeni olarak görev almışlardır (Delen, 2018: 17).

Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim hizmetlerine ilişkin süreçlerin daha verimli ve etkili bir şekilde yürütülmesi için 16 Mayıs 2016 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Yaşam Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü uhdesinde Göç ve Acil Durum Daire Başkanlığı birimi meydana getirilmiştir. Yabancı uyruklu kişilerin Halk Eğitim Merkezlerinde düzenlenen meslek edindirme kurslarına katılması ve sertifika alabilmesi bu sayede de meslek edinerek geçinebilmeleri için “Yaygın Eğitim Yönetmeliği” tekrar düzenlenerek eklemeler yapılmış ve 130 binin üzerinde Suriyeli

göçmenin bu imkanı elde etmesi sağlanmıştır. Avrupa Birliğinin mali yönden desteklediği Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK-UNHCR) ve Milli Eğitim Bakanlığının işbirliğiyle ve İçişleri Bakanlığı 2014 senesi Eylem Planı 6.cı Etkinliğine dayalı olarak 3 sene süreyle hazırlanan projenin imzalanması sonucu faaliyetlere başlanmıştır (MEB, 2017).

“Türkiye’de Bulunan Sığınmacılar İçin Mali İmkân (Facility for Refugees in Turkey-FRIT)” kapsamında sürdürülen PICTES projesiyle yabancı uyruklu öğrencilerin, Türk okullarına dahil edilerek uyum, sosyalleşme ve dil problemlerinin çözülmesi amaçlanmıştır (Delen, 2018: 20).

Türkiye’de uluslararası öğrencilere genel olarak üç farklı kanaldan devlet bursu, vakıflar burslu ve özel okuyanlar sağlanmaktadır:

- Büyük Öğrenci Projesi (BÖP) kapsamında sağlanan devlet bursları,
- Bakanlıklarca veya farklı devlet kurumlarınca sağlanan hükümet bursları,
- Çeşitli vakıf veya derneklerce sağlanan özel burslar.

Türkiye’de bulunan Çadlı öğrencilerin yaklaşık % 54’ü devlet burslusu olarak, % 18’ü ise hükümet ya da bakanlık burslusu olarak öğrenim görmektedir. Vakıf veya derneklerin % 28’ü öğrenciye burs sağladıkları hakkında herhangi bir kayıt bulunmamaktadır. Ancak, vakıf ve derneklerce uluslararası öğrencilere sağlanan burslar da hesaba katılacak olursa, burslu öğrencilerin bütün uluslararası öğrenciler içindeki payının en az % 100 civarında olduğu söylenebilir.

Türkiye’de de YTB’nin koordinasyonunda 2012 yılında “Yabancı Öğrenci Strateji Belgesi” hazırlanmıştır. Bu belgede, Türkiye’nin uluslararası öğrenci vizyonu ve bu alandaki kısa, orta ve uzun vadedeki hedefleri ortaya konulmuş, uluslararası öğrencilere ilişkin süreçlerin yeni bir bakış açısı ile dünya standartlarına getirilmesi hedeflenmiştir. Ancak, söz konusu belgenin giriş kısmında da belirtildiği üzere strateji, ülkemizin burslu yabancı uyruklu öğrenci çalışmalarına yönelik olarak hazırlanmış olup kendi imkânlarıyla öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilere yönelik ifade, tanım ve bölümleri tespit ve tavsiye niteliğindedir.

İKİNCİ BÖLÜM

YABANCI UYRUKLU ÖĞRENCİLERİN YAŞAM MEMNUNİYETİ SOSYO-EKONOMİK VE MESLEKİ PROBLEMLERİ

2.1. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrenciler

2.1.1. Türkiye’de Uluslararası Öğrenci Hareketliliği

Uluslararası öğrenci dolaşımı, hem ülkeler hem de yükseköğretim kurumları için sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi katkılar sağlamaktadır. Bu husus öncelikle ekonomik gelişimini tamamlamış ülkeler başta olmak üzere bütün dünyanın üzerinde durduğu bir konu olmaktadır. Gelişmesini tamamlamış pek çok ülkenin dünyadaki farklı ülkelerden kabul ederek ağırladıkları öğrencileri kalifiye iş gücü ya da bilim insanı olarak kendi ülkelerine kazandırabildikleri ve bunun sonucunda da ekonomik ve bilimsel olarak daha ileri seviyelere gidebildikleri görülmektedir. Tüm bunlara ek olarak, uluslararası öğrenci dolaşımları, pek çok ülke tarafından önemli bir dış politika ve kamu diplomasisi aracı olarak değerlendirilmektedir (Özoğlu ve Gür, 2012).

Son dönemde bölgesel açıdan gücünü artıran ve dikkatleri üzerine çeken Türkiye’nin gelecek dönemde de bu gücü koruyabilmesi, diplomasiye olduğu kadar ülke içerisinde ya da dışarıda yetişmiş ve ülkenin politik ve ekonomik gereksinimlerine cevap verebilecek işgücü kapasitesine de bağlıdır. Böylelikle Türkiye ülke içinde veya dışında sağlam temelli ilişkiler kurabilme imkanına kavuşacaktır. Bu açıdan ele alındığında, Türkiye’nin yükseköğretim sistemindeki standartların yükseltilmesi amacıyla uluslararası öğrenci sayısını artırmak için çalışmalar yapması, bu bağların kurulmasında önemli işlev görebilecek bir araç olacaktır (Özoğlu ve Gür, 2012).

Uluslararası öğrenci sayıları küresel çapta devamlı ve istikrarlı bir şekilde artış göstermektedir. Bu durum değerlendirildiğinde ise Türkiye’nin bu konuda dünyadaki diğer ülkelerle ciddi rekabet içine girebildiği pek söylenemez. Türkiye ile benzer demografik özelliklere sahip olan İngiltere’de, Türkiye’dekinin 23 katı uluslararası öğrenci öğrenim görmektedir. Yeni Zelanda’da yükseköğrenim seviyesinde olan öğrencilerin ise üçte biri uluslararası öğrencilerden oluşmaktadır. UNESCO

tarafından 2009 senesinde açıklanan verilere göre dünya üzerinde 2.5 milyon üzerinde uluslararası öğrenci bulunmaktadır. Yine UNESCO tarafından yapılan tahminlerde ise bu sayının 2020 senesinde 7 milyon civarında gerçekleşmesi beklenmektedir. Bu sayının yetersizliği bir tarafa, mevcut öğrencilerin mezuniyet oranlarının da düşük olduğu görülmektedir. Bu bir açıdan gelen öğrencilerin nitelik sorununu, diğer açıdan öğrencilerin karşılaştıkları önemli problemlerin hala çözülemediğini düşündürmektedir (Koç, 2012).

Her ne kadar son dönemde Türkiye’de öğrenim gören uluslararası öğrenci sayılarında gözle görülür artışlar yaşanıyor olsa da hem kurumların sayıları hem de kontenjan artışları göz önünde bulundurulduğunda Türkiye yükseköğretim sisteminde ortaya çıkan devasa büyümeye karşılık gelen uluslararası öğrenci sayılarının toplam öğrenci sayısına oranı hemen hemen yüzde 50 oranında düşüş göstermiştir. Bu tablo incelendiğinde küresel çapta itibarı artan ve yükseköğretim sistemi gün geçtikçe daha da ileri seviyeye gelen Türkiye’nin uluslararası öğrenci sayıları bakımından sahip olduğu potansiyelini sağlıklı bir şekilde değerlendiremediği görülmektedir (Özkan ve Güvendir, 2015: 183).

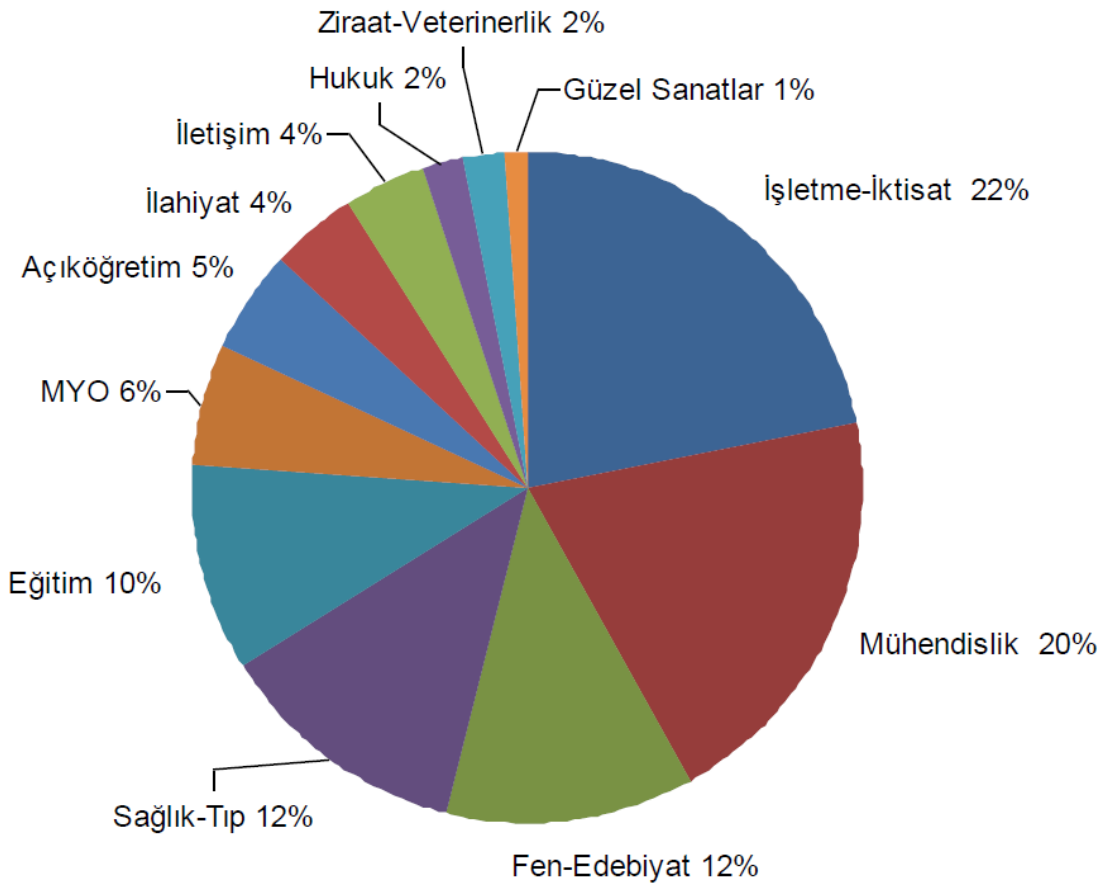
Gelişmesini tamamlamış ülkelerde bulunan saygın üniversitelerin uluslararası kimlik kazanması üzerinde önemle durulurken ve bu bağlamda çok sayıda yabancı ülke vatandaşı öğrencilere yer verilirken, Türkiye’de saygın üniversitelerin pek çoğunun uluslararası öğrenci sayılarının çok düşük seviyelerde olduğu gözlenmektedir. Örnek vermek gerekirse Türkiye’nin en bilinen ve saygın üniversiteleri arasında yer alan Boğaziçi Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi, son dönemde senelik yalnızca 30 ile 40 arasında uluslararası öğrenciyi kabul etmişlerdir (Özoğlu ve Gür, 2012).

Türkiye’de öğrenim gören öğrencilerin geldikleri ülkeler ele alındığında en çok Azerbaycan’dan gelen öğrencilerin olduğu görülmektedir. Azerbaycan’dan gelen 3540 öğrenciyi sırasıyla 3503 öğrenci ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve 2929 öğrenci ile Türkmenistan izlemektedir. Tablodan da görülebileceği üzere, Türkiye’de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin önemli bir bölümünü komşu ülkeler veya Türkiye ile tarihi ve kültürel bağları olan ülke öğrencileri oluşturmaktadır. Türkiye’ye, küresel düzeyde uluslararası öğrenci dolaşımında ön plana çıkan Çin, Hindistan, Kore, Fransa ve Rusya gibi kaynak ülkelerden ziyade yakın coğrafyadaki

ülkelerden öğrenci gelmesi, Türkiye'nin uluslararası öğrenci profili hakkında gelişmiş ülkelerinkinden farklı bir tablo sunmaktadır (Özkan ve Güvendir, 2015: 184).

Türkiye'de yükseköğretim düzeyinde eğitim alan uluslararası öğrenciler, genellikle işletme ve iktisat (yüzde 22) ve mühendislik (yüzde 20) bölümlerinde öğrenimlerine devam etmektedirler. Bu alanları ise Fen ve Edebiyat bölümleri (yüzde 12), Sağlık ve Tıp bölümler (yüzde 12) ve eğitim bölümleri (yüzde 10) izlemektedir. Uluslararası öğrencilerin yüzde 6'lık kısmı Meslek Yüksekokullarında, % 5'lik kısmı ise Açıköğretim fakültelerinde eğitim almaktadırlar (Özoğlu ve Gür, 2012). Şekil 1'de Türkiye'de öğrenim gören uluslararası öğrencilerin programlar bazında dağılımı yer almaktadır.

Şekil 1. Türkiye'deki Uluslararası Öğrencilerin Program Bazında Dağılımı (Çelik, 2013: 38).

2.1.2. Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerine Dair Genel Bilgi

Yabancı öğrencilerin sayısal olarak artması konusu göz ardı edilemez bir gerçek durumundadır. Bu alana ilişkin rakamların artış göstermesi farklı tartışmalara veya problemlere neden olabilmektedir. Problemlerin artış gösterdiği bir konu üzerine eğilmek de sosyoloji biliminin öne çıkan sorumluluklarından biri olmaktadır.

Yabancı öğrenci sayıları veya oranları ile ilgili Türkiye’de ortaya çıkan geçmiş dönem verileri ele alınacak olursa 2010 ile 2011 seneleri arasında bu konuda Türkiye’deki yükseköğretim kurumlarına kaydı gerçekleştirilen kişi sayısının 7039 olduğu görülmektedir. Önceden kayıtları yapılmış ve öğrenimlerine devam eden öğrencilerin bu döneme ilişkin sayısı ise 25.545 kişidir. 2012 senesindeki eğitim-öğretim sezonunda gerçekleşen yeni kayıt sayısı 8410 olurken toplam sayı 31170 olarak gerçekleşmiştir. 2013 senesindeki rakamlar ise biraz daha yükselen bir şekilde 12093 yeni kayıta karşılık 43251 öğrenim gören öğrenci olarak gerçekleşmiştir (Gülbüz ve Güleç, 2016: 142).

Buradaki artış durumunu Suriye’de devam eden iç savaşa bağlı olarak yaşanan insani göç dalgaları ile açıklamak mümkün olmakla birlikte Türkiye’de öğrenciler için sunulan kredi olanakları ve eğitim konusunda artan olanakların öğrenciler tarafından cazip görülmesi de göz önünde bulundurulmalıdır. Türkiye’nin üye olduğu bazı uluslararası yükseköğretim programları Türk eğitim sistemi adına farklı bir eylem alanı oluşturmuştur (Gülbüz ve Güleç, 2016: 149).

Bu durumun yanı sıra jeopolitik konum temelinde bir değerlendirmeye yer verilecek olursa “Türkiye, coğrafyası bağlamında pek çok farklı kültürel yapının bir arada olduğu ve bu yapıların birbirleri üzerinde büyük etkiler oluşturduğu bir özelliğe sahiptir. Bu yüzden de globalleşme olgusu ile ortaya çıkabilecek etkilerden yoğun bir şekilde etkilenme potansiyeli bulunmaktadır. Dolayısıyla Osmanlı döneminde farklı din, ırk ve kültürlerle mensup çocukların eğitim gördüğü Enderun ve Aşiret Mektepleri de ülkemizin konumuna dayalı bu durumunu kanıtlar niteliktedir” (Göver ve Yavuzer, 2015: 1033).

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı tarafından hazırlanan raporlardaki verilere göre, “Türkiye’de bulunan yükseköğretim kurumları

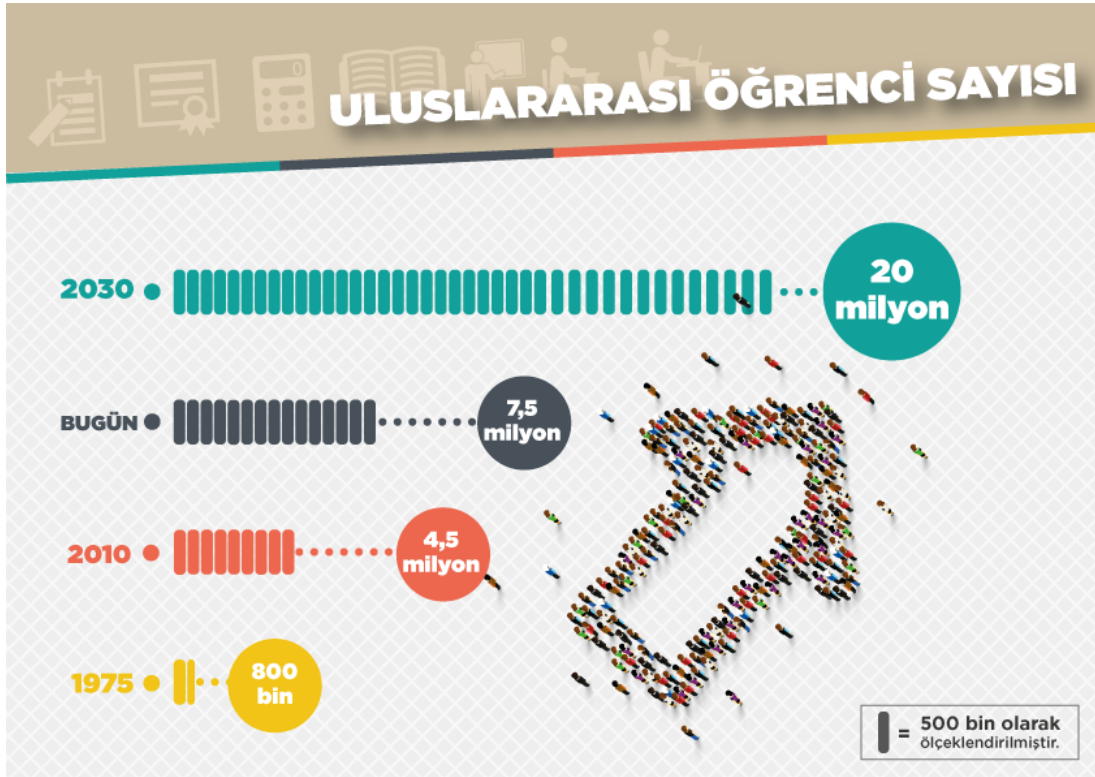
bünyesinde öğrenimlerine devam eden yabancı uyruklu öğrenci sayısı son 10 senede yüzde 75’lik bir artış oranına sahip olmuştur. Türkiye çapında elde edilen veriler 25 bin tanesi burs desteklerini alan toplam 150 bin civarında yabancı uyruklu öğrenci öğrenim görmektedir. Açıklanan rakamlar son dönemde Türkiye’nin yabancı öğrenci sayısında ciddi artış oranları yakaladığını ve yabancı öğrencilerin en çok tercih ettikleri ülkelerden biri olduğunu göstermektedir. Türkiye, uluslararası öğrenci sayısını 2023 yılında 200 bine artırmayı planlamaktadır” (<https://www.ytb.gov.tr>).

Yabancı öğrencilerin tercih ettikleri bir ülke olmak ülkeler için gelişmişlik seviyesinin bir göstergesidir. Hatta yabancı öğrencilerin eğitim konusu kimi ülkelerde daha da ileri seviyelerde ele alınmakta ve ekonomik anlamda bir sektör olarak değerlendirilmektedir. 2000 senesinde gerçekleştirilen araştırma sonuçları Amerika Birleşik Devletleri’nde öğrencilerin ekonomi için sağladığı getiriler hizmet sektöründe 5. sıradadır (Kıroğlu, vd., 2010: 26). Artık bu sektör gittikçe gelişmekte ve ülkelerin gelişmişlik düzeylerini gerçek biçimde gözler önüne sermektedir.

2008 senesi OECD raporu dünyada toplam yabancı öğrencilerin sayısının 1975 ile 2006 seneleri arasında 5 katlık bir artış gösterdiğini ifade etmektedir. Türkiye ise dünya genelindeki yabancı öğrenci dolaşımı konusundaki yerini 1981 senesinde Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavı ile almıştır. Sonrasında da Sovyetler Birliğinin dağılması ve Türk Cumhuriyetlerin bağımsızlığını ilan etmesi ile buralarda yaşayan öğrencilerin Türkiye’de okumak için 1992 senesinde işbirlikleri çerçevesinde sınavların düzenlenmesi başlanmıştır (Küçükcan ve Gür, 2010: 16).

Bilindiği üzere Türkiye’de öğrenim gören yabancı öğrencilerin pek çoğu Türk Cumhuriyetlerden gelen ve Türk asıllı olan öğrenciler olması Sovyet Birliğinin dağılması ile yakından ilişkili bir süreçtir. Bu durum eğitim ve siyaset arasında çok yakın bir ilişki olduğunu ve uluslararası çapta bile boyutlarının olduğunu ispat etmektedir. YTB’ye ait resmi internet sitesinde yer alan konu ile ilgili güncel veriler incelenecek olursa 1975 senesinde farklı bir ülke sınırları içerisinde yabancı öğrenci sıfatıyla eğitimlerine devam eden öğrencilerin sayısı yalnızca 800 bin olmuştur. Bu oran 2010 senesinde dört buçuk milyona, günümüzde ise yedi buçuk milyona ulaşmıştır. Bu rakamın 2030 senesine geldiğimizde yirmi milyona ulaşacağı düşünülmektedir (Şekil 2) (<https://www.ytb.gov.tr>).

Şekil 2. Uluslararası Öğrenci Sayısı (<https://www.ytb.gov.tr>)

Yabancı uyruklu öğrenciler ile ilgili en önemli iki husus siyaset ve ekonomi olmaktadır. Önceden de bahsedildiği üzere Amerika Birleşik Devletleri bu ilişki için en önemli örnek konumundadır. Çünkü yabancı öğrencilerin gerçekleştirdiği maddi harcamalar öğrenim gördükleri ülkedeki ekonomiye önemli seviyede katkı sağlamaktadır. Yabancı öğrencilerin sayısal olarak en yoğun olarak gittikleri ülkelerdeki ekonomik rakamlar ele alındığında bu öğrencilerin ekonomik yapı içinde önemli yerlerinin olduğu görülmektedir. Zaten yabancı uyruklu üniversite öğrencileri bir yana yerel öğrenciler dahi bulundukları şehirlerin ekonomisine büyük katkı sağladığı görülmektedir (Göver ve Yavuzer, 2015: 1033). Üniversitesi olan şehirlerin, özellikle ticaretle ilgilenen kesimleri, bu durumdan kazançlar elde ederken genellikle öğrencilere yönelik iş yerlerinin açılması da üniversite öğrencilerinin ekonomi açısından önemli bir yere sahip olduklarını göstermektedir.

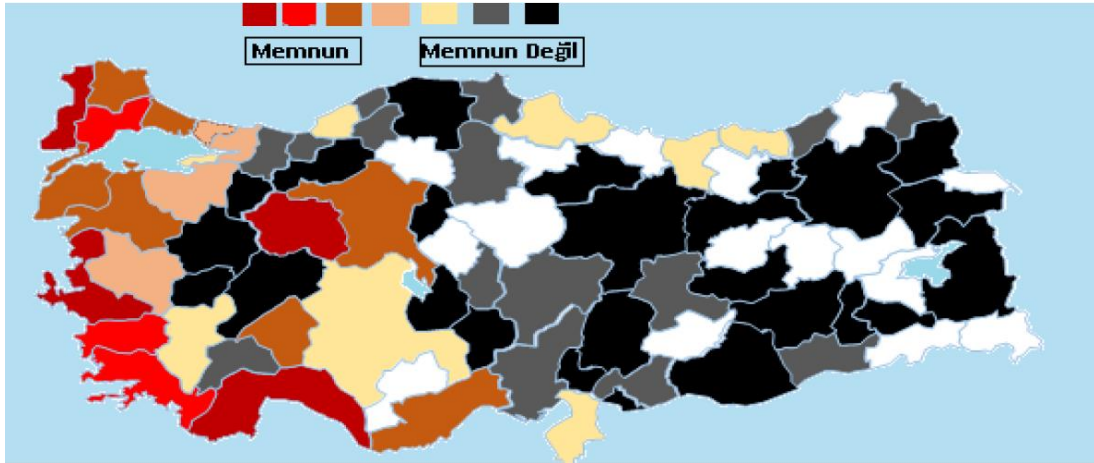
Yabancı öğrencilerin bazı kurum ve kuruluşlarla olan ilişkilerinin sonrasında Türkiye’de bu öğrencilerle ilgili değerlendirmeler ortaya koyan bazı çalışmalar ele alınacak olursa ilk olarak Konya Selçuk Üniversitesinde yürütülen bir araştırmaya bakılabilir. Konya’da bulunan Selçuk Üniversitesi’nde eğitimlerine devam eden

yabancı öğrencilerle gerçekleştirilen bir araştırma çalışmasında öğrencilerin kültürleşme tutumları incelenmeye çalışılmıştır. Buna göre öğrencilerin yüzde 90'lık oranının tutum açısından bütünleşmeden yana olduğu belirlenmiştir. Bu durum da öğrencilerin çoğunun Türkiye'ye ve Türk toplumuna uyum sağlama noktasında istekli oldukları ve buna yönelik çaba gösterdikleri görülmektedir. Fakat yüzde 10 civarında bir kesim de uyum sağlamak istememektedir. Bu durum önemlidir. Çünkü uyum sağlamak istemeyen kişilerin oranı yüksektir (Gülner, 2011: 66).

Ayrıca Ankara genelinde gerçekleştirilen bir çalışmada ise yabancı öğrencilerin Türklerden daha çok farklı yabancı kökenli öğrencilerle bir arada kalmak istedikleri belirlenmiştir. Bunun sebebi olarak kendileriyle aynı veya yakın durumda bulunan öğrencilerin birbirleri için destekçi olabilme ihtimali ve daha sağlıklı anlaşma imkanlarının olması gösterilebilir (Aliyev ve Öğülmüş, 2015: 68).

2.1.3. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkiye Üzerinde Memnuniyet Düzeyleri

Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye ile ilgili memnuniyet seviyelerinin araştırıldığı bir çalışma Karadağ ve Yücel (2017) tarafından gerçekleştirilmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerin okullarına devam ettikleri şehirden ve şehirde yaşayan diğer vatandaşlardan memnun olma düzeyleri, Türkiye'deki üniversitelerin globalizasyon politikalarının başarılı olabilmesi için önemli ve öncelikli şartlardan biridir. verilerin toplandığı 65 ilden 40'ında yabancı uyruklu öğrencilerin şehirden ve halkından memnuniyetsizliği söz konusudur (Şekil 3). Yabancı uyruklu öğrencilerin en memnun olduğu şehirler ise memnuniyet sırasına göre Antalya, İzmir, Eskişehir, Edirne, Muğla, Aydın ve Tekirdağ'dır. Eskişehir ve Ankara istisna olmak üzere, Yabancı uyruklu öğrenciler batıda, denize kıyı veya denize yakın şehirlerde daha memnun oldukları görülmektedir.

Şekil 3. Yabancı Uyruklu Öğrenci Memnuniyet Düzeyleri Şehir Haritası (Karadağ ve Yücel, 2017: 7)

Karadağ ve Yücel (2017) tarafından yapılan bu araştırmada ön plana çıkan bir diğer önemli veri de yabancı uyruklu öğrencilerin fakültelerle ilgili duydukları memnuniyet seviyeleridir. Yabancı öğrencilerin en çok memnun oldukları fakülte tıp fakülteleridir. En az memnun olunan fakülteler ise fen ve edebiyat fakülteleri ile mühendislik ve mimarlık fakülteleri olmuştur. Yabancı öğrencilerin isteklerine karşılık verme konusunda Türkiye’deki üniversitelerin en çok kampüs olanakları ve yaşam alanları memnuniyet uyandırmaktadır. Yabancı öğrenciler açısından en sorunlu konu ise üniversitelerin yönetsel işleyişleri ve eğitim öğretim süreçleridir.

Türkiye’de öğrenim gören yabancı öğrencilerin yüzde 76’lık kısmı ders verimliliğinden, öğretim üyelerinin dersleri işleme stillerinden ve öğrencilerle olan iletişimlerinden, ödev ve sınav sistemlerinin işlevselliğinden memnun olmadıklarını ortaya koymaktadırlar. Yalnızca 10 yükseköğretim kurumu eğitim öğretim süreçlerinde üst seviyede tatmin edici bulunmuştur. Bunlar sırasıyla; Sabancı, Özyeğin, Boğaziçi, Koç, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, İstanbul Teknik, Orta Doğu Teknik, İstanbul Bilkent, Bilgi ve Akdeniz Üniversiteleridir. Söz konusu bu üniversitelerin öğretim elemanları oldukça üst düzeyde derslerini verimli işlemekte, yabancı öğrencilerle etkili iletişime geçebilmekte, değerlendirmelerinde objektif davranabilmekte ve yabancı öğrenciyi derste aktif hale getirebilmektedir (Karadağ ve Yücel, 2017: 16).

Alagöz ve Geçkil (2012) yaptıkları çalışmalarda, yabancı uyruklu öğrencilerin problemlerini ve memnuniyet düzeylerini anlamayı hedeflemişlerdir. Çalışma sonucunda elde edilen veriler yabancı öğrencilerin pek çoğunun üniversitelerde görev yapan akademisyenlerden, görevlilerden veya arkadaş çevrelerinden ayrımcılığa maruz kalmadıklarını ortaya koymaktadır. Öğrenciler genel olarak yaşadıkları ortamdan memnun olduklarını belirtmektedirler. Yabancı öğrencilerin Türkiye’de yaşadıklarını ifade ettikleri en önemli sorun Türkçeyi anlama ve Türkçe ders izleme olarak görülmektedir. Yemekler, yabancı öğrenciler için orta düzeyli bir sorun olarak değerlendirilmektedir.

Özkan ve Güvendir (2015) yaptıkları çalışmada, yabancı öğrenci statüsüne sahip olan kişilerin, Edirne ve Kırklareli illerinde devam ettikleri öğrenim hayatlarını toplumsal, akademik ve yaşam biçimi değişkenleri ile incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda elde edilen verilere göre yabancı öğrenciler genel olarak üniversite yaşamından, arkadaşlarından ve diğer üniversite personelinde memnundurlar. Ayrıca bu öğrenciler öğrenim gördükleri kurumun akademik olarak yeterli düzeyde olduğunu, fakat barınma ve ulaşım için yardımlar alamadıklarını belirtmişlerdir. Elde edilen bulgular neticesinde uluslararası öğrencilerin yaşam, akademik ve sosyal bağlamda halihazırda sahip oldukları memnuniyet düzeylerinin sürdürülebilirliği adına bu öğrenciler için merkezlerin kurulması ve bu merkezler aracılığıyla oryantasyon çalışmalarının yapılması önerilmiştir.

2.2. Uluslararası Öğrencilerin Sorunları

Bireyler açısından üniversite öğrenimi süreçleri, yeni bir yaşam döneminin başlaması nedeniyle önem taşımaktadır. Üniversite hayatına yeni başlamış olan öğrenciler için ise bu durum toplumsal, duygusal ve akademik açılardan farklı bir yaşama uyum sağlamanın da başlangıç noktası anlamına gelmektedir. Üniversite öğrenimini gerçekleştirmek amacıyla ailesinden uzak bir şehre giden öğrencilerde, bir gruba ait olma, bir meslek sahibi olma ve geleceğe yönelik planlarla yeni bir eğitim seviyesine, yeni bir şehre ve yabancı bir çevreye uyum sağlama gibi değişik problemler baş gösterebilmektedir (Traş ve Güngör, 2011).

Üniversite öğrencileri, farklı şehirlerde öğrenim hayatlarını devam ettirmeleri sonrasında dahi bazı problemlerle karşı karşıya kalabiliyor iken yabancı bir ülkeye gelen öğrencilerin uyum sorunu yaşamaları normal karşılanmalıdır. Uyum sağlamanın önünde bulunan bazı risk unsurları farklı akademik ortamlar, stres, düşük seviyeli sosyal destekler gibi farklı sosyal ve kültürel bazı zorluklarla karşı karşıya kalabilmektedirler (Özgüven, 1990).

Üniversitede eğitim görmek için ya da farklı nedenlere bağlı olarak aynı ülke içinde yer değiştiren kişilerin dahi uyum sorunu yaşamaları normaldir. Bu açıdan bakıldığında yabancı bir ülkeden gelen bireylerin bu veya buna benzer problemlerle karşı karşıya kalmayacakları düşünülemez. Çünkü her toplumun kendi içinde özel bir kültürü bulunmaktadır ve bir kültür içinde farklı bir kültüre geçiş yapan bireyler uyum sorunları yaşayabilmektedir. Bir kültürden başka bir kültüre giden bireylerin yeni kültüre uyum sağlamakla karşılaştıkları güçlükler, sıkıntılar, bunalımlar ve gösterdikleri tepkilere kültür şoku denilmektedir (Cüceloğlu, 2016).

Daha önceden bilmedikleri bir ülkeye öğrenim görmek için gelen bu gençler, yalnızca yeni bir ortama uyum sağlamakla kalmayarak içerisinde bulundukları yeni kültürel yapıya da uyum sağlamak zorunda kalmaktadır. Bunun yanı sıra bu öğrenciler, toplumun ve ailelerinin yüksek düzeydeki beklentilerinin baskısını üzerlerinde hissetmenin ve bulundukları gelişim dönemlerinin getirdiği zorluklarla da baş etmek zorunda kalmaktadırlar (Özgüven, 1990).

Her bir yabancı öğrencinin kendine özgü kültürel, siyasi, ekonomik ve eğitim geçmişi ve deneyimi bulunmaktadır. Bu öğrencilerin yabancı bir ülkede yeni bir çevreye uyum sağlayabilmeleri, iletişim zorlukları, toplumsal ve ahlaki değerlerde ortaya çıkan çatışmalar, sosyal ve mesleki ilişkilerin kurulması, kendini yabancı gibi görme, yeni eğitim sistemi ile uyumu sağlayabilme, bu öğrencilerin karşı karşıya kaldıkları sorunların başlıcalarıdır. Bu yüzden, yabancı öğrenciler farklı seviyelerde duygusal, toplumsal, akademik ve ekonomik sorunlarla yaşamak zorunda kalmaktadırlar. Bununla birlikte zihinsel veya fiziksel rahatsızlıklara yakalanma riskleri de artmaktadır (Güçlü, 1996).

2.2.1. Akademik Sorunları

Yabancı öğrenciler kayıtlarını yaptırmalarının ardından eğitim süreçlerine başladıkları zaman akademik hayat da başlamış sayılır. Kendilerine özgü kültürden ve eğitim sisteminden tamamen farklı durumda olan bir düzen içinde eğitim almaya gelen yabancı öğrencilerin hem bu farklılıklara hem de akademik süreçlerin kendi anadilleri haricinde farklı bir yabancı dille gerçekleşmesine bağlı olarak, akademik hayata uyum sağlamada sorunlar yaşaması kaçınılmaz bir sonuçtur. Dolayısıyla, uluslararası öğrencilerin üniversite eğitimine intibak sağlamaları ve başarılı bir şekilde eğitimlerini tamamlayabilmeleri için, akademik süreçlerde iyi bir rehberlik ile desteklenmeleri önem arz etmektedir (Özoğlu ve Gür 2012).

Öğrencilerin okul ortamlarında karşı karşıya kaldıkları problemlerin en önde geleni Türkiye’de kullanılan dile yeteri kadar hakim olamamalarıdır. Türki Cumhuriyetlerinden gelen gençlerin gündelik yaşamda kendilerini ifade etmeye yetecek kadar dili konuşabildikleri fakat akademik anlamda dil konusunda yetersiz kaldıkları belirtilmektedir. Buna bağlı olarak ders başarısında sorunlar ortaya çıkabilmektedir (Çöllü ve Öztürk, 2009).

Öğrencilerin dersler veya diğer farklı akademik yaşamda zorluklar yaşamalarına sebep olan bir önemli etken de eğitim sistemleri arasında bulunan farklar olmaktadır. Türkiye’de yürütülen eğitim ve öğretim uygulamalarının kendi ülkelerindeki süreçlerden daha zor olduğunu ifade eden gençler kontenjan sınırlaması gibi sebeplerle ilgi duymadığı alanlarda okumak zorunda kalabilmektedir. Uluslararası öğrencilerin akademik yaşamında karşılaşmış oldukları sorunlardan bir diğeri de öğretim elemanlarının kendilerine karşı sergilediği olumsuz yaklaşım olarak ifade edilebilir. Öğrencilerin uyumunu kolaylaştıracak en büyük faktör öğretim elemanlarının yardımlarıdır. Uluslararası öğrenci sayısının giderek arttığı ülkemizde öğretim elemanlarının farklı kültürlerle karşı nasıl yaklaşmaları gerektiğine dair bir eğitimden geçirilmeleri gerekmektedir. Öğretim elemanlarının bilgi düzeyinin ve ders anlatımının yetersizliği de yine belirtilen sorunlar arasında yer almaktadır (Çelik, 2013: 50).

2.2.2. Yaşamsal Sorunları

Yabancı öğrencilerin sıklıkla karşı karşıya kaldıkları bir sorun da barınma konusudur. Kredi ve Yurtlar Kurumu bünyesindeki yurtlarda barınan yabancı öğrencilerin genel anlamda yurtlardaki odaların kalabalıklığından, temiz olmamasından ve gürültülü olmasından şikayet ettikleri görülmektedir. Bununla birlikte üniversitenin veya konu ile ilgili farklı kişi ve kurumların kendilerine bu konuda yeteri kadar yardımcı olmadıklarını ifade eden öğrenciler, bu tür sorunlarla kendi başlarına çareler arama yoluna girmektedirler (Çelik, 2013: 46). Kira fiyatlarındaki yükseklik, ev sahibi olan kişilerin yabancı öğrencilerle ilgili geliştirdikleri önyargıdan dolayı evlerini kiralamak istememeleri gibi sebeplerin ev bulma konusunda zorluk teşkil ettiği görülmektedir (Çelik, 2013: 46).

Yabancı öğrencilerin; giyimleri, insanlarla olan ilişkileri, yeme ve içme konularında kültürel açıdan ortaya çıkan farklardan dolayı sorunlar yaşadıkları gözlenmektedir. İçinde bulunulan çevrenin giyim şeklinin önemli bir etkisinin olduğu ve özellikle kız öğrencilerin bu etkiye daha açık şekilde maruz kaldıkları bir gerçektir. Yeme - içme konusu da yabancı öğrencilerin bir diğer problemi olarak görülmektedir. Yemek fiyatlarının fazla olması, toplumsal ve kültürel bazı farklardan ötürü damak zevkine uygun yemeklerin bulunamaması, yurtlarda ve üniversite yemekhanelerinde çıkan yemeklerin hoşla gitmemesi gibi problemler yaşandığı görülmektedir. Şehir içi, şehir dışı ve uluslararası ulaşım fiyatlarının fazlalığı öğrenciler tarafından dile getirilmektedir. Üniversitelerin genellikle şehir dışına kurulması ve şehir içi ulaşımı kullanmak zorunda olmalarından dolayı aylık bütçelerine ulaşım giderlerinin fazla maliyet getirdiği görülmektedir (Özoğlu ve Gür 2012).

Aynı şehirden gelen farklı öğrencilerin bile birbirleri ile benzemeyen şekillerde uyum sorunlarının yaşadığı gözlemlenirken yabancı ülkelerden gelen öğrencilerin bu anlamda daha büyük sorunlar yaşadıkları görülebilir. Eğitim hayatı boyunca öğrencinin yaşamını sürdüreceği kente ilişkin bilgi eksikliği de öğrencinin şehirle olan bütünleşmesini engellemektedir. Üniversitelerin ve yerel yöneticilerin her sene tekrarlayan bir şekilde şehre yeni gelen yabancı öğrencilere oryantasyon hizmeti sağlaması bir gerekliliktir.

2.2.3. Kültürel Sorunları

Yabancı öğrenciler, öğrenimlerini sürdürecekleri ülkede yaşamaya başlamalarının ardından, sosyal yaşamlarına yönelik olarak bazı zorluklar yaşamaktadırlar. Farklı kültürel ve sosyal kuralların bulunduğu, kendi ülkelerinden farklı ve kendi ülkelerine hiç benzemeyen bir ülkeye gelen öğrenciler, hem bu farklardan dolayı hem de hem de kendi ülkelerinde sahip oldukları sosyal ağları kaybettikleri için genellikle ilk aylarında kendilerini yalnız ve çaresiz hissetme eğilimine girmekte ve bunun sonucunda da sosyal olarak bağ kurmakta zorlanmaktadırlar (Sherry, vd., 2010; Yeh ve Inoza, 2003; Akt. Özoğlu ve Gür 2012).

Öğrencilerin yeni arkadaşlıklar kurmaları ve kendilerini konforlu ve güven içinde hissedebilecekleri yeni bir sosyal ağ içine dahil olmaları zaman alıcı bir süreç olmaktadır. Yabancı öğrencilerin bu süreçte stres yaşamamaları ve psikolojik olarak sorun yaşamamaları için ülkeye adım attıkları andan itibaren değişik etkinlikler aracılığı ile desteklenmeleri gerekmektedir. Uluslararası öğrencilere yönelik oryantasyon programlarının ve ders dışı etkinliklerin, öğrencilerin kültür şokunu atlatmasında faydası olduğu ve sosyokültürel adaptasyonlarını kolaylaştırdığı bilinmektedir. Ayrıca, uluslararası öğrenci ofisleri veya üniversitelerdeki ilgili birimlerce sağlanan rehberlik faaliyetleri, öğrencilerin adaptasyon sorunlarını azaltmak amaçındadır (Maraj ve Poyrazlı, 2007).

Pedersen (1991) ile Toyokawa ve Toyokawa (2002)'ya göre, yabancı öğrenciler, yabancı bir ülkenin sınırları içinde yaşamaya başladıkları andan itibaren kültürel alışveriş noktasında önemli sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Öğrenciler en sık olarak okul stresi, özerk olma ihtiyacı, ekonomik açıdan bağımsız olma, kimlik karmaşası, dile ilişkin sorunlar, kültür şokuna girilmesi, farklı sosyal kurallara ve değerlere alışmakta zorluklar yaşama, eğitim sistemlerinde ortaya çıkan farklar, yalnız hissetme, ev ve aileye duyulan özlem, sosyal bağlardaki kopmalar ve zayıflamalar gibi problemleri yaşadıklarını belirtmişlerdir (Akt. Annaberdiyev, 2006).

2.2.4. Ekonomik Sorunları

Yabancı öğrencilerin problemlerinin belirlenmesine yönelik olarak gerçekleştirilen araştırmalarda ortaya çıkan en önemli sorunların başında ekonomik sorunların geldiği görülmektedir (Güçlü, 1996). Bu problemin yalnızca Türkiye sınırları içerisinde öğrenimlerine devam eden yabancı öğrencilere özgü bir problem olmadığı, farklı ülkelerde gerçekleştirilen araştırmalarda da benzer sonuçların elde edildiği görülmüştür. Ekonomik olarak ortaya çıkan yetersizlikler öğrencilerin yaşamı üzerinde pek çok açıdan sorunlara yol açmaktadır. Öğrencilerin ekonomik durumlarının iyi olmaması; barınma, yeme ve içme, ulaşım gibi temel ihtiyaçlarını gidermekte sorunlar ortaya çıkarmaktadır.

Yürütülen araştırmalarda burslu olsun veya olmasın hemen hemen tüm öğrencilerin maddi sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. Burslu öğrencilerin genel olarak ekonomik gelişmişlik anlamında Türkiye'den daha düşük düzeydeki ülkelerden Türkiye'ye geldikleri ve bu nedenle ailelerinden gerekli desteği alamadıkları gözlenmektedir. Maddi koşulların yaşamın tüm noktalarında belirleyici rol oynadığı günümüz toplumsal yapısında bu durum öğrencilerin ders başarıları üzerinde de olumsuz etkilere neden olmaktadır. Bu tür öğrenciler dersler ve sosyal faaliyetlere katılım noktasında eksiklikler yaşadıkları için akademik başarı düzeyleri ve sosyokültürel uyum durumları negatif yönlü olarak etkilenmektedir (Özoğlu ve Gür 2012).

Öğrencilere sunulan iş olanakları öğrenciler için önemli bir durumdur. Öncelikle üniversite bünyesinde olmak üzere, fakültelerin bulunduğu şehirlerde çalışma olanaklarının oluşturulması öğrenciler üzerinde olumlu etkiler yaratabilecektir. Yabancı öğrencilerin çalışma hakkı “Türkiye’de öğrenim gören ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri, çalışma izni almak kaydıyla çalışabilirler. Ancak, ön lisans ve lisans öğrencileri için çalışma hakkı, ilk yıldan sonra başlar ve haftada yirmi dört saatten fazla olamaz.” olarak yasalarda tanımlanmaktadır (Çelik, 2013: 18).

2.2.5. Psikolojik Sorunları

Üniversitelerde öğrenimlerine devam eden öğrencilerin yaşadıkları şehir ve öğrenimlerine devam ettikleri bölümle uyum sorunu yaşamaları, üniversite öğrenci sayılarının artış göstermesi ve başka sebepler bireyler arasındaki iyi ilişkilerde bozulmalara neden olabilmektedir. Bu sadece üniversiteye ülke içinden gelen öğrencileri değil yabancı öğrencileri de baskı altına alan bir unsur olarak görülmektedir. Bu gençlerin, yaşamaya alışkın oldukları durumdan farklı bir ortama geçmeleri ve her ortamın kendine özgü değer kalıplarının olması öğrencilerin belli bir konuyla baş edebilmelerini zorlaştırmaktadır. Bunanımlı durumdan kurtulma isteğine karşılık psikolojik yardım verilebilecek yerlerdeki kısıtlılık veya gençler açısından bu konunun sorun olarak dile getirilme zorluğu gibi sebepler üniversite öğrencilerini ruhsal yönden problemlili duruma getirmektedir (Allaberdiev, 2007).

Yabancı uyruklu öğrenciler üzerinde yapılan çalışmalar bu öğrencilerin yalnızlık, uyumsuzluk, çekingenlik, kültürel şok ve psikolojik sorunlar yaşadıklarını ortaya koymuştur. İngiltere'de öğrenim gören 12 Çinli öğrenci ile gerçekleştirilen nitel araştırmada, yabancı öğrencilerin karşı karşıya kaldıkları en büyük problemin sosyal ve kültürel uyum olduğu ortaya çıkmıştır. Mori (2000) ve Sandhu (1995) ise araştırmalarında, kültürel açıdan ortaya çıkan farkların ve evden uzakta öğrenim görmenin yabancı uyruklu öğrenciler açısından önemli bir stres kaynağı olduğunu belirlemişlerdir. Berry (1997), bu durum ile ilgili yabancı uyruklu öğrencilerin sıklıkla yaşadıkları bir tür kültürlenme stresi ifadelerini kullanmaktadır (Akt. Şen, 2008).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DEKİ YABANCI UYRUKLU YÜKSEKÖĞRENİM ÖĞRENCİLERİNİN YAŞAM MEMNUNİYETİ, SOSYO-EKONOMİK VE MESLEKİ PROBLEMLERİ: ÇADLI ÖĞRENCİLER ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

3.1. Çad Tanıtımı

Coğrafi olarak, orta Afrika ülkesi olan Çad, kuzeyden Libya, doğudan Sudan, güneyden Orta Afrika Cumhuriyeti, batıdan Kamerun, Nijerya ve Nijer'le çevrilidir. Çad'ın başkenti N'djamena (Ncemen), yönetim biçimi ise Cumhuriyettir. Çad'ın Cumhuriyet ilanı 28 Kasım 1958 tarihindedir. 11 Ağustos 1960 tarihi Bağımsızlık Günüdür.

Çad'ın Yüzölçümü ise, 1 284 000 km (kare) ve 14 940 000 (yoğunluğu 1100 sq. km) Nüfusundadır. Para birimi, Franc CFA'dır. Yaygın dinler ise, İslamiyet ve Hristiyanlıktır. En yüksek yerleri, Emi Kuşi dağı (3415 m.), Vaday dağı (1500 m.) ve Ennedi dağı (en yüksek tepesi 1450 m.)'dır.

En önemli akarsuları Şâri ve Loguna ırmaklarıdır; İklim olarak ise yaz sezonu ve yağmurlu sezon bulunmaktadır.

Afrika'nın krallıklarından Kanem-Bornu Krallığı (8.yy), Baguirmi Krallığı (16.yy) ve Ouaddai Krallığı (16.yy) olmak üzere tarihte yer alan üç büyük krallığı Çad'dadır. Medeniyetlerin kesişme noktası olan Çad'da arkeolojik kalıntı ve sözlü tarih derlemelerinden anlaşıldığı kadarıyla bilinen en eski uygarlık Sao Dönemi olup ardından Kanem İmparatorluğu kurulmuştur.

Türkiye ile Çad arasındaki ilişkiler 16. yüzyıla kadar uzanıyor. Çad'ın kuzeyinde sultanlıkla yönetilen Abaşe'de Osmanlı'ya ait yerleşim alanlarında tarihi kalıntılar bulunmaktadır. 18. yüzyılda Osmanlıların buradaki Müslüman nüfusa askeri eğitim vermek amaçlı birlik gönderdiği bilinmektedir. Konumu itibarıyla son derece stratejik bir değer ifade eden Çad'da büyükelçilik açılmasına 2012 yılı Ağustos ayında karar verildi ve 2013 yılı Mart ayında da resmen açılmıştır ve her alanda ilişkilerini geliştirmektedir.

Çad'ın ihraç ettiği ürünlerin başında petrol, altın, pamuk, canlı hayvan, et, balık, susam, keten, tropikal meyveler, altın, deri ve yer fıstığı gelir.

Çad'ın eğitim süreci bu aşamadan başlayıp ilkokul, (altı yıl) , ortaokul (dört yıl) lise (üç yıl) olmak üzere toplam on üç yıldan oluşmaktadır. Yükseköğretimde ise bölümden bölüme göre değişmekle beraber normal şartlarda dört yıl boyunca eğitim görülmektedirler. Okulları ikiye ayrılır devlet ve özel okullardan oluşur.

Ülkenin resmi eğitim dili ise Fransızca ve Arapçadır. Ek olarak İngilizceyi az olsa da görmektedirler. Çad'da 16 tane üniversite bulunmaktadır. Bunlardan 3 tanesi başkenttedir. Ülkenin zenginliğine rağmen yaklaşık %70'inin kışın eğitim alma şansı yoktur. Köylerin ve ilçelerin çoğunda eğitim ortaokulda bitiyor. Orada okuyan öğrenciler ortaokulu bitirdikten sonra lise eğitimlerini başkentte ailelerinden uzak yapmaları gerekiyor. Lise eğitimini bitiren öğrenciler ise yükseköğrenime başlamak için kaliteli üniversite ve branşların azlığından dolayı yurt dışında okumayı tercih ediyorlar. Bazı bilim branşlarında hoca yetersizliği ve yeterli laboratuvar ortamı bulunmadığından dolayı çok fazla yüksek lisans ve doktora öğrencileri eğitim alamamaktadırlar. Ama ilahiyat, ziraat ve veterinerlik fakültesinde çok miktarda yetişmiş hocalar bulunmaktadır.

Çad Haritası (www.mapnall.com)

3.2. Araştırmanın Konusu ve Önemi

2011 yılı itibariyle Türkiye’de yaklaşık 26 bin uluslararası öğrenci yükseköğretime devam etmektedir. Bu sayı, uluslararası eğitimde lider konumdaki ülkelerde öğrenim gören uluslararası öğrenci sayısı ile kıyaslandığında, oldukça düşüktür. Son yıllarda giderek bölgesel bir güç haline gelen Türkiye’nin, önümüzdeki yıllarda da bu rolünü sürdürebilmesi, diplomasinin yanında, hem ülke içinde siyasi ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılayacak iyi yetişmiş bir işgücüne sahip olmasını hem de ülke dışında sağlam sosyal, ekonomik ve kültürel ilişkiler kurmasına bağlıdır. Türkiye’nin uluslararası öğrenci sayısını artırması, bu çerçevede oldukça önemlidir.

Bu araştırmanın sonucunda, Türkiye’de yükseköğrenim görmeyen, eğitimin kalitesi, yabancı dil öğrenme, uluslararası tecrübe kazanma ve ülkelerinde Türkiye’ye karşı duyulan sempati ve saygınlık gibi etmenlerin etkileşiminden dolayı bazı ülkelere gelen öğrencilere saygınlık kazandırdığı ve dolayısıyla kendi ülkelerinde özellikle özel şirketlerde etkin pozisyonlarda iş bulma kolaylığı sağladığı tespit edilmiştir.

3.2.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Türkiye’nin çeşitli illerindeki farklı üniversitelerin fakülte ve bölümlerinde yükseköğrenim gören Çad uyruklu öğrencileri Türkiye’deki Yaşam memnuniyeti, sosyo-ekonomik uyumlarını ve mesleki problemleri inceleyecek, bu problemlere ilişkin çözüm önerilerin saptanmaktadır.

3.2.2. Araştırmanın Sorunları ve Önemi

Yükseköğretimde Uluslararası öğrenciler, Çad uyruklu öğrencileri Türkiye’yi tercih etme nedenleri açısından Türkiye’de son yıllarda önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Bir yandan üniversiteler hareketlilikten pay almak için dünyanın değişik coğrafyalarından öğrenci bulma gayreti için girerken diğer yandan Türkiye Cumhuriyeti bursu ile üniversitelere yerleştirilen öğrencilerin kamu diploması bağlanımında önemi giderek artmaktadır.

Son yıllarda Türkiye’de yükseköğretimle ilgili hem nicel hem de nitel açıdan önemli gelişmeler yaşanmaktadır. Üniversite sayısı ve yükseköğretim kontenjanları

son on yılda yaklaşık iki kat artış göstermiştir. Bu artış sayesinde, Türkiye’de yükseköğretime erişim sorunu giderek azalmaktadır (Günay ve Günay, 2011; Özoğlu, 2011).

3.3. Yöntem

3.3.1. Evren ve Örneklem

Türkiye genelinde yükseköğrenim gören Çad uyruklu öğrencileri çalışma evreni 585 Çadlı öğrenci olarak belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemini ise 307 Çadlı öğrenci oluşturmaktadır.

3.3.2. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın örneklemini tüm şehirler Türkiye’de ikamet eden Çad uyruklu öğrencilerle sınırlı kalmıştır. Ayrıca, örneklem belirlenirken rastlantısal olmayan kartopu örnekleme kullanılmıştır. Bu durum, bulguların popülasyonu genellemesini engellemektedir. Ayrıca, öğrencilerle Türkçe yapılan mülakatlarda, öğrencilerin Türkçeyi, Arapçayı ve Fransızca’yı anladığı ve bu dilde kendilerini rahat ifade ettikleri gözlemlenmesine rağmen, yine de, öğrencilerin Türkçeyi ikinci dil olarak konuşması nedeniyle, kendilerini istedikleri gibi ifade edememiş olmaları göz önünde bulundurulmalıdır. Buna ilaveten, bazı öğrenciler –özellikle Türkiye’den burs alan öğrenciler– farklı kaygılarla olumsuz tecrübelerini bütün açıklığı ve detayı ile aktarmamış olabilirler.

3.3.3. Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin SPSS (Statistical Package for Social Sciences) version 22,0 programı kullanılmıştır. Araştırma bulguları doğrultusunda verilerin analizinde elde edilen sonuçlara göre parametrik ve parametrik olmayan analiz tekniklerinin uygulanmıştır. Ölçekler arasındaki ilişkini ölçmek için regresyon ve korelasyon analizleri yapılmıştır. Ayrıca karşılaştırma analizlerinde ANOVA ve t testleri yapılmıştır.

3.4. Bulgular ve Yorumlar

Tablo 1. Katılımcıların Kişisel Bilgilerinin Dağılımı

		n	%
Cinsiyet	Erkek	208	67,80%
	Kadın	99	32,20%
Yaş	19 ve altı	23	7,50%
	20-22	159	51,80%
	23-25	100	32,60%
	26 ve üzeri	25	8,10%
Medeni Durum	Bekar	258	84,00%
	Evli	49	16,00%
Anne Eğitim Durumu	ilköğretim	100	32,60%
	lise	87	28,30%
	ön lisans	42	13,70%
	lisans	59	19,20%
	yüksek lisans	15	4,90%
	doktora	4	1,30%
Baba Eğitim Durumu	ilköğretim	53	17,30%
	lise	52	16,90%
	ön lisans	44	14,30%
	lisans	86	28,00%
	yüksek lisans	56	18,20%
	doktora	16	5,20%
Anne Meslek	çalışmıyor	163	53,10%
	özel sektör çalışanı	54	17,60%
	işçi	26	8,50%
	serbest meslek	18	5,90%
	emekli	13	4,20%
	memur	13	4,20%
	diğer	20	6,50%
Baba Meslek	çalışmıyor	38	12,40%
	özel sektör çalışanı	63	20,50%
	işçi	30	9,80%
	serbest meslek	44	14,30%
	emekli	24	7,80%
	memur	75	24,40%
	diğer	33	10,70%
Aylık Ortalama (Türkiye'de) Gelir	1000 TL den az	64	20,80%
	1000-1500 TL	101	32,90%
	1500-2000 TL	97	31,60%

	2000-3000 TL	30	9,80%
	3000 TL den fazla	15	4,90%
	yok	11	3,60%
Kardeş	1 kardeş	43	14,00%
	2-5 kardeş	105	34,20%
	5-10 kardeş	100	32,60%
	10'dan fazla	48	15,60%
Kaç yıldır Türkiye'de yaşıyorsunuz?	1 yıldan az	49	16,00%
	1-3 yıl	152	49,50%
	4-6 yıl	86	28,00%
	6 yıldan fazla	20	6,50%
Aileniz Türkiye'de mi?	evet	38	12,40%
	hayır	269	87,60%
Eğitiminiz?	lisans	236	76,80%
	yüksek lisans	56	18,20%
	doktora	15	4,90%
	çok kötü	3	1,00%
	kötü	30	9,80%
Genel olarak ders başarınız nasıl?	orta	97	31,60%
	iyi	134	43,60%
	çok iyi	43	14,00%

Katılımcıların %67,8'i erkek ve %32,2'si kadındır. %51'i 20-22 yaş aralığında olduğunu ve %84'ü bekar olduğunu ifade etmiştir. Anne ve baba eğitim durumlarına bakıldığında katılımcıların %32,6'sının annesi ilköğretim mezunu, %28'inin ise babası lisans mezunudur. Katılımcıların %53,1'i annesinin çalışmadığını, %24,4'ü ise babasının memur olduğunu ifade etmiştir. %32,9'luk kısmın Türkiye'deki ortalama gelirleri 1000-1500 TL arasındadır. 2-5 arası kardeşi olduğunu ifade edenler toplamın %34,2'sini meydana getirmektedir. Katılımcıların %49,5'i 1-3 yıldır Türkiye'de yaşadığını ifade etmiş ve %87,6'sının ailesi Türkiye'dedir. %76,8'lik kısım eğitimlerinin lisans düzeyinde olduğunu belirtirken %43,5'si genel ders başarısını iyi olarak tanımlamıştır.

Tablo 2. Ölçek Puanlarının Pearson Korelasyon Analizi

		Sosyal ve Kültürel Sorunlar	Ekonomik Sorunlar	Eğitim Sorunları	Yaşam Memnuniyeti
Sosyal ve Kültürel Sorunlar	r		0,573	0,212	-0,224
	p		0,000*	0,000*	0,000*
Ekonomik Sorunlar	r			0,348	-0,012
	p			0,000*	0,837
Eğitim Sorunları	r				0,131
	p				0,021*

Tabloda katılımcıların ölçek puanlarının ilişki testi sonuçları görülmektedir. Pearson testine göre 0-0.25 çok zayıf, 0.26-0.49 zayıf, 0.50-0.69 orta, 0.70-0.89 yüksek, 0.90-1.00 ise çok yüksek ilişki anlamına gelmektedir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2014). Pearson Korelasyon testi sonuçlarına göre;

Sosyal ve Kültürel Sorunlar puanı ile Ekonomik Sorunlar puanı arasında ($r=0,573$, $p<0,05$) pozitif yönlü orta güçlü bir ilişki bulunmaktadır.

Sosyal ve Kültürel Sorunlar puanı ile Eğitim Sorunları puanı arasında ($r=0,212$, $p<0,05$) pozitif yönlü zayıf bir ilişki bulunmaktadır.

Sosyal ve Kültürel Sorunlar puanı ile Yaşam Memnuniyeti puanı arasında ($r=-0,224$, $p<0,05$) negatif yönlü çok zayıf bir ilişki bulunmaktadır.

Ekonomik puanı ile Eğitim Sorunları puanı arasında ($r=0,348$, $p<0,05$) pozitif yönlü zayıf bir ilişki bulunmaktadır.

Eğitim Sorunları puanı ile Yaşam Memnuniyeti puanı arasında ($r=0,131$, $p<0,05$) pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki bulunmaktadır.

Tablo 3: Ölçek Puanlarının Regresyon Analizi

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Katsayılar			Model		
		B	t	p	F	p	R2
Yaşam Memnuniyeti	sabit	25,605	20,627	0,000	16,058	0,000	0,050
	Sosyal ve Kültürel Sorunlar	-0,075	-4,007	0,000			
Yaşam Memnuniyeti	sabit	20,922	19,932	0,000	0,043	0,837	0,000
	Ekonomik Sorunlar	-0,009	-0,206	0,837			
Yaşam Memnuniyeti	sabit	16,716	9,611	0,000	5,364	0,021	0,017
	Eğitim Sorunları	0,045	2,316	0,021			

Tabloda Yaşam Memnuniyeti puanının Sosyal ve Kültürel Sorunlar, Ekonomik Sorunlar ve Eğitim Sorunlar puanlarından etkilenme analizi sonuçları görülmektedir.

Regresyon analizi sonuçlarına göre,

Yaşam Memnuniyeti puanlarının Sosyal ve Kültürel Sorunlar ve Eğitim Sorunlar puanlarından etkilenmesinin testi için kurulan modeller anlamlı ($p < 0,05$), Ekonomik Sorunlar puanlarından etkilenmesi için kurulan model anlamlı değildir ($p > 0,05$).

Sosyal ve Kültürel Sorunlar puanı Yaşam Memnuniyeti puanını negatif yönde etkilemektedir. Sosyal ve Kültürel Sorunlar puanında meydana gelen bir birimlik değişiklik Yaşam Memnuniyeti puanında -0,075 birim değişikliğe neden olmaktadır. Yaşam Memnuniyeti puanındaki değişimin %5'i tek başına Sosyal ve Kültürel Sorunlar puanı ile açıklanmaktadır.

Eğitim Sorunları puanı Yaşam Memnuniyeti puanını pozitif yönde etkilemektedir. Eğitim Sorunları puanında meydana gelen bir birimlik değişiklik Yaşam Memnuniyeti puanında 0,045 birim değişikliğe neden olmaktadır. Yaşam Memnuniyeti puanındaki değişimin %1,7'si tek başına Eğitim Sorunları puanı ile açıklanmaktadır.

Tablo 4. Ölçek Puanlarının Güvenilirlik Analizi Sonuçları

	Cronbach's Alfa	Madde Sayısı
Sosyal ve Kültürel Sorunlar	0,826	23
Ekonomik Sorunlar	0,712	8
Eğitim Sorunlar	0,784	28
Yaşam Memnuniyeti	0,024	5

Cronbach's alfa katsayısı 0-1 arasında değişmektedir. Katsayı 0,00 < 0,40 Aralığında yer alıyorsa ölçek güvenilir değil, 0,40 < 0,60 Aralığında ise ölçek düşük güvenilirlikte, 0,60 < 0,80 Aralığında ise ölçek oldukça güvenilir ve 0,80 < 1,00 aralığında ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçek" olarak değerlendirilmektedir. (Tavşancıl, 2005).

Güvenilirlik analizi sonucuna elde edilen Cronbach's alfa değerlerine göre, Sosyal ve Kültürel Sorunlar alt boyutu yüksek derecede güvenilir. Ekonomik

Sorunlar ve Eğitim Sorunları alt boyutları ise oldukça güvenilirdir. Buna karşın Yaşam Memnuniyeti ölçeği güveniliridir .

Tablo 5. Betimleyici İstatistikler

	Ort.	ss.	çarpıklık	basıklık
Sosyal ve Kültürel Sorunlar	65,56	11,87	-0,252	0,581
Ekonomik Sorunlar	23,55	5,21	-0,095	-0,156
Eğitim Sorunlar	88,70	11,57	-0,160	0,584
Yaşam Memnuniyeti	20,71	3,96	-0,348	0,453

Ölçek puanlarının normal dağılıma uygunluğunun incelenmesi için çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmıştır. Ölçeklerden elde edilen basıklık ve çarpıklık değerlerinin +3 ile -3 arasında olması normal dağılım için yeterli görülmektedir (Groeneveld ve Meeden, 1984; Moors, 1986; Hopkins ve Weeks, 1990; De Carlo, 1997). Buna göre ölçek puanlarının normal dağılıma uygundur bu nedenle parametrik yöntemler tercih edilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Ölçek Puanlarının Cinsiyetlerine Göre Karşılaştırılması

	Erkek		Kadın		t	p
	ort.	ss.	ort.	ss.		
Sosyal ve Kültürel Sorunlar	65,06	12,65	66,61	10,01	-1,069	0,286
Ekonomik Sorunlar	23,11	4,95	24,48	5,65	-2,172	0,031*
Eğitim Sorunlar	89,15	12,18	87,75	10,14	0,996	0,320
Yaşam Memnuniyeti	20,53	4,27	21,08	3,20	-1,251	0,212

Tabloda katılımcıların cinsiyetlerine göre ölçek puanlarının karşılaştırılması için yapılan t testi sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre;

Cinsiyet grupları arasında Ekonomik Sorunlar bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0,05$). Buna göre kadınların Ekonomik Sorunlar puanları (24,48) erkeklerden (23,11) daha yüksektir.

Tablo 7. Katılımcıların Ölçek Puanlarının Medeni Durumlarına Göre Karşılaştırılması

	Bekar		Evli		t	p
	ort.	ss.	ort.	ss.		
Sosyal ve Kültürel Sorunlar	64,94	12,31	68,82	8,57	-2,685	0,009*
Ekonomik Sorunlar	23,39	5,41	24,41	3,95	-1,548	0,125
Eğitim Sorunlar	89,41	11,39	84,96	11,86	2,491	0,013*
Yaşam Memnuniyeti	21,03	3,97	19,04	3,49	3,268	0,001*

Tabloda katılımcıların medeni durumlarına göre ölçek puanlarının karşılaştırılması için yapılan t testi sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre;

Medeni durum grupları arasında Sosyal ve Kültürel Sorunlar bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre, evli olanların Sosyal ve Kültürel Sorunlar puanları (68,82), Bekar olanlardan (64,94) daha yüksektir.

Medeni durum grupları arasında Eğitim Sorunları puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre, bekar olanların Ekonomik sorunlar puanları (89,41) bekar olanlardan (84,96) daha yüksektir.

Medeni durum grupları arasında Yaşam Memnuniyeti puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre, bekar olanların Yaşam Memnuniyeti puanları (21,03) bekar olanlardan (19,04) daha yüksektir.

Tablo 8. Katılımcıların Ölçek Puanlarının Ailelerinin Türkiye’de Olması Durumuna Göre Karşılaştırılması

	Evet		Hayır		t	p
	ort.	ss.	ort.	ss.		
Sosyal ve Kültürel Sorunlar	68,39	11,91	65,16	11,83	1,579	0,115
Ekonomik Sorunlar	23,03	4,07	23,63	5,36	-0,817	0,417
Eğitim Sorunlar	86,61	9,22	89,00	11,84	-1,194	0,234
Yaşam Memnuniyeti	19,29	3,41	20,91	4,00	-2,379	0,018*

Tabloda katılımcıların ailelerinin Türkiye’de olması durumuna göre ölçek puanlarının karşılaştırılması için yapılan t testi sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre;

Gruplar arasında Yaşam Memnuniyeti puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre, Ailesi Türkiye’de olmayanların Yaşam Memnuniyeti puanları (21,91) ailesi Türkiye’de olmayanlardan (19,29) daha yüksektir.

Tablo 9. Katılımcıların Ölçek Puanlarının Yaşlarına Göre Karşılaştırılması

	19 ve altı		20-22		23-25		26 ve üzeri		F	p
	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.		
Sosyal ve Kültürel Sorunlar	66,52	11,59	66,40	12,06	65,89	11,42	58,00	10,56	3,825	0,010*
Ekonomik Sorunlar	25,35	6,04	23,70	5,00	23,32	5,02	21,92	6,18	1,849	0,138
Eğitim Sorunlar	92,26	13,19	88,41	10,83	87,90	12,01	90,48	12,67	1,118	0,342
Yaşam Memnuniyeti	20,35	4,42	20,58	3,95	20,86	3,97	21,28	3,78	0,340	0,796

Tabloda katılımcıların yaşlarına göre ölçek puanlarının karşılaştırılması için yapılan ANOVA testi sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre;

Yaş grupları arasında Sosyal ve Kültürel Sorunlar puanları bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre, 26 yaş ve üzeri olanların Sosyal ve Kültürel Sorunlar puanları (58,00), 20-22 yaş arasında olanlardan (66,40) ve 23-25 yaş arasında olanlardan (65,89) daha düşüktür.

Tablo 10. Katılımcıların Ölçek Puanlarının Ortalama Gelirlerine Göre Karşılaştırılması

	1000 TL'den az		1000-1500 TL		1500-2000 TL		2000-3000 TL		3000 TL'den fazla		F	p
	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.		
Sosyal ve Kültürel Sorunlar	63,39	13,10	66,02	12,09	67,51	9,63	64,70	13,57	60,80	12,99	1,889	0,112
Ekonomik Sorunlar	22,78	4,65	23,37	4,80	24,37	5,22	24,50	6,54	20,93	6,35	2,209	0,068
Eğitim Sorunlar	89,61	11,44	87,37	12,23	89,66	10,18	88,77	14,35	87,47	10,24	0,642	0,633
Yaşam Memnuniyeti	21,61	4,47	20,10	3,92	20,48	3,61	21,27	4,04	21,33	3,54	1,762	0,136

Tabloda katılımcıların Türkiye’deki ortalama aylık gelirlerine göre ölçek puanlarının karşılaştırılması için yapılan ANOVA testi sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre gelir grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 11. Katılımcıların Ölçek Puanlarının Kardeş Sayısına Göre Karşılaştırılması

	yok		1 kardeş		2-5 kardeş		5-10 kardeş		10'dan fazla		F	p
	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.		
Sosyal ve Kültürel Sorunlar	69,00	8,50	67,91	10,64	64,62	12,66	65,76	12,24	64,29	10,90	0,960	0,430
Ekonomik Sorunlar	22,64	4,18	23,44	3,53	22,75	5,48	24,08	5,54	24,52	5,26	1,385	0,239
Eğitim Sorunlar	86,18	11,60	87,12	9,71	85,92	11,77	91,03	11,14	91,92	12,12	3,932	0,004*
Yaşam Memnuniyeti	19,00	3,49	18,81	3,33	20,97	3,50	21,07	4,07	21,48	4,76	3,889	0,004*

Tabloda katılımcıların kardeş sayılarına göre ölçek puanlarının karşılaştırılması için yapılan ANOVA testi sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre;

Kardeş grupları arasında Eğitim Sorunları puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre, 2-5 arası kardeşi olanların Eğitim Sorunları puanları (85,92) 5-10 kardeş olanlardan (91,03) ve 10'dan fazla kardeşi olanlardan (91,92) daha düşüktür.

Kardeş grupları arasında Yaşam Memnuniyeti puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre, 1 kardeşi olanların Yaşam Memnuniyet puanları (18,81), 2-5 kardeşi olanlardan (20,97) ve 5-10 kardeşi olanlardan (21,07) daha düşüktür.

Tablo 12. Katılımcıların Ölçek Puanlarının Türkiye’de Bulundukları Süreye Göre Karşılaştırılması

	1 yıldan az		1-3 yıl		4-6 yıl		6 yıldan fazla		F	p
	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.		
Sosyal ve Kültürel Sorunlar	65,53	11,66	65,30	11,31	66,42	12,92	63,85	12,41	0,310	0,818
Ekonomik Sorunlar	24,14	5,08	23,76	5,51	22,92	5,02	23,25	3,86	0,737	0,531
Eğitim Sorunlar	90,84	10,19	90,06	11,58	85,79	12,23	85,65	9,14	3,626	0,013*
Yaşam Memnuniyeti	20,80	4,14	20,92	3,97	20,01	3,61	21,90	4,68	1,654	0,177

Tabloda katılımcıların Türkiye’de bulundukları süreye göre ölçek puanlarının karşılaştırılması için yapılan ANOVA testi sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre;

Türkiye’de kalma süresi grupları arasında Eğitim Sorunlar puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre, 1-3 yıldır

Türkiye’de bulunanların Eğitim Sorunlar puanı (90,06), 4-6 yıldır Türkiye’de bulunanlardan (85,79) daha yüksektir.

Tablo 13. Katılımcıların Ölçek Puanlarının Eğitim Durumlarına Göre Karşılaştırılması

	Lise		Lisans		Yüksek Lisans		Doktora		F	p
	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.		
Sosyal ve Kültürel Sorunlar	69,00	11,55	65,02	12,23	67,36	11,23	62,80	7,86	1,331	0,264
Ekonomik Sorunlar	26,00	4,15	23,21	5,21	24,13	5,44	23,60	4,91	1,795	0,148
Eğitim Sorunlar	93,00	8,78	88,63	11,50	89,02	12,55	83,60	10,39	1,786	0,150
Yaşam Memnuniyeti	20,41	3,30	20,54	4,17	21,21	3,48	21,67	3,18	0,761	0,517

Tabloda katılımcıların eğitim durumlarına göre ölçek puanlarının karşılaştırılması için yapılan ANOVA testi sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre eğitim durumu grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır ($p>0,05$).

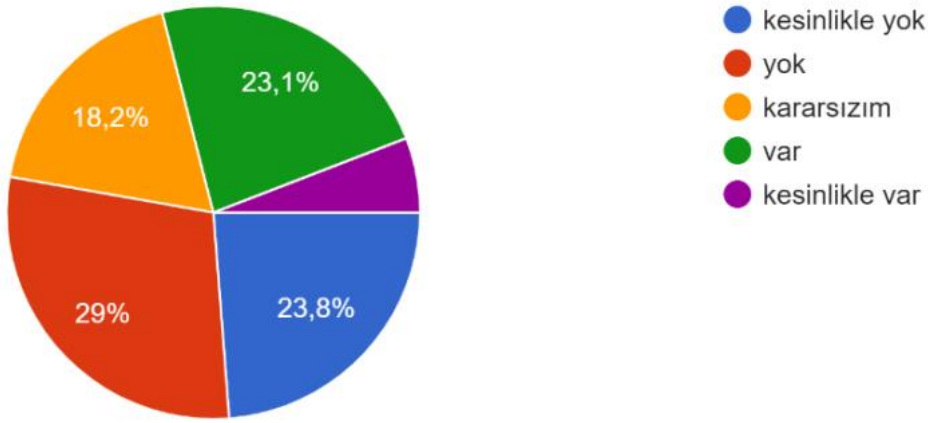
Tablo 14. Katılımcıların Ölçek Puanlarının Genel Ders Başarı Durumuna Göre Karşılaştırılması

	çok kötü		kötü		orta		iyi		çok iyi		F	p
	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.	ort.	ss.		
Sosyal ve Kültürel Sorunlar	73,33	14,50	66,23	9,13	67,75	11,87	64,34	12,40	63,37	11,15	1,914	0,108
Ekonomik Sorunlar	20,67	2,89	24,27	3,95	23,93	4,32	23,56	5,77	22,40	6,00	1,026	0,394
Eğitim Sorunlar	75,00	11,79	84,67	12,90	87,54	9,23	90,80	12,50	88,56	11,01	3,419	0,009*
Yaşam Memnuniyeti	20,33	3,51	19,37	3,19	20,35	3,82	21,01	4,31	21,53	3,47	1,750	0,139

Tabloda katılımcıların genel ders başarı durumuna göre ölçek puanlarının karşılaştırılması için yapılan ANOVA testi sonuçları görülmektedir. Analiz sonuçlarına göre;

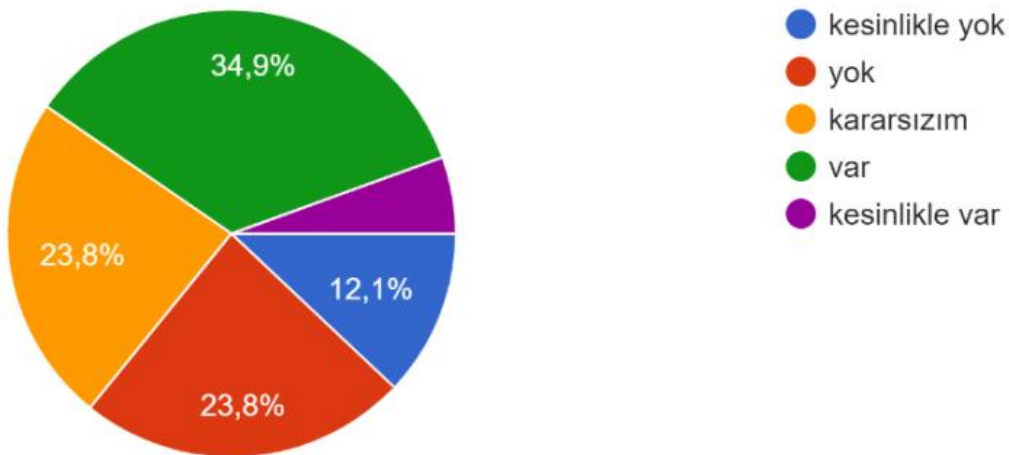
Başarı durumu grupları arasında Eğitim Sorunlar puanı bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Buna göre, genel ders başarısının iyi olduğunu ifade edenlerin Eğitim Sorunları puanları (90,80), kötü olduğunu ifade edenlerden (84,67) daha yüksektir.

Şekil 4. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrenciler Dil Yetersizliği Durumu

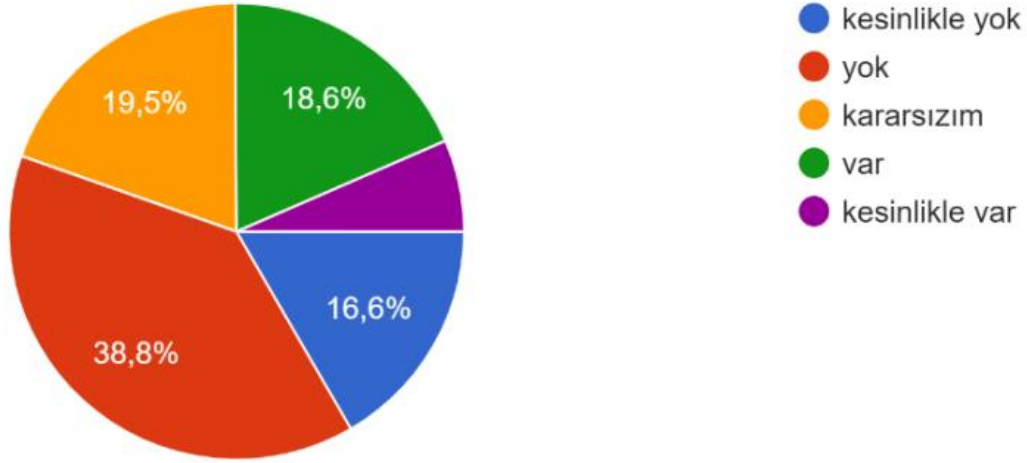
Şekilde katılımcıların dil yetersizliği sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %5,9’u kesinlikle var, %23,1’i var, %29’u yok ve %23,8’i kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %18,2’si kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 5. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrenciler Kültürel Farklılıklardan Kaynaklanan Sorunlar Oranı

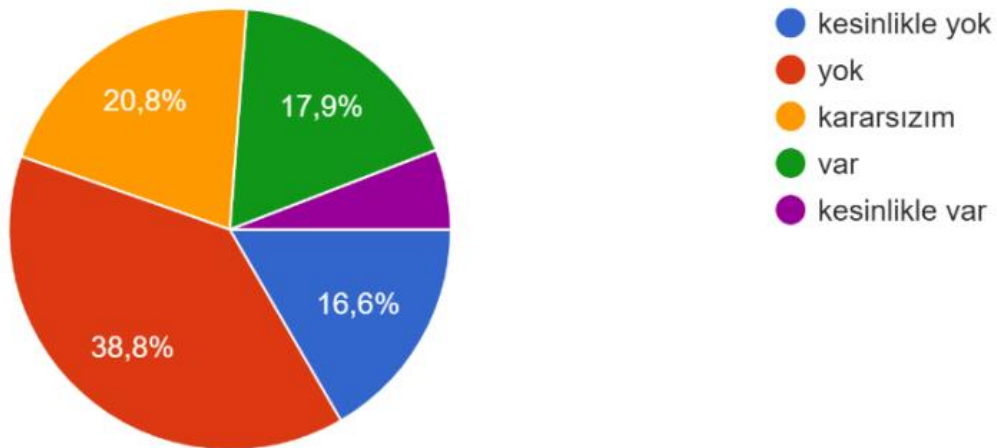
Şekilde katılımcıların kültürel farklılıklardan kaynaklanan sorunlar sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %5,5’i kesinlikle var, %34,9’u var, %23,8’i yok ve %12,1’i kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %23,8’i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 6. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerinin Türk Öğrenciler Tarafından Baskı Yapması Durumu

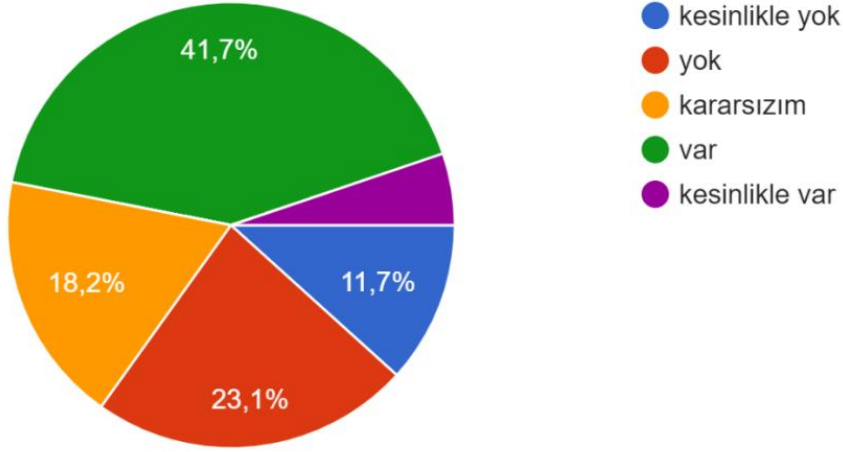
Şekilde katılımcıların üzerine baskı yapma sorunu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %4,6’i kesinlikle var, %18,6’sı var, %38,8’i yok ve %16,6’sı kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %19,5’i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 7. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerinin Türk Öğrenim Elemanları Tarafından Dışlanma Durumu

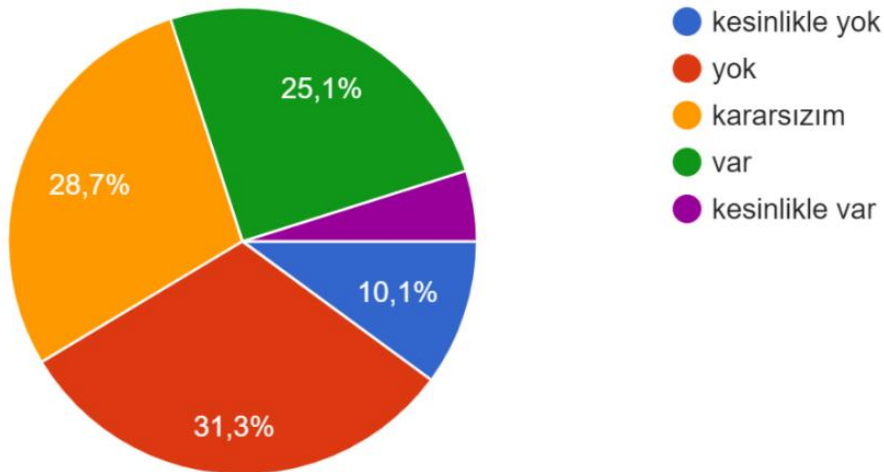
Şekilde katılımcıların üzerine baskı yapma sorunu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %5,9’u kesinlikle var, %17,9’u var, %38,8 yok ve %16,6’sı kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %20,8’i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 8. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Psikolojik Sorunlar Yaşama Durumu

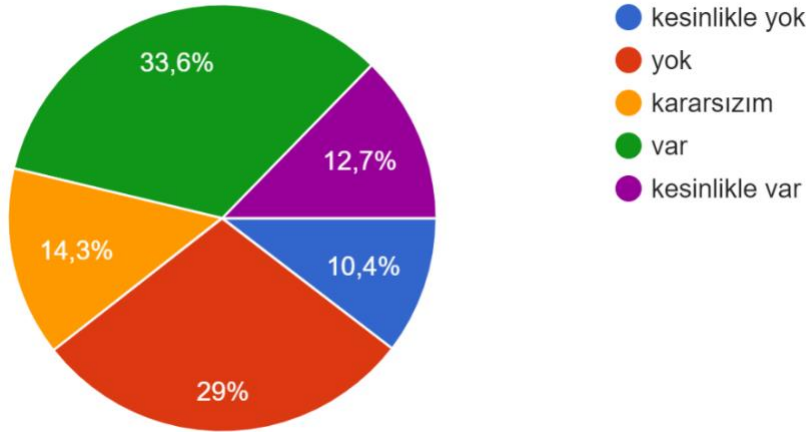
Şekilde katılımcıların psikolojik sorunlar sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %5,2’si kesinlikle var, %41,7’si var, %23,1’i yok ve %11,7’si kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %18,2’si kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 9. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Üniversite Tarafından Bilgilendirilme Durumu

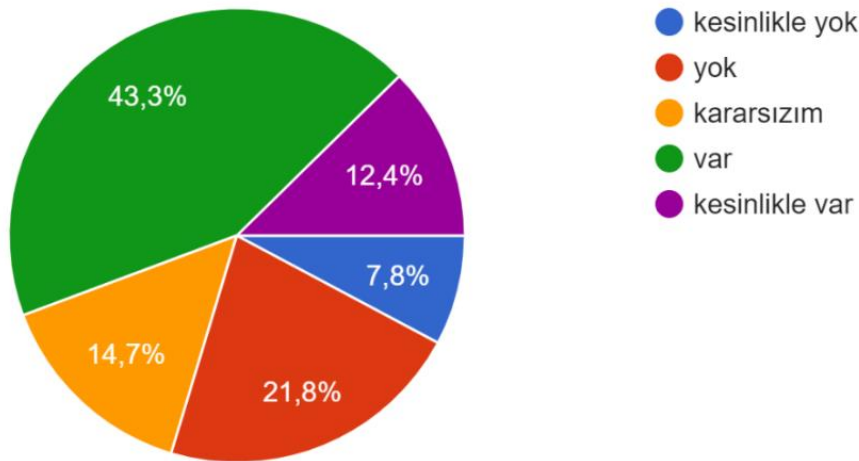
Şekilde katılımcıların üniversite tarafından yeterince bilgilendirilmeme sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %4,9’u kesinlikle var, %25,1’i var, %31,3’ü yok ve %10,1’i kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %28,7’si kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 10. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerinin İkamet Alma Sorunu Oranı

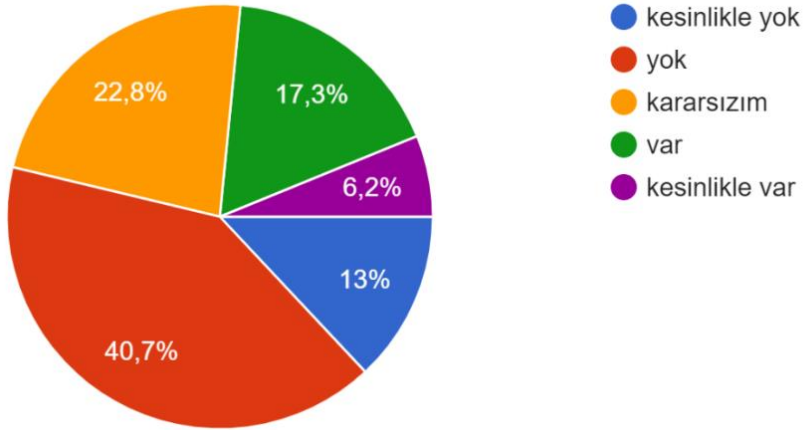
Şekilde katılımcıların ikamet alma sorunu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %12,7’si kesinlikle var, %33,6’sı var, %29’u yok ve %10,4’ü kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %14,3’ü kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 11. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Ülkelerinde Diploma Almalarına Göre Dağılım

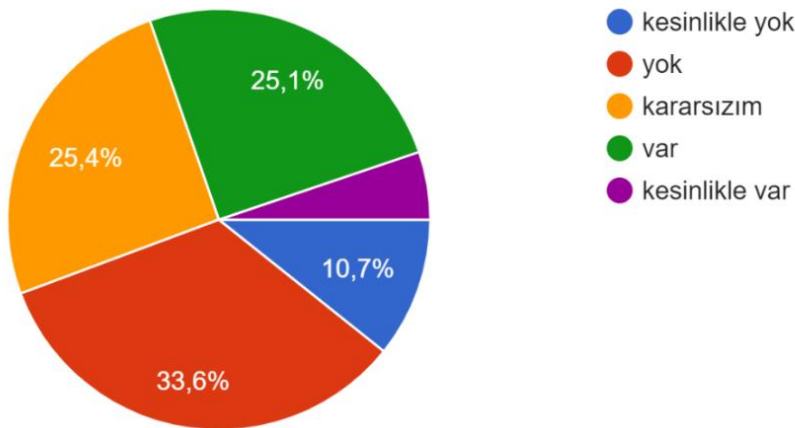
Şekilde katılımcıların diploma denklik sorunu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %12,4’ü kesinlikle var, %43,3’ü var, %21,8’i yok ve %7,8’i kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %14,7’si kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 12. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Sosyal Çevre Edinme Durumu

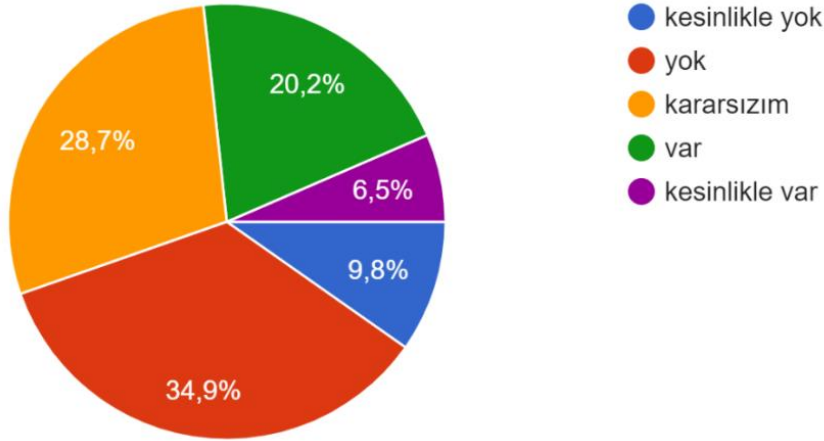
Şekilde katılımcıların arkadaş, dost ve çevre edinme sorunu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %6,2’si kesinlikle var, %17,3’ü var, %40,7’si yok ve %13’ü’i kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %22,8’i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 13. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Yabancı Dil Eğitimi Alamama Durumu

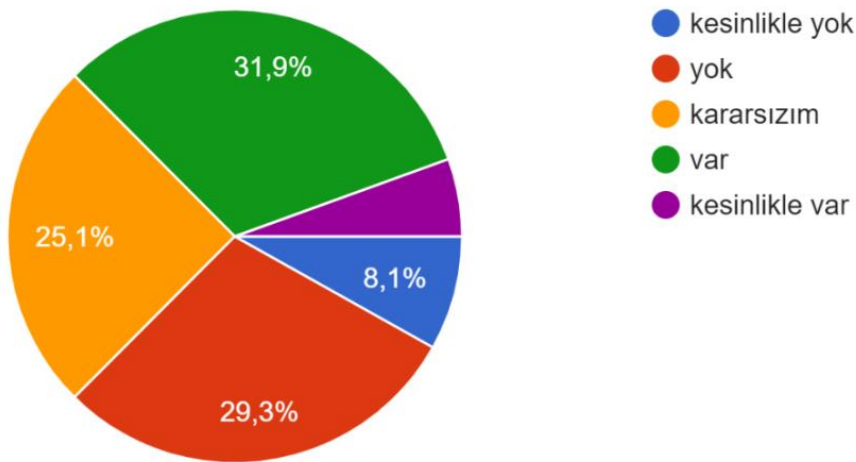
Şekilde katılımcıların yabancı dil eğitimi alamama sorunu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %5,2’si kesinlikle var, %25,1’i var, %33,6’sı yok ve %33,6’sı kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %25,4’ü kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 14. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Kaliteli Eğitim Alamama Durumu

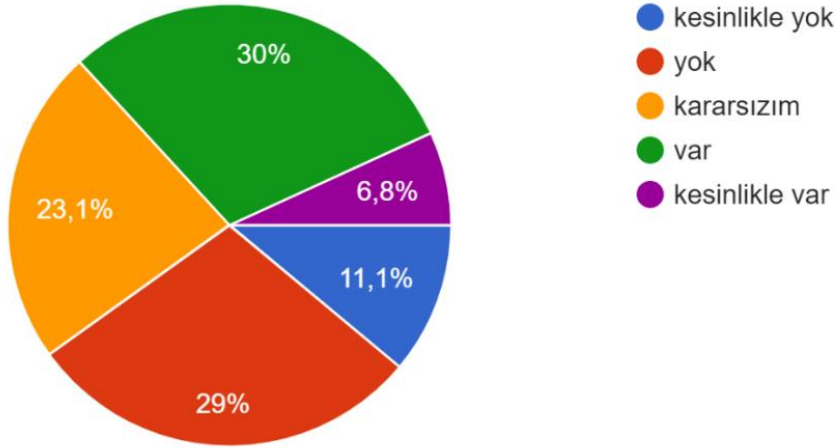
Şekilde katılımcıların kaliteli eğitim alamama sorunu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %6,5’i kesinlikle var, %20,2’si var, %34,9’u yok ve %9,8’i kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %28,7’si kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 15. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Sosyal ve Kültürel Faaliyet Yapma Ortamı Bulamama Durumu

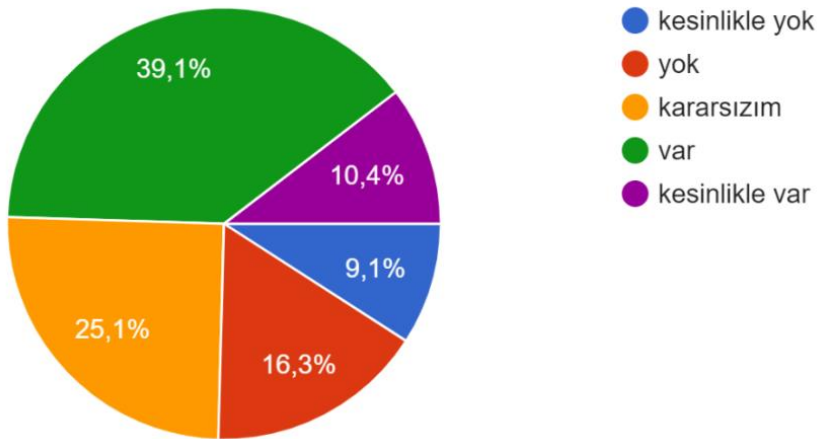
Şekilde katılımcıların sosyal ve kültürel faaliyet yapma ortamı bulamama sorunu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %5,5’i kesinlikle var, %31,9’u var, %29,3’ü yok ve %8,1’i kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %25,1’i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 16. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Ailesiyle İletişim Durumu

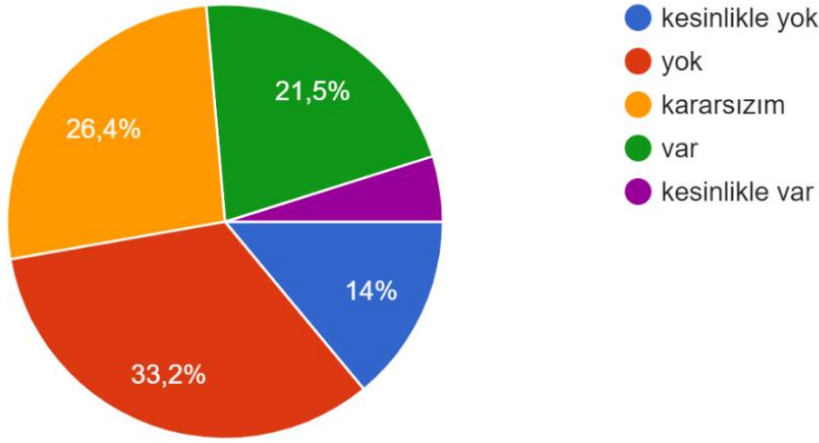
Şekilde katılımcıların aileyle iletişim sorunu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %6,8’i kesinlikle var, %30’u var, %29’u yok ve %11,1’i kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %23,1’i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 17. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Ülkesinden ve Ailesinden Uzak Kalma Sorunu Dağılımı

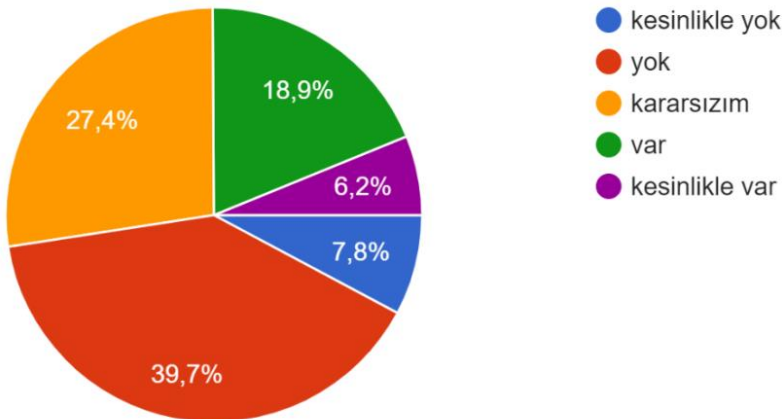
Şekilde katılımcıların ülkeden ve aileden uzak kalma sorunu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %10,4’ü kesinlikle var, %39,1’i var, %16,3’ü yok ve %9,1’i kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %25,1’i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 18. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Üniversitelerinde Disiplin Soruşturması Sorunu

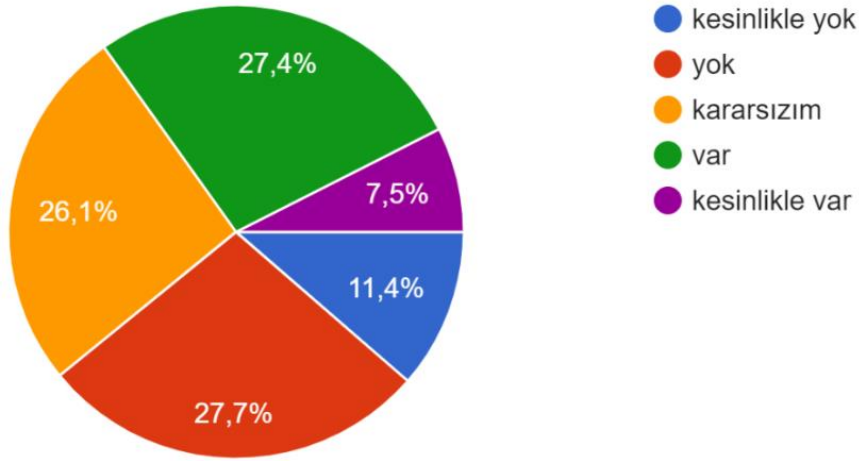
Şekilde katılımcıların üniversitede disiplin soruşturması sorunu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %4,9’u kesinlikle var, %21,5’i var, %33,2’si yok ve %14’ü kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %26,4’ü kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 191. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Türkiye’deki İnsanlarla İyi İletişim Kuramama Sorunu

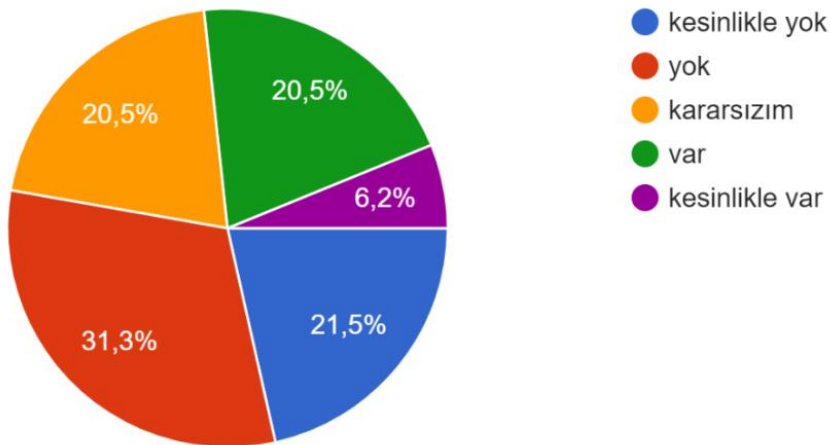
Şekilde katılımcıların Türkiye’deki insanlarla iyi iletişim kuramama sorunu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %6,2’si kesinlikle var, %18,9’u var, %33,7’si yok ve %7,8’i kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %27,4’ü kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 20. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Türkiye’de İstenilen Üniversite ve Bölüme Yerleşememe Sorunu Oranı

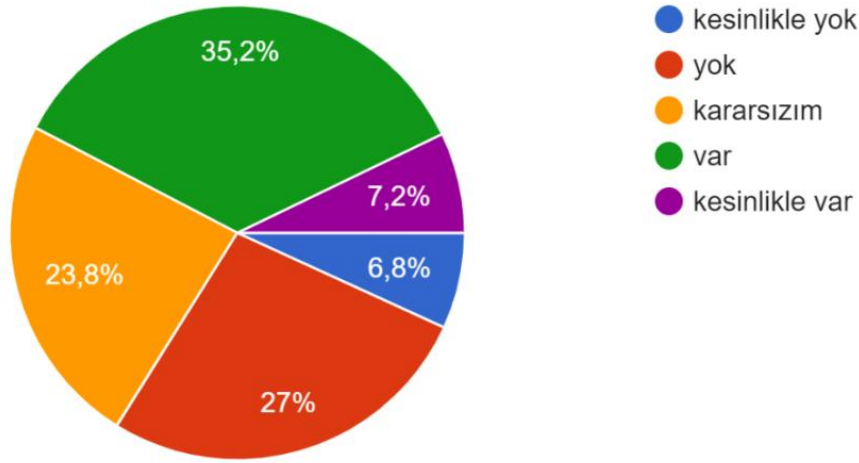
Şekilde katılımcıların Türkiye’de istenilen üniversiteye yerleşememe sorunu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %7,5’i kesinlikle var, %27,4’ü var, %27,7’si yok ve %11,4’ü kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %26,1’i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 21. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Bir Yıl TÖMER İçin Fazla Zaman Harcama Sorunu Oranı

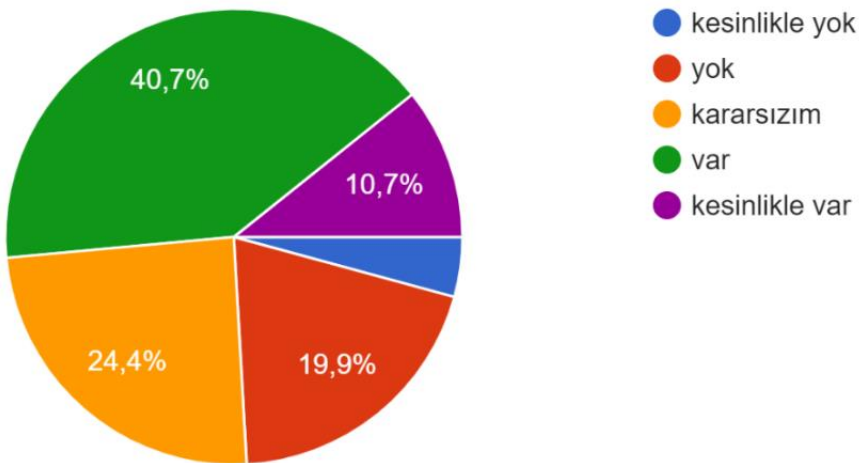
Şekilde katılımcıların bir yıl TÖMER için fazla zaman harcama sorunu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %6,2’si kesinlikle var, %20,5’i var, %31,3’ü yok ve %21,5’i kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %20,5’i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 22. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Ailelerinin ve Çevresinin Beklentilerine Cevap Verememe Kaygısı Oranı

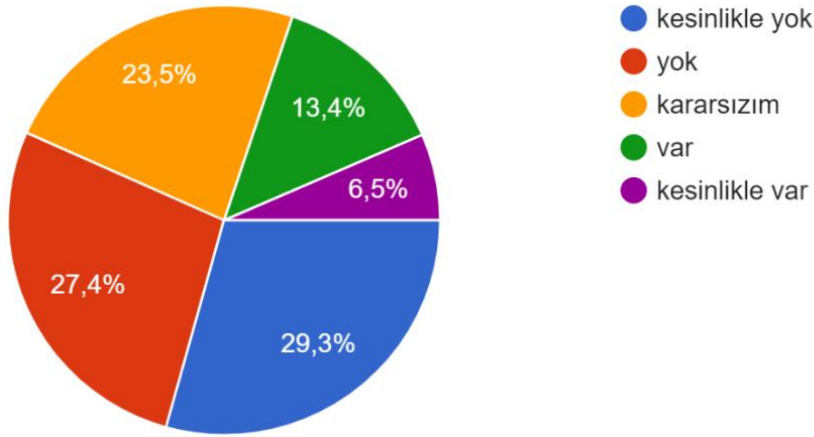
Şekilde katılımcıların ailelerinin ve çevresinin beklentilerine cevap verememe kaygısı sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %7,2’si kesinlikle var, %35,2’si var, %27’si yok ve %6,8’i kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %26,8’i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 23. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Ailelerinin ve Çevresinin Beklentilerinin Yüksek Olması Oranı

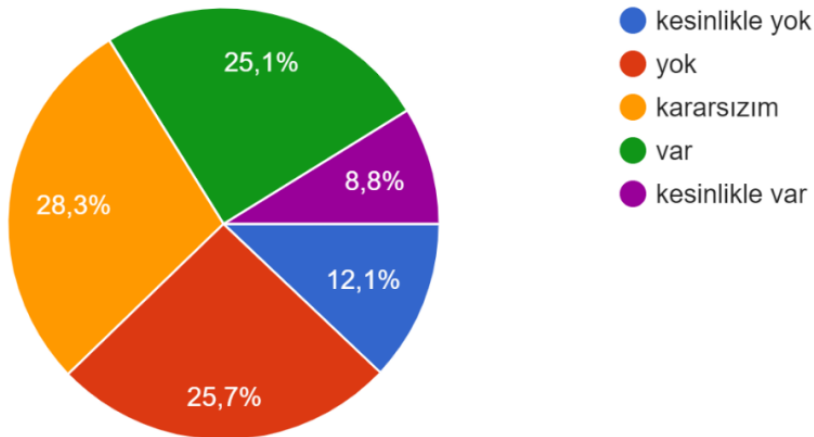
Şekilde katılımcıların ailelerinin ve çevresinin beklentilerinin yüksek olması sorunu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %10,7’si kesinlikle var, %40,7’si var, %19,9’u yok ve %4,2’si’ü kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %24,4’ü kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 24. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Türkiye ile Çad Arasındaki Siyasi ve Politik Sorunların Derecelendirilmesi

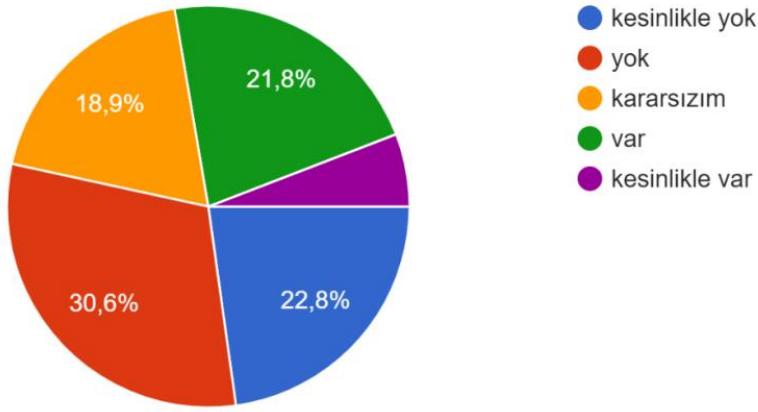
Şekilde katılımcıların Türkiye ile Çad arasında siyasi ve politik sorunlar sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %6,5’i kesinlikle var, %13,4’ü var, %27,4’ü yok ve %29,3’ü kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %23,5’i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 25. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Sağlık Sigortalarıyla İlgili Görüşlerinin Oranı

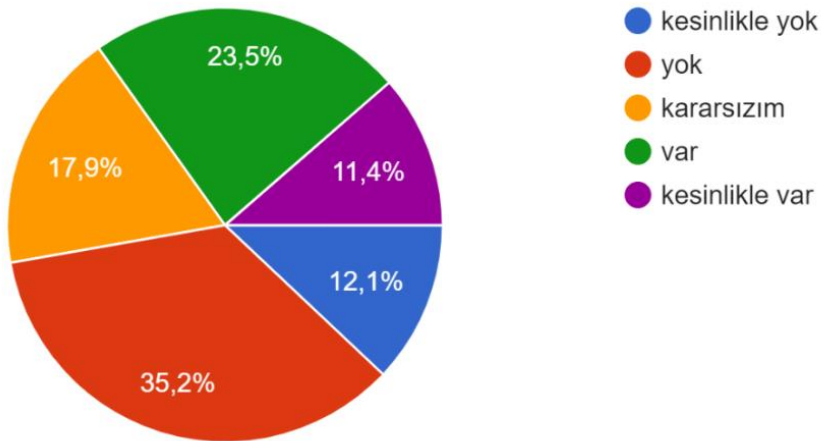
Şekilde katılımcıların Türkiye’de sağlık sigortaları olması halinde de bir işe yaramaması sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %8,8’i kesinlikle var, %25,1’i var, %25,7’si yok ve %12,1’i kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %28,3’ü kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 26. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Maddi Sorunların Oranı

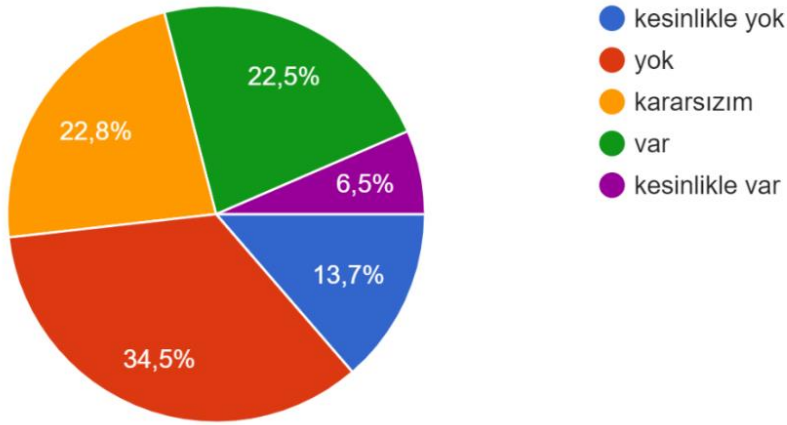
Şekilde katılımcıların maddi sorunlar sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %5,9’u kesinlikle var, %21,8’i var, %30,6’sı yok ve %22,8’i kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %18,9’u kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 27. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Barınma Sorunları Oranı

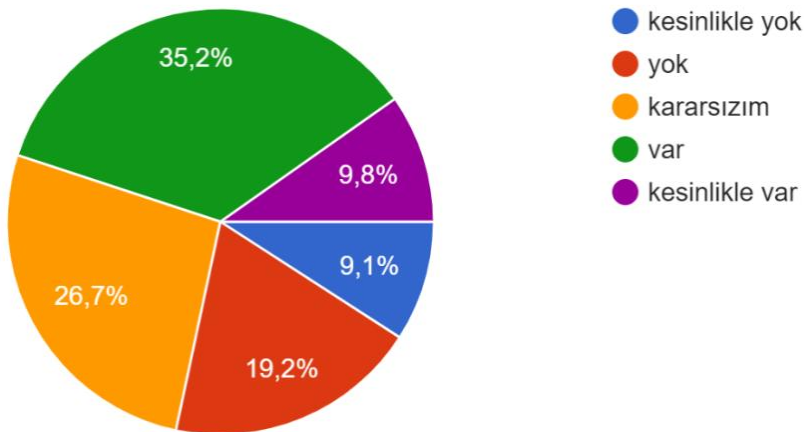
Şekilde katılımcıların barınma sorunu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %11,4’ü kesinlikle var, %23,5’i var, %35,2’si yok ve %12,1’i kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %17,9’u kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 28. Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Çadlı Öğrencilerin Öğrenim Harcı Ödeme Sorunları Oranı

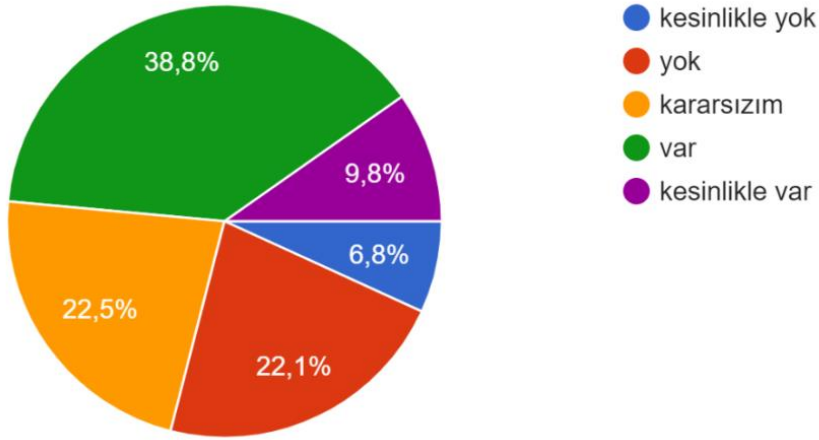
Şekilde katılımcıların üniversiteye öğrenim harcı ödeme sorunu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %6,5’i kesinlikle var, %22,5’i var, %34,5’i yok ve %13,7’si kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %22,8’i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 29. Öğrencilerin Mezuniyet Sonrası Ülkelerinde İş Bulamama Sorunları Oranı

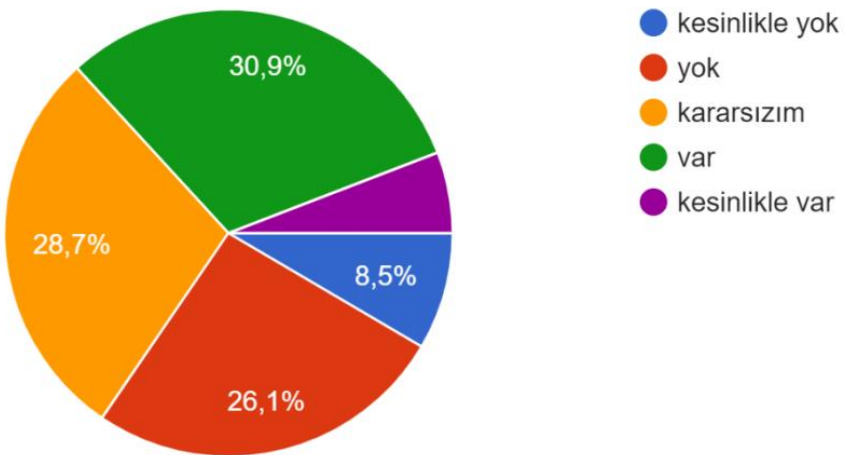
Şekilde katılımcıların mezuniyet sonrası ülkelerinde iş bulamama sorunu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %9,8’i kesinlikle var, %35,2’si var, %19,2’si yok ve %9,1’i kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %26,7’si kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 30. Öğrencilerin Ülkelerinden Burs Alamama Sorunları Oranı

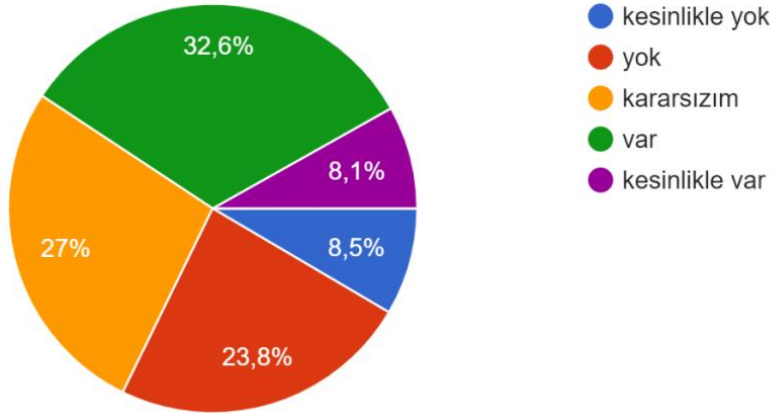
Şekilde katılımcıların öğrenim bursu/kredisi alamama sorunu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %9,8'i kesinlikle var, %6,8'i var, %22,1'i yok ve %6,8'i kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %22,5'i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 31. Öğrencilerin Eğitim Süresince Bir İşte Çalışmak Zorunda Kalma Sorunları Oranı

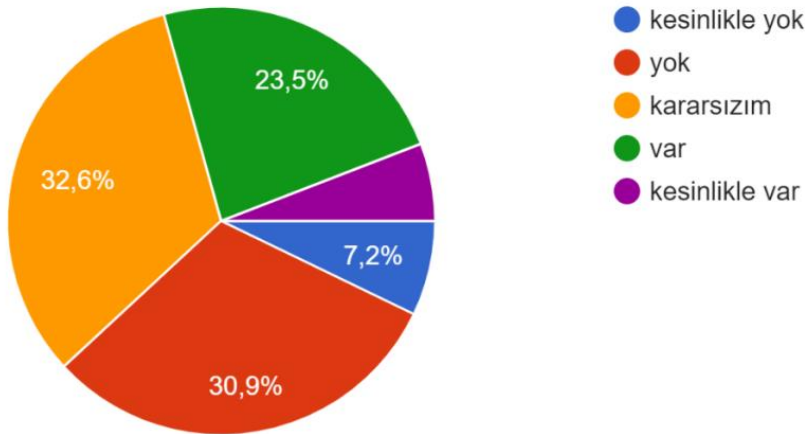
Şekilde katılımcıların eğitim süresince bir işte çalışmak zorunda kalma sorunu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %5,9'u kesinlikle var, %26,9'u var, %26,1'i yok ve %8,5'i kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %28,7'si kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 32. Öğrencilerin Eğitim Sürecinde Çalıştığı İşten Aldığı Maaşın Kendilerine Yetmeme Durumu

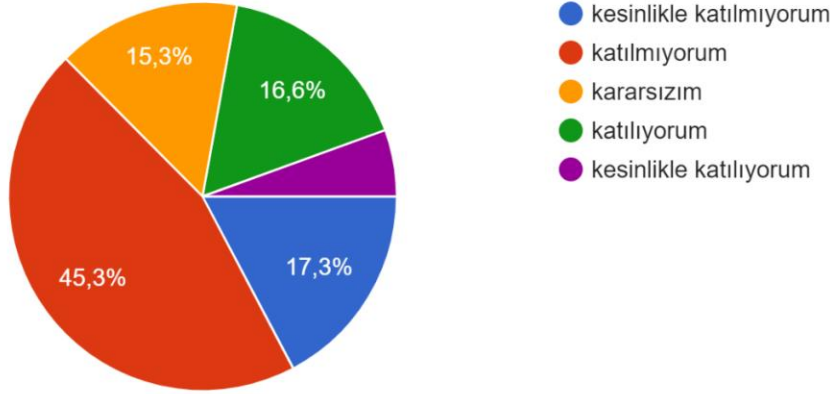
Şekilde katılımcıların eğitim sürecinde çalıştığınız işten aldığınız maaşın size yetmeme sorunu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %8,1'i kesinlikle var, %32,6'sı var, %23,8'i yok ve %8,5'i kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %27'si kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 33. Öğrencilerin Eğitim Sürecinde Çalışmaları Nedeniyle Derslerinden Verim Alamama Durumu

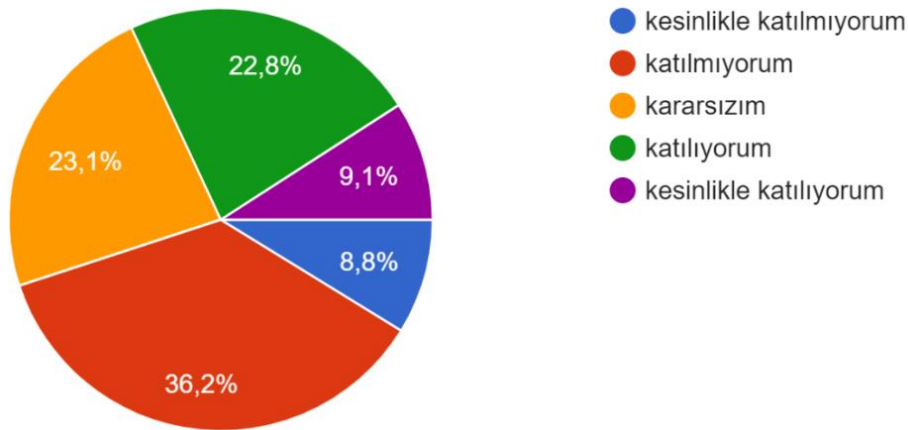
Şekilde katılımcıların eğitim sürecinde çalışmaları nedeniyle derslerden verim alamama sorunu sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %5,9'u kesinlikle var, %23,5'i'si var, %30,9'u yok ve %7,2'si kesinlikle yok cevabını vermiştir. Katılımcıların %32,6'sı kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 34. Öğrencilerin Eğitim İçin Türkiye'yi Başka Ülkeye Geçişinin Kolay Olduğundan Dolayı Seçip Seçmeme Durumu

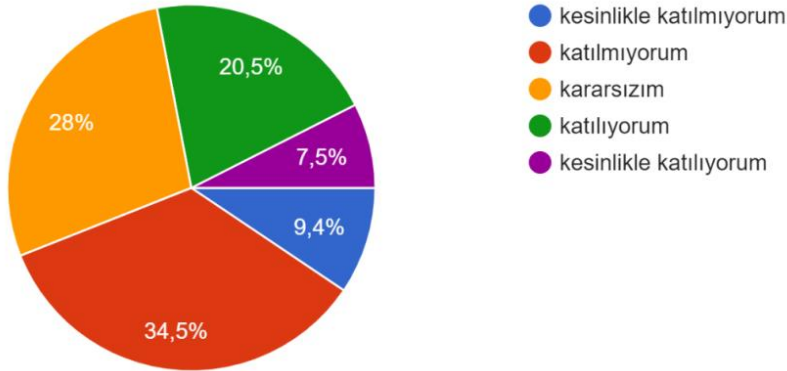
Şekilde katılımcıların eğitim için Türkiye'yi başka ülkeye geçiş yapmanın kolay olduğu için seçtim u sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %5,5'i kesinlikle katılıyorum, %16,6'sı katılıyorum, %45,3'ü katılmıyorum ve %17,3'ü kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %15,3'ü kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 35. Öğrencilerin Türkiye'yi Eğitim Sisteminin Daha Başarılı Olduğundan Dolayı Seçip Seçmeme Durumu

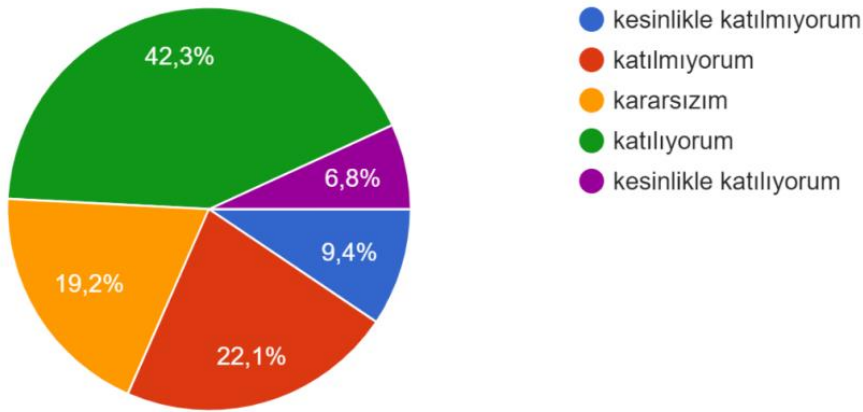
Şekilde katılımcıların eğitim için Türkiye'yi eğitim sistemi daha başarılı olduğu için seçtim sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %9,1'i kesinlikle katılıyorum, %22,8'i katılıyorum, %36,2'si katılmıyorum ve %8,8'i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %23,1'i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 36. Öğrencilerin Türkiye'yi Eğitim Sisteminin Daha Kolay Olmasından Dolayı Seçip Seçmeme Durumu

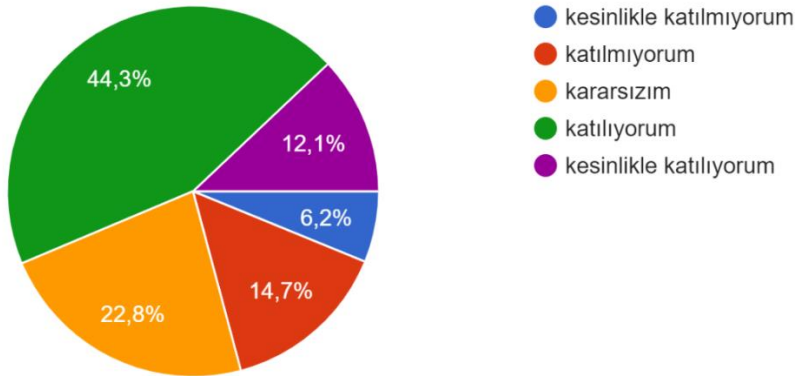
Şekilde katılımcıların eğitim için Türkiye'yi eğitim sisteminin daha kolay olmasından dolayı seçim sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %9,1'i kesinlikle katılıyorum, %22,8'i katılıyorum, %36,2'si katılmıyorum ve %8,8'i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %23,1'i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 37. Öğrencilerin Eğitim İçin Türkiye'yi Arkadaş Tavsiyesi ile Seçme Durumu

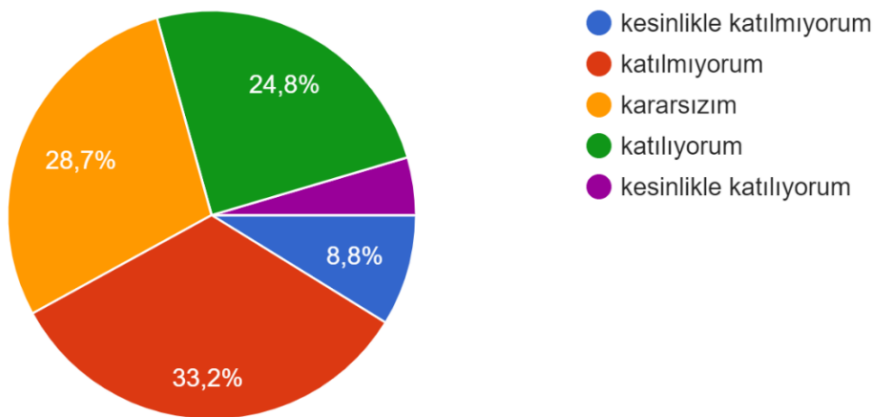
Şekilde katılımcıların eğitim için Türkiye'yi arkadaş tavsiyesiyle seçim sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %6,8'i kesinlikle katılıyorum, %42,3'ü katılıyorum, %22,1'i katılmıyorum ve %9,4'ü kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %19,2'si kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 38. Öğrencilerin Eğitim İçin Türkiye'yi Aile Tavsiyesi ile Seçme Durumu

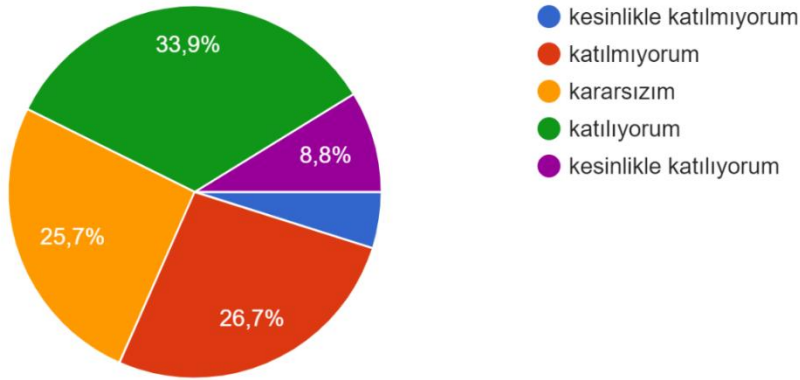
Şekilde katılımcıların eğitim için Türkiye'yi arkadaş tavsiyesiyle seçtim sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %12,1'i kesinlikle katılıyorum, %44,3'ü katılıyorum, %14,7'si katılmıyorum ve %6,2'si kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %22,8'i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 39. Öğrencilerin Eğitim Sürecinde En Fazla Üniversite ve Kaldıkları Yerin Uzaklığından Dolayı Zorlanma Durumu

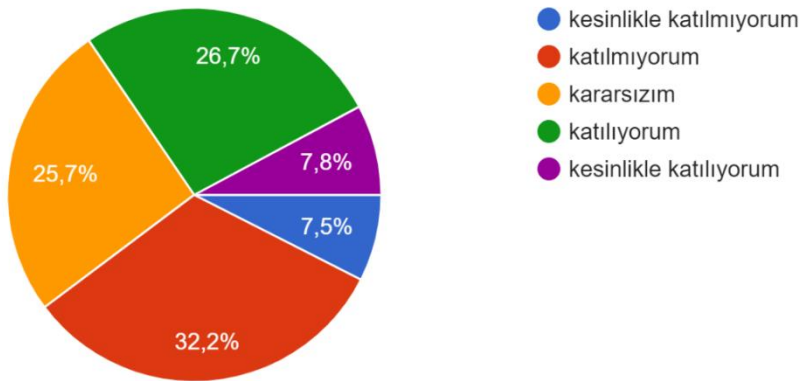
Şekilde katılımcıların eğitim sürecinde en fazla üniversite ve kaldığım yerin uzaklığından zorlandım sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %4,6'sı kesinlikle katılıyorum, %24,8'i katılıyorum, %33,2'si katılmıyorum ve %8,8'i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %28,7'si kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 40. Öğrencilerin Eğitim Sürecinde En Fazla Eğitim Dilinin Farklılığından Dolayı Zorlanma Durumu

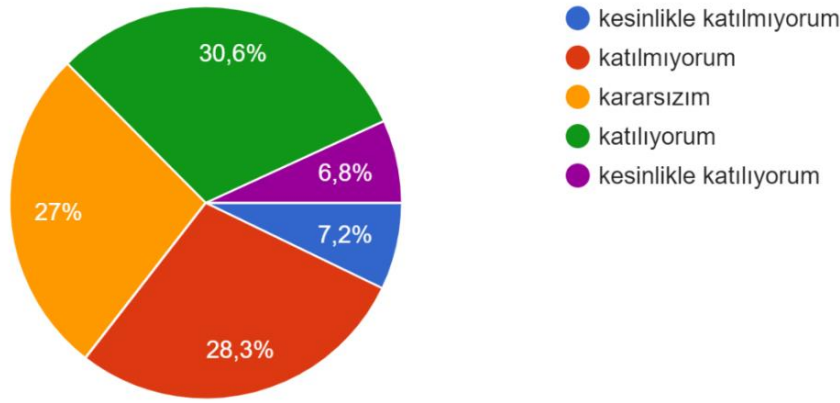
Şekilde katılımcıların eğitim sürecinde en fazla eğitim dilinin farklılığından zorlandım sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %8,8'i kesinlikle katılıyorum, %33,9'u katılıyorum, %26,7'si katılmıyorum ve %4,9'u kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %25,7'si kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 41. Öğrencilerin Eğitim Sürecince En Fazla Eğitim Sisteminin Farklılığından Dolayı Zorlanma Durumu

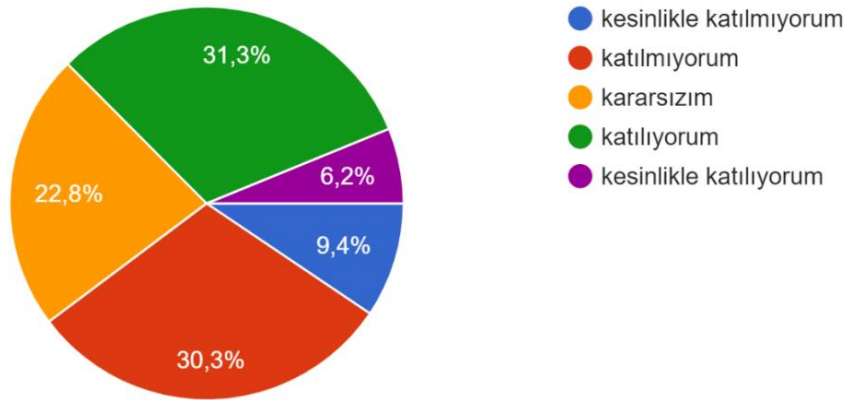
Şekilde katılımcıların eğitim sürecinde en fazla Türkiye'deki eğitim sisteminin farklılığından zorlandım sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %7,8'i kesinlikle katılıyorum, %26,7'si katılıyorum, %32,2'si katılmıyorum ve %7,5'i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %25,7'si kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 42. Öğrencilerin Eğitim Sürecince En Fazla Öğretim Elemanlarıyla İletişimlerinden Dolayı Zorlanma Durumu

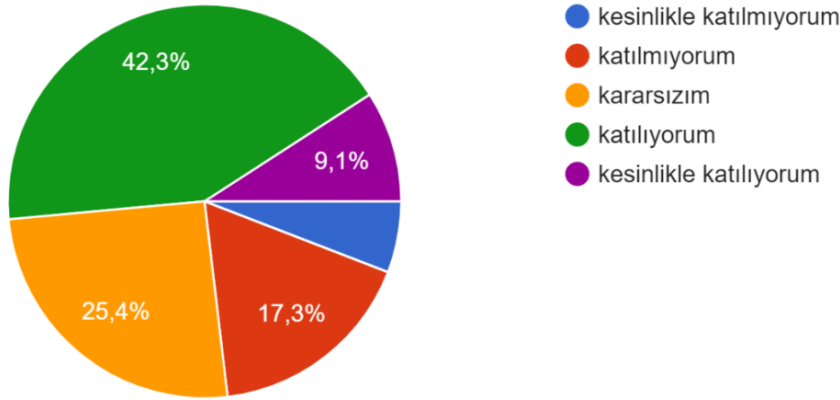
Şekilde katılımcıların eğitim sürecinde en fazla öğretim elemanlarıyla iletişimden dolayı zorlandım sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %6,8'i kesinlikle katılıyorum, %30,6'sı katılıyorum, %28,3'ü katılmıyorum ve %7,2'si kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %27'si kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 43. Öğrencilerin Eğitim Sürecince En Fazla Dersleri Anlayamamaktan Dolayı Zorlanma Durumu

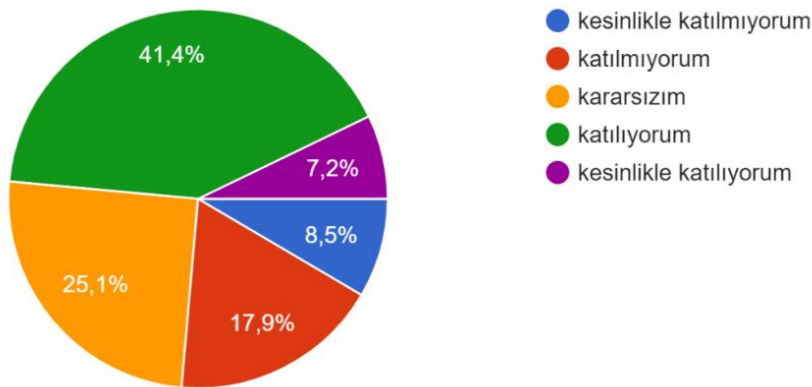
Şekilde katılımcıların eğitim sürecinde en fazla dersleri anlamakta zorlandım sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %6,2'si kesinlikle katılıyorum, %31,3'ü katılıyorum, %30,3'ü katılmıyorum ve %9,4'ü kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %22,8'i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 44. Öğrencilerin, (Türkiye Dışında Çalışmayı Düşünüyorsa) Okudukları Bölümle İlgili Çalışmayı Düşünme Durumu

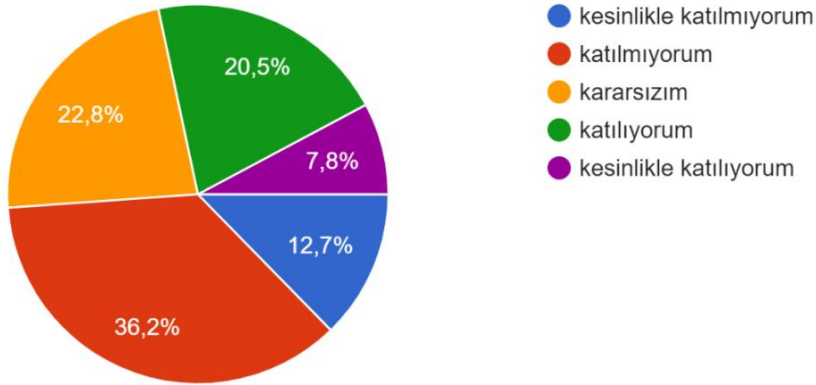
Şekilde katılımcıların okuduğunuz bölümle ilgili mi çalışma istiyorsunuz sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %9,1'i kesinlikle katılıyorum, %42,3'ü katılıyorum, %17,3'ü katılmıyorum ve %5,9'u kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %25,4'ü kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 45. Öğrencilerin Türkiye'de Gördükleri Eğitim Hakkında Görüşleri

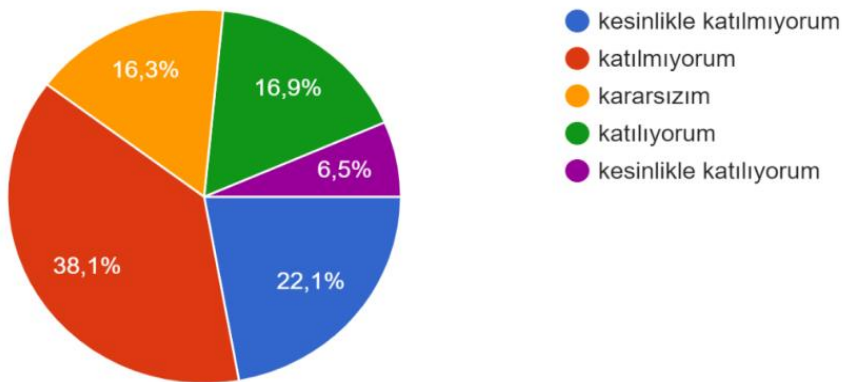
Şekilde katılımcıların okudukları bölümle ilgili çalışma istiyorlarsa sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %7,2'si kesinlikle katılıyorum, %41,4'ü katılıyorum, %17,9'u katılmıyorum ve %8,5'i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %25,1'i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 46. Öğrencilerin Türkiye'yi Tercih Ettiklerinden Dolayı Pişman Olup Olmama Durumlarının Oranı

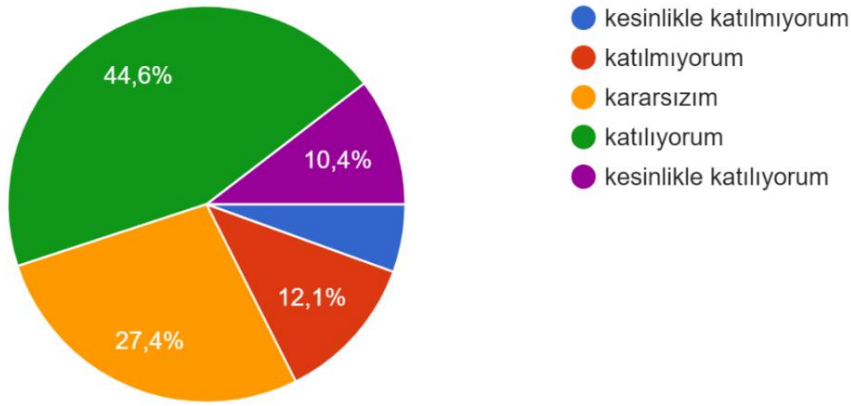
Şekilde katılımcıların eğitim için Türkiye'yi tercih ettiğim için pişmanım sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %7,8'i kesinlikle katılıyorum, %20,5'i katılıyorum, %36,2'si katılmıyorum ve %12,7'si kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %22,8'i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 47. Öğrencilerin Okudukları Bölümü Tercih Etmelerinden Dolayı Pişman Olup Olmama Durumlarının Oranı

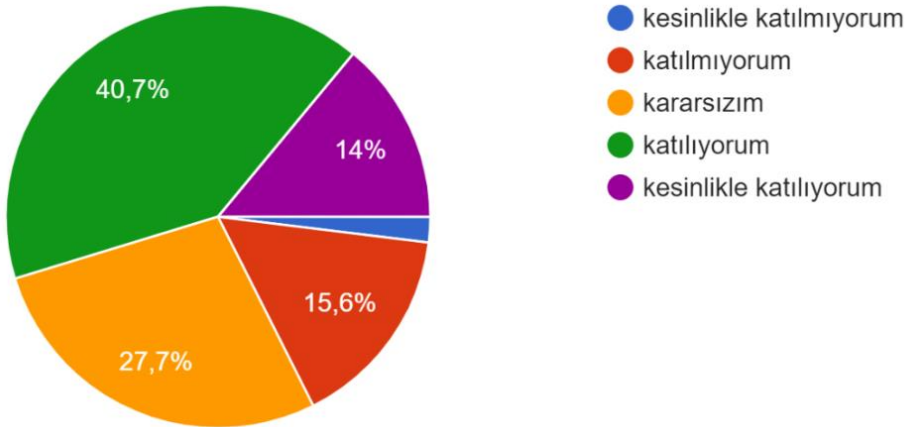
Şekilde katılımcıların okuduğum bölümü tercih ettiğim için pişmanım sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %6,5'i kesinlikle katılıyorum, %16,9'u katılıyorum, %38,1'i katılmıyorum ve %22,1'i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %16,3'ü kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 48. Öğrencilerin Kütüphane Çalışanlarının Davranışlarından Memnuniyetlerinin Oranı

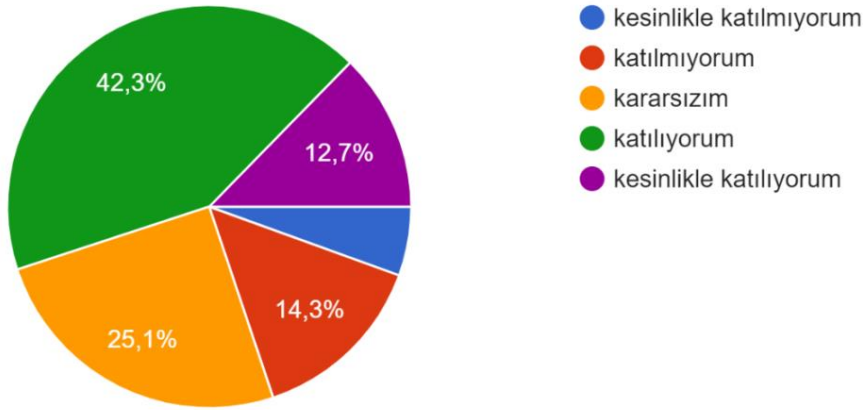
Şekilde katılımcıların kütüphane çalışanlarının davranışlarından memnuniyet sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %10,4'ü kesinlikle katılıyorum, %44,6'sı katılıyorum, %12,1'i katılmıyorum ve %5,5'i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %27,4'ü kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 49. Öğrencilerin Üniversite Güvenliğinden Memnuniyetlerinin Oranı

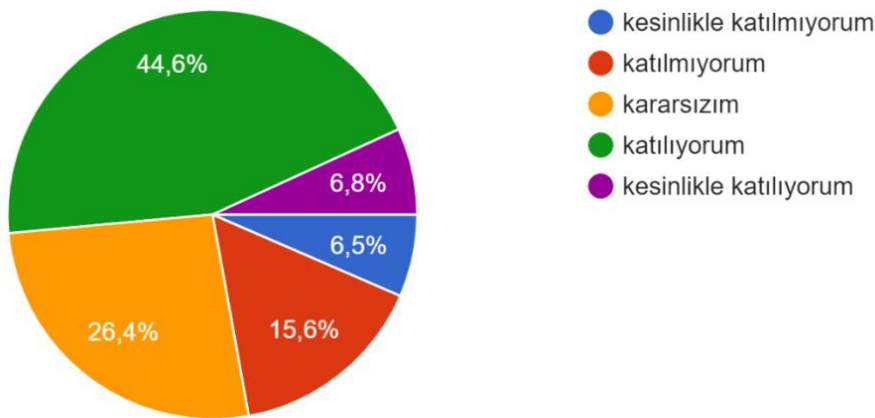
Şekilde katılımcıların üniversite güvenliğinden memnuniyet sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %14'ü kesinlikle katılıyorum, %40,7'si katılıyorum, %15,6'sı katılmıyorum ve %2'si kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %27,7'si kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 50. Öğrencilerin Yaşadıkları Kentin/ Şehrin Güvenliğinden Memnuniyetlerinin Oranı

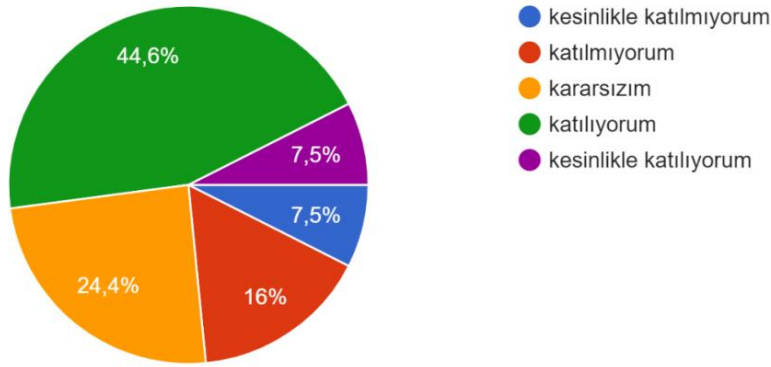
Şekilde katılımcıların yaşadıkları kentin güvenliğinden memnuniyet sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %12,7'si kesinlikle katılıyorum, %42,3'ü katılıyorum, %14,3'ü katılmıyorum ve %5,5'i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %25,1'i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 51. Öğrencilerin Üniversite Ulaşımından Memnuniyetlerinin Oranı

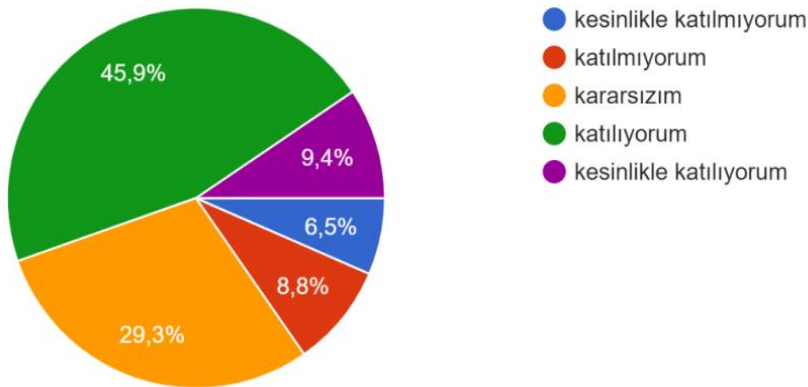
Şekilde katılımcıların üniversite ulaşım durumundan memnuniyet sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %9,4'ü kesinlikle katılıyorum, %42,7'si katılıyorum, %13,7'si katılmıyorum ve %9,8'i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %24,4'ü kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 52. Öğrencilerin Üniversitedeki Yemekhane Yemeklerinden ve Çeşitliliğinden Memnuniyetlerinin Oranı

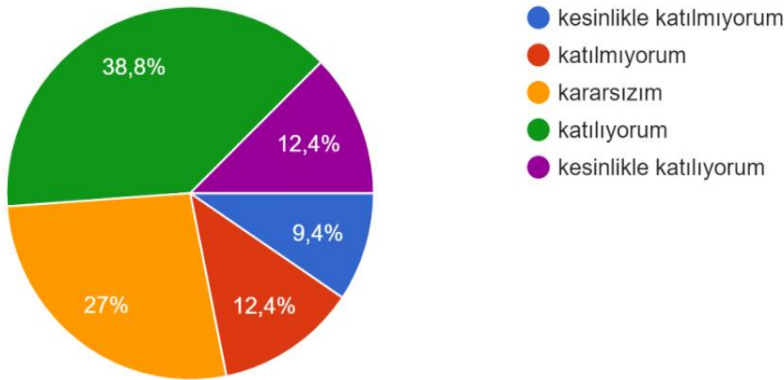
Şekilde katılımcıların üniversite yemekhane yemeklerinden ve çeşitliliğinden memnuniyet sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %6,8'i kesinlikle katılıyorum, %44,6'sı katılıyorum, %15,6'sı katılmıyorum ve %6,5'i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %26,4'ü kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 53. Öğrencilerin Sağlık Merkezine/ Hastaneye Ulaşımdan Memnuniyetlerinin Oranı

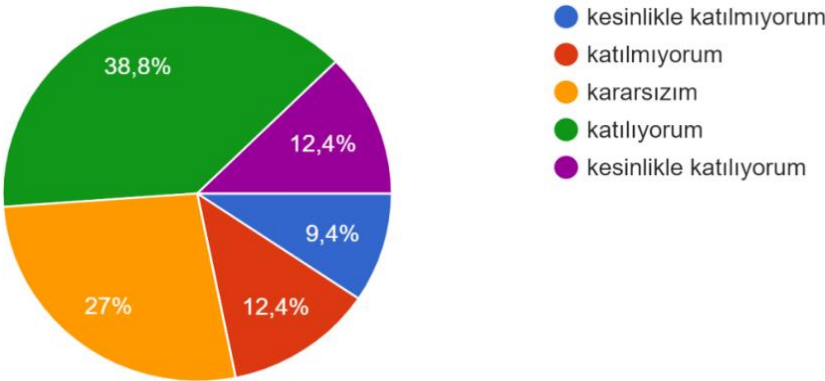
Şekilde katılımcıların sağlık merkezine/hastaneye ulaşımdan memnuniyet sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %7,5'i kesinlikle katılıyorum, %44,6'sı katılıyorum, %16'sı katılmıyorum ve %7,5'i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %24,4'ü kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 54. Öğrencilerin Spor Tesisleri İmkânlarından Memnuniyetlerinin Oranı

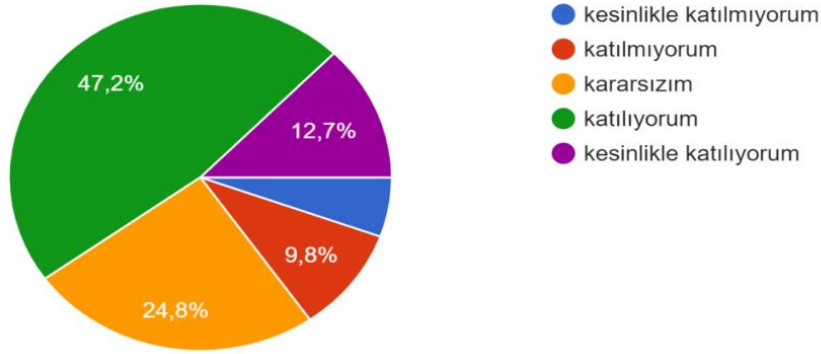
Şekilde katılımcıların spor tesisleri imkânından memnuniyet sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %12,4'ü kesinlikle katılıyorum, %38,8'i katılıyorum, %12,4'ü katılmıyorum ve %9,4'ü kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %27'si kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 55. Öğrencilerin Üniversitedeki Bilgisayar Laboratuvarı ve İnternet İmkânlarından Memnuniyetlerinin Oranı

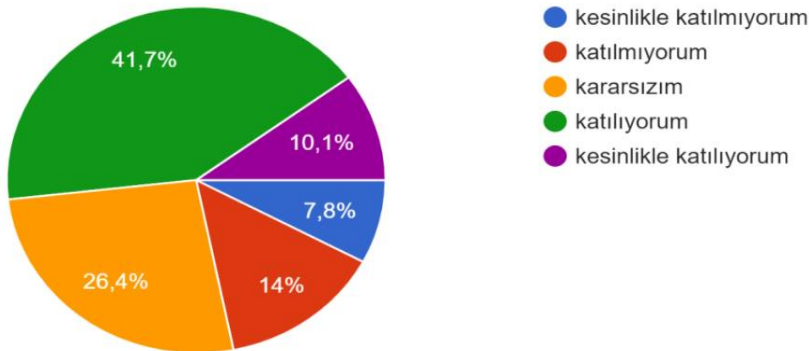
Şekilde katılımcıların üniversitedeki bilgisayar laboratuvarı ve internet imkânlarından memnuniyet sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %12,4'ü kesinlikle katılıyorum, %38,8'i katılıyorum, %12,4'ü katılmıyorum ve %9,4'ü kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %27'si kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 56. Öğrencilerin Uluslararası Öğrenciler İçin Düzenlenen Tanışma, Kutlama, Bilgilendirme Etkinliklerinden Faydalanma Durumu

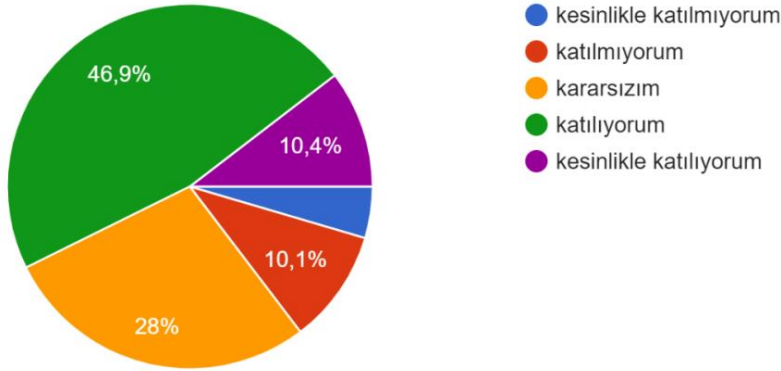
Şekilde katılımcıların uluslararası öğrenciler için düzenlenen tanışma, kutlama, bilgilendirme etkinliklerinden memnuniyet sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %12,7'si kesinlikle katılıyorum, %47,2'si katılıyorum, %9,8'i katılmıyorum ve %5,5'i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %24,8'i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 57. Öğrencilere Sağlanan Uluslararası Birim Faaliyetlerinin Etkisinin Oranı

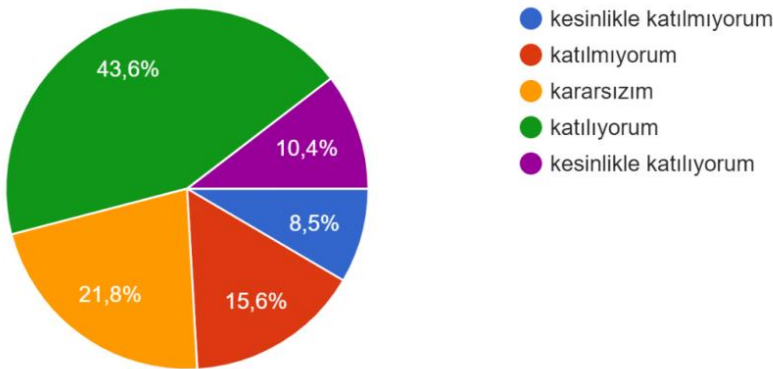
Şekilde katılımcıların üniversitedeki uluslararası biriminin faaliyetlerinden memnuniyet sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %10,1'i kesinlikle katılıyorum, %41,7'si katılıyorum, %14'ü katılmıyorum ve %7,8'i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %26,4'ü kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 58. Öğrencilere Sağlanan Uluslararası Program İmkânlarından Memnuniyet Durumu

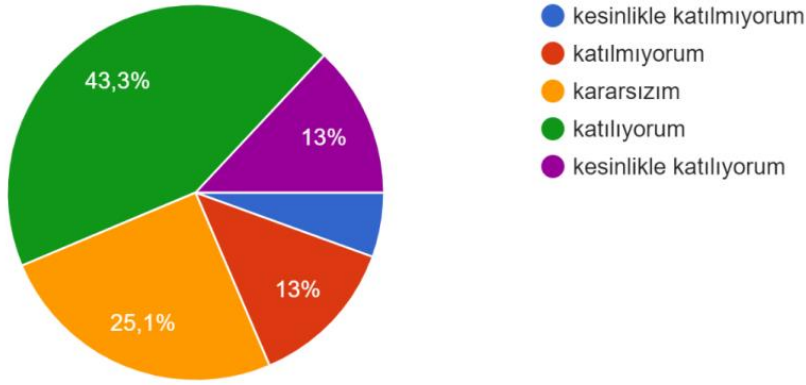
Şekilde katılımcıların uluslararası program imkânlarından memnuniyet sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %10,4'ü kesinlikle katılıyorum, %46,9'u katılıyorum, %10,1'i katılmıyorum ve %4,6'sı kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %28'i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 59. Öğrencilere Sağlanan Uluslararası Yaşam Kalitesinden Memnuniyet Durumu

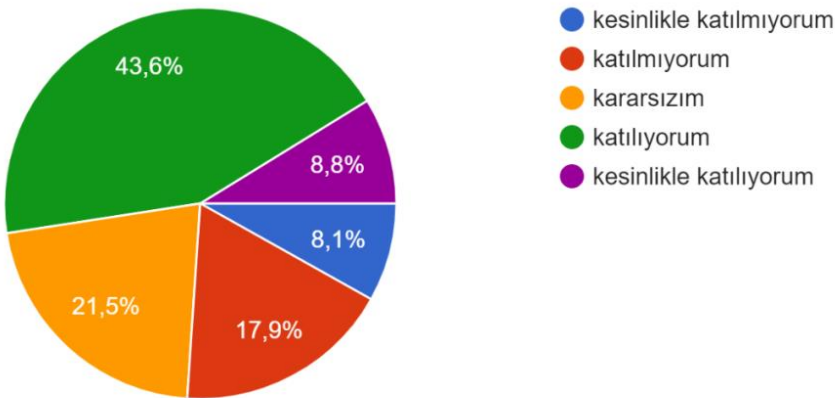
Şekilde katılımcıların üniversitedeki uluslararası öğrencilere sağlanan yaşam kalitesinden memnuniyet sorusuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %10,4'ü kesinlikle katılıyorum, %43,6'sı katılıyorum, %15,6'sı katılmıyorum ve %8,5'i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %21,8'i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 60. Öğrencilere Sağlanan Üniversitedeki Sosyal Yaşam Kalitesinden Memnuniyet Durumu

Şekilde katılımcıların üniversitedeki sosyal yaşam kalitesinden memnuniyet durumuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %13'ü kesinlikle katılıyorum, %43,3'ü katılıyorum, %13'ü katılmıyorum ve %5,5'i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %28'i kararsız olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 61. Öğrencilerin Türkiye'deki Yaşantısından Memnuniyet Durumu

Şekilde katılımcıların genel olarak Türkiye'deki yaşantıdan memnuniyet durumuna verdikleri cevapların dağılımı görülmektedir. Katılımcıların %8,8'i kesinlikle katılıyorum, %43,6'sı katılıyorum, %17,9'u katılmıyorum ve %8,1'i kesinlikle katılmıyorum cevabını vermiştir. Katılımcıların %21,5 kararsız olduğunu ifade etmiştir.

SONUÇ

Bu araştırmada Türkiye’de eğitim gören Çadlı öğrencilerin yaşam memnuniyeti, sosyo-ekonomik ve mesleki problemleri incelenmiştir. Bu bağlamda elde edilen sonuçlar bu bölümde yer almaktadır.

Sosyal ve Kültürel Sorunlar puanı ile Ekonomik ve Eğitim Sorunları puanları arasında pozitif yönlü orta güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Sosyal ve Kültürel Sorunlar puanı ile Yaşam Memnuniyeti puanı arasında negatif yönlü çok zayıf bir ilişki bulunmaktadır. Ekonomik puanı ile Eğitim Sorunları puanı arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki bulunmaktadır. Eğitim Sorunları puanı ile Yaşam Memnuniyeti puanı arasında pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki bulunmaktadır.

Regresyon analizi sonuçlarına göre, Yaşam Memnuniyeti puanlarının Sosyal ve Kültürel Sorunlar ve Eğitim Sorunlar puanlarından etkilenmesinin testi için kurulan modeller anlamlıdır. Sosyal ve Kültürel Sorunlar puanı Yaşam Memnuniyeti puanını negatif yönde etkilemektedir. Eğitim Sorunları puanı Yaşam Memnuniyeti puanını pozitif yönde etkilemektedir.

Yapılan karşılaştırma analizleri sonuçlarına göre, kadınların Ekonomik Sorunlar puanları erkeklerden daha yüksektir.

Evli olanların Sosyal ve Kültürel Sorunlar puanları, Bekar olanlardan daha yüksektir. Bekar olanların Ekonomik sorunlar puanları bekar olanlardan daha yüksektir. Bekar olanların Yaşam Memnuniyeti puanları bekar olanlardan daha yüksektir.

Ailesi Türkiye’de olmayanların Yaşam Memnuniyeti puanları ailesi Türkiye’de olmayanlardan daha yüksektir.

26 yaş ve üzeri olanların Sosyal ve Kültürel Sorunlar puanları, 20-22 yaş arasında olanlardan ve 23-25 yaş arasında olanlardan daha düşüktür.

2-5 arası kardeşi olanların Eğitim Sorunları puanları 5-10 kardeş olanlardan ve 10’dan fazla kardeşi olanlardan daha düşüktür. 1 kardeşi olanların Yaşam Memnuniyet puanları, 2-5 kardeşi olanlardan ve 5-10 kardeşi olanlardan daha düşüktür.

1-3 yıldır Türkiye’de bulunanların Eğitim Sorunlar puanı, 4-6 yıldır Türkiye’de bulunanlardan daha yüksektir.

Genel ders başarısının iyi olduğunu ifade edenlerin Eğitim Sorunları puanları, kötü olduğunu ifade edenlerden daha yüksektir.

Analiz sonuçlarına göre gelir ve eğitim durumu grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunamamıştır.

KAYNAKLAR

- Aksoy, Z. (2012). Uluslararası Göç ve Kültürlerarası Etkileşim. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(20), 293-303.
- Akyüz, Y. (2012). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegem Akademi
- Alagöz, S.D. ve Geçkil, T. (2012). Yabancı Uyruklu Üniversite Öğrencilerinin Sorunlarının İncelenmesi: Konya İli Örneği. *Anadolu Hem ve Sağ Bil Derg*, 20(4), 279-285.
- Aliyev Ramin ve Öğülmüş Selahiddin (2015). Türkiye’deki Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Kültürlerarası Etkileşim Algısının İncelenmesi. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 12(4), 49-71.
- Allaberdiyev, P. (2007). *Türk Cumhuriyetlerinden Türkiye’ye Yüksek Öğrenim Görmeye Gelen Öğrencilerin Uyum Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Alpar, İ. ve Yener, S.(1991). *Gecekondu Araştırması*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları.
- American Psychological Association (APA), 2014 Work and Well-Being Survey. <http://www.apaexcellence.org/assets/general/2014-work-and-wellbeing-surveyresults.pdf>. Erişim Tarihi: 20.02.2019.
- Ames, C. (1992). *Achievement goals, motivational climate, and motivational processes*. In G. Roberts (Ed.), *Motivation in sports and exercise* (sf. 161-176). Champaign, IL: Human Kinetic.
- Annaberdiyev, D. (2006). *Türkiye’de Eğitim Gören Türk Cumhuriyetleri ve Türk Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Yardım Arama Tutumları, Psikolojik İhtiyaçları ve Psikolojik Uyumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Argyle, M. (1999). *Causes and correlates of happiness*. In D. Kahneman & E. Diener (Eds.), *Well – Being: The Foundations of Hedonic Psychology* (pp. 353 – 373). New York: Russell Sage Foundation.
- Aslangiray, A. (2016). *Yaşam Memnuniyetini Etkileyen Faktörlerin Modellenmesi: Batı Akdeniz Örneği*. Doktora Tezi. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Bahadır, U. (2018). *Göçmen ve Sığınmacıların Eğitimden Dışlanması Sorunu*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.

- Baird, B. M., Lucas, R. E. ve Donnellan, M. B. (2010). Life Satisfaction Across the Lifespan: Findings from Two Nationally Representative Panel Studies. *Social Indicators Research*, 99(2), 183–203,
- Baldık, Y. (2018). *Ana Dili Türkçe Olmayan Göçmen Toplulukların Eğitim Sistemine Katılımında Türkçe Öğretiminin Önemi*. Yüksek Lisans Tezi. T.C. Nevşehir Hacı Bektaş veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Bayram, N., Sam, N., Aytaç, S. ve Aytaç, M. (2010). Yaşam Tatmini ve Sosyal Dışlanma, *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 12(4), 79-92,
- Birinci, N. (2003). Cumhuriyetin 80. Yılında Milli Eğitim Üzerine Bir Bakış <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/sayi44/birinci.html> Erişim Tarihi: 23.04.2019
- Blanchflower, D. G. ve Oswald, A. J. (2004). Well-being over Time in Britain and the USA. *Journal of Public Economics*, 88 (7), 1359 – 1386,
- Canbulat N. ve Çankaya, C.Z. (2014). Evli Bireylerin Öznel İyi Olma Düzeylerinin Yordanması. *Ege Eğitim Dergisi*. 15(2): 556-576.
- Chen, S. K ve Lin, S. J. (2014). The Latent Profiles of Life Domain Importance and Satisfaction in a Quality of Life Scale. *Social Indicators Research*, 116(2), 429–445.
- Cüceloğlu, D. (2016). *İnsan ve Davranışı* (30. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi. 1997.
- Çağlayan, S. (2015). Suriye Savaşı ve Suriyeli Göçmenler: Teori ve Kavramsal Anlama Çabası. *Sosyoloji Divanı Dergisi*, 3(6),193-209.
- Çeçen, A.R. ve Dingiltepe,T. (2012). Parçalanmış ve Tam Aileye Sahip Ergenlerin Yaşam Doyumu Düzeyleri ile Yaşam Kalite Düzeylerinin Karşılaştırılması *İlköğretim Online*, 11(4), 1077-1086.
- Çelik, İ. (2013). *Türkiye’de Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sorunları*. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Çöllü, F. ve Öztürk, F. (2009). Türk Cumhuriyetleri, Türk ve Akraba Topluluklarından Türkiye’ye Yüksek Öğrenim Görmek Amacıyla Gelen Öğrencilerin Uyum ve İletişim Sorunları (Konya Selçuk Üniversitesi Örneği). *Journal of Azerbaijani Studies*, 12(1), 223-239.
- Danış, D. (2013). Demografi: Nüfus Meselelerine Sosyolojik Bir Bakış. Ders: 13. http://www.acikders.org.tr/pluginfile.php/4161/mod_resource/content/1/TUBA13. Erişim Tarihi: 10.04.2019.

- Deepak T.D. (2002). *Psychosocial Correlates of Subjective Wellbeing*, (University of Pune, Mental,Moral & Social Sciences Faculty, Department of Psychology, Ph.D. Thesis), Ganeshkhind.
- Delen, A. (2018). *Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Bulunduğu İlkokullarda İstenmeyen Öğrenci Davranışlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Diener E. (1984). Subjective Well-Being. *Psychological Bulletin*, 95(3), 566-564.
- Diener, E. (1994). Assesing Subjective Well-Being: Progress and Opportunities. *Social Indicators Research*, 31, 103-157.
- Diener, E., Inglehart R. ve Tay, L. (2013). Theory and Validity of Life Satisfaction Scales. *Social Indicators Research*, 112(3), 497–527,
- Diener, E., Oishi, S. ve Lucas, R. E. (2003). Personality, Culture, and Subjective Well-Being: Emotional and Cognitive Evaluations of Life. *Annual Review of Psychology*, 54, 403-25.
- Diener, E., Sandvik, E., Seidvitz, L. ve Diener, M. (1993). The Relationship Between Income and Subjective Well-being; Relative or Absolute?. *Social Indicators Research*, 28 (3), 195-223,
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E. ve Smith H. L. (1999). Subjective Well-Being: Three Decades of Progress, *Psychological Bulletin*, 125 (2), 276-302,
- Diener, E., Suh, E. ve Oishi, S. (1997). Recent Findings on Subjective Well-Being. *Indian Journal of Clinical Psychology*, 24, 25-41
- Doğan, A. E. (2002). *Yeni Bir Uluslararası Göç Dalgasının Eşiğinde: Dünya Kentleri'ne Göç*. (Ed. Ahmet Alpay Dikmen), Kentleşme, Göç ve Yoksulluk içinde (ss19- 55). 7. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi. Ankara.
- Dönmez Kara, C. Ö. (2015). *Göç Bağlamında Uluslararası İşbirliği ve Türkiye'nin Politikaları*. Doktora Tezi, Çanakkale OnSekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Drobnic, S., Beham, B. ve Prag, P. (2010). Good Job, Good Life? Working Conditions and Quality of Life in Europe. *Social Indicators Research*, 99 (205), 205-225.
- Erdoğan, M. (2009). *Yurtdışındaki Türkler: 50. Yılında Göç ve Uyum*. Ankara: Orion Kitapevi.
- Ereş, F. (2017). Mesleki Eğitim Merkezine Devam Eden Göçmenlerin Meslek Kurslarına Yönelik Sorunları. *Tübay Bilim*, 10 (2): 93-101

- Eroğlu E. (2011). Örgütlerde İletişim Kalitesini Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26.
- Eryılmaz, A. ve Ercan, L. (2011). Öznel İyi Oluşun Cinsiyet, Yaş Grupları ve Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36), 139-151.
- Esentürk, L.E. (1998) *Yabancı Uyraklı ve Türk Üniversite Öğrencilerine Ait Sorunların Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi,, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Eş, M. ve Ateş, H. (2014). Kent Yönetimi, Kentleşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 48, 206-248.
- Feist G.J., Bodner T.E., Jacobs J.F., Miles M. and Tan V. (1995). Integrating Top-Down and Bottom-Up Structural Models of Subjective Well-Being: A Longitudinal Investigation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(1).
- Ferreri, C.A. ve Growdy, J. (2007). Environmental Awareness and Happiness. *Ecological Economics*, 60(3), 509-516
- Frijns, M. (2010). *Determinants of Life Satisfaction. Published Final Thesis. School of Business and Economics*, Maastricht University, Maastricht
- Georgellis, Y., Tsitsianis, N. ve Yin, Y. P. (2009). Personal Values as Mitigating Factors in Link Between Income and Life Satisfaction: Evidence from the European Social Survey. *Social Indicators Research*, 91(3), 329-344,
- Giray, S. (2011), *Doğrusal Olmayan Kanonik Korelasyon Analizi ve Yaşam Memnuniyeti Üzerine Bir Uygulama*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Anabilim dalı, İstanbul.
- Gitmez, A. S. ve Morçöl, G. (1994). Socio-Economic Status and Life Satisfaction in Turkey. *Social Indicators Research*, 31(1), 77-98,
- Göğertaş, A. (2016). *Yaşam Memnuniyeti Araştırmasında İstatistiksel Tekniklerin Kullanılması: Sivas İl Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Göver, İ.H. ve Yavuzer, H. (2015). Kayseri’de Öğrenim Gören Yabancı Uyraklı Öğrencilerin Kayseri, Türkiye ve İslam Algısı. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 2(10), 1025-1050.
- Grözinger, G. ve Matiaske, W. (2014). The Direct and Indirect Impact of Religion on WellBeing in Germany, *Social Indicators Research*, 116(2), 373–387.

- Güçlü, N. (1996). Yabancı Öğrencilerin Uyum Problemleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi*, 12, 101-110.
- Gülner, B. (2011). Yabancı Öğrencilerde Kültürleşme ve Medya Kullanımı. *Global Media Journal*, 3(2), 51-68.
- Gürbüz R. ve Güleç İ. (2016). Türkiye’de Eğitim Gören Yabancı Öğrencilerin Türkçeye İlişkin Görüşleri: Sakarya Üniversitesi Örneği. *Sakarya University Journal of Education*, 2(6), 141-153.
- Haq, R. ve Zia, U. (2013). Multidimensional Wellbeing: An Index of Quality of Life in a Developing Economy. *Social Indicators Research*, 114(3), 997–1012,
- <http://www.goc.gov.tr/files/files/multec%C4%B1ler%C4%B1nhukuk%C4%B1statusune%C4%B1%C4%B1sk%C4%B1nsozlesme.pdf> Erişim Tarihi: 01.05.2019.
- <http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/insan%20haklari%20evrensel%20beyannemesi.pdf> Erişim Tarihi: 01.05.2019.
- <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/7/7-12041s.pdf> Erişim Tarihi: 01.05.2019.
- <https://www.ytb.gov.tr> Erişim Tarihi: 01.05.2019.
- Jan, M. ve Masood, T. (2008). An Assessment of Life Satisfaction Among Women. *The Journal Studies On Home and Community Science*, 2(1), 33-42,
- Kangal,A.(2013). Mutluluk üzerine kavramsal bir değerlendirme ve Türk hane halkı için bazı sonuçlar. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 12(44), 214-233.
- Kapteyn, A., Smith, J. P. ve Soest, A. V. (2009). *Life Satisfaction*. Discussion Paper No. 4015, IZA (The Institute for the Study of Labor), Germany.
- Karaca, S. ve Doğan, U. (2014). *Suriyeli Göçmenlerin Sorunları Çalıştayı Sonuç Raporu*. Mersin Üniversitesi Bölgesel İzleme ve Uygulama Araştırma Merkezi (BİAMER), Mersin.
- Karadağ, E. ve Yücel, C. (2017). *Yabancı Uyraklı Öğrenci Memnuniyet Araştırması*. Eskişehir: ÜNİAR.
- Karakuş, E. (2006). *Göç Olgusu ve Eğitime Olumsuz Etkileri Sultanbeyli Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Karpat, K. (2015). *Türkiye’nin Göç Tarihi 14. Yüzyıldan 21. Yüzyıla Türkiye’ye Göçler*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Kartal S.E., Yirci R. Özdemir T.Y. (2015). Öğretmenlerde Algılanan Örgütsel Destek Düzeyi İle Yaşam Memnuniyeti Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 477-504.
- Kıroğlu, K., Kesten, A. ve Elma, C.(2010). Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2(6), 26-39.
- Kim-Prieto., Diener, E., Tamir, M., Scollon, C.H. ve Diener, M. (2005). Integrating the Diverse Definitions of Happiness: A Time-Sequential Framework of Subjective Well Being. *Journall of Happiness Studies*, 6(3), 261-300.
- Koç, R. (2012). <http://ramazankoc.blogspot.com/2012/02/uluslararası-ogrencihareketliliği-ve.html> Erişim Tarihi: 10.05.2019
- Korkmaz, M., Germir, N., Yücel, A. S. ve Gürkan A. (2015). Yaşam Memnuniyeti Üzerinde Etkili Olan Sosyodemografik Bileşenler Üzerine Bir Analiz. *Uluslararası Hakemli Psikiyatri ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 78-111,
- Kutlar A., Işık T. T. ve Torun P. (2013). Kadının yaşam memnuniyetini belirleyen faktörler: Adıyaman, Isparta, Kocaeli örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 14(2): 145-159.
- Kutlar A., Işık T. T. ve Torun P.(2013). Kadının Yaşam Memnuniyetini Belirleyen Faktörler: Adıyaman, Isparta, Kocaeli Örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(2): 145-159.
- Küçükcan T.ve Gür B.S. (2010). *Türkiye’de Yükseköğretim Karşılaştırmalı Bir Analiz*. Ankara: SETA.
- Kümbül G.B. ve Emeç H. (2006). Yaşam Memnuniyeti ve Akademik Başarıda İyimserlik Etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 21(2), 129-149.
- Lu, L. (2000). Gender and Conjugal Differences in Happiness, *Journal of Social Psychology*, 140(1), 132-141.
- Luechinger S. (2009). *The Life Satisfaction Approach to Environmental Valuation*. Discussion Paper, IZA, No. 4478, Germany.
- Maraj, K. ve Poyrazlı, S. (2007). Barriers to Adjustment: Needs of International Students within a Semi-Urban Campus Community, *Journal of Instructional Psychology*, 34(1).
- MEB (2016). Mülteci haklarını koruma altına alan uluslar arası sözleşmeler, https://pictes.meb.gov.tr/izleme/Content/Dosyalar/02171217_ArastYrma_ve_raporlar.pdf adresinden Erişim Tarihi: 01.05.2019.

- MEB (2017). *Strateji Geliştirme Başkanlığı. 2017 yılı bütçe sunuşu* (TBMM Genel Kurulu). https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_12/13031405_2017_genel_kurul_matbaa_hali_09_12_2016.pdf Erişim Tarihi: 01.05.2019.
- Mısırlı, A. Akar, H. ve İçbay, M. A. (2005). Türkiye’de Göç Alan ve veren İllerdeki Eğitim Soruları. *XIV.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi* 28-30 Eylül 2005. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 277-281.
- Morrison, M., Tay, L. ve Diener, E. (2011). Subjective Well-Being and National Satisfaction. *Psychological Science*, 22(2), 166-171,
- Mullen, B., Copper, C. (1994). The relation between group cohesiveness and performance: an integration. *Psychological Bulletin*. 115, 210-227.
- Mullrooney, J. (2007). *Income, Demographics, and Subjective Reporting: An Econometric Analysis of Life Satisfaction*. Published Master Thesis. University Of Calgary Department of Economics, Canada.
- Nakazato, N., Schimmack, U. ve Oishi, S. (2011). Effect of Changes in Living Conditions On Wellbeing: A Prospective Top-Down Bottom-Up Model. *Social Indicators Research*, 100(1), 115-135,
- Nar, B. (2008). *Göçün Eğitime ve Eğitim Yönetimine Etkileri (Dilovası Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- OECD. (2013). How is Life?: Measuring Well-being. http://www.keepeek.com/DigitalAsset-Management/oecd/economics/how-s-life-2013_9789264201392-en#page23. Erişim Tarihi: 18.02.2019
- Olena K. (2005). *Analysis Of Life Satisfaction In Ukraine*, Published Master Thesis, Economics Education and Research Consortium Master’s Program in Economics, Ukraine.
- Onaylı, S. ve Baker, Ö. (2013). Mother -Daughter Relationships links to Daughter’s SelfEsteem and Life Satisfaction. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 5(40), 167-175
- Oshio, T. (2012). Gender Differences in the Associations of Life Satisfaction with Family and Social Relations Among the Japanese Elderly. *Journal of Cross Cultural Gerontology*, 27(3), 259–274.
- Özer, M. ve Karabulut, Ö.Ö. (2003). Yaşlılarda Yaşam Doyumu. *Turkish Journal of Geriatrics*, 6 (2), 72-74.
- Özer, Y.Y., Komsuoğlu, A. ve Ateşok, Z. Ö. (2016). Türkiye'deki Suriyeli Çocukların Eğitimi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(37): 34-44.

- Özgüven, E. (1990). Yurtlarda Kalan Üniversite Öğrencilerinin Sağlık ve Psikolojik Sorunları. *V. Ulusal Psikoloji Kongresi*, Psikoloji-Seminer Dergisi Özel Sayısı, Sayı: 8. İzmir: Ege Üniversitesi Ed. Fak. Yayını.
- Özkan, G. ve Güvendir, M.A. (2015). Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Durumları: Kırklareli ve Trakya Üniversiteleri Örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 174-190.
- Özoğlu, M. ve Gür, B. (2012). *Küresel Eğilimler Işığında Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler*. Ankara: SETA Yayınları.
- Pavot W. and Diener E. (2008). The Satisfaction with Life Scale and The Emerging Construct of Life Satisfaction. *Journal of Positive Psychology*, 3.
- Rashid, W. E., Nordin, M. S., Omar A. ve Ismail I. (2011). Social Support, Work-Family Enrichment and Life Satisfaction among Married Nurses in Health Service. *International Journal of Social Science and Humanity*, 1 (2), 150-155,
- Rode, J. C. (2004), Job Satisfaction and Life Satisfaction Revisited: A Longitudinal Test Of An Integrated Model. *Human Relations*, 57(9), 1205-1230,
- Rule, S. (2007). Religiosity and Quality Of Life in South Africa. *Social Indicators Research*, 81(2), 417–434,
- Sağlam, S. (2006). Türkiye’de İç Göç Olgusu ve Kentleşme. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 5, 31-45.
- Saygılı, M., Onay, Ö. ve Ayhan, M. (2018). Kişilik özellikleri bağlamında yaşam memnuniyeti üzerine bir araştırma. *Yorum-Yönetim-Yöntem Uluslararası Yönetim-Ekonomi ve Felsefe Dergisi*, 5(2), 61-72.
- Sayın, Y., Usanmaz, A. ve Aslangiri, F. (2016). Uluslar arası Göç Olgusu ve Yol Açtığı Etkiler: Suriye Göçü Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 18(31): 1-13.
- Selim, S. (2010). *Avrupa Birliği Ülkeleri ve Türkiye’de Bireysel Yaşam Tatmini ve Mutluluk Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Karşılaştırmalı Analizi*. TÜBİTAK SOBAG Rapor. No: 108K516, TÜBİTAK, Ankara,
- Seydi, A.R. (2014). Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 267-305.
- Sezmez, T. (2018). *Çevre Bilincinin Yaşam Memnuniyeti Üzerindeki Etkisi: Edirne, Uzunköprü İlçesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, T.C Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

- Şahin, Ş. (2008), *Beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik ve yaşam doyumu düzeyleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Şen, H. A. (2008). *Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Eğitim Ortamındaki İletişim Deneyimlerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şen, M. (2014). Türkiye’de İç Göçlerin Neden ve Sonuç Kapsamında İncelenmesi. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 1, 231-256.
- Şener, A. (2009). Yaşlılık, yaşam doyumu ve boş zaman faaliyetleri, *Çağın Polisi Dergisi*, Sayı 93, Ankara. <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr.yasamdoyumu.pdf>
Erişim Tarihi: 25.01.2019
- Şimşek, V. (2018). *2.Lig Kadın Voleybol Oyuncularının Grup Sargınlığı İle Yaşam Memnuniyeti Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Türkiye Cumhuriyeti Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Taşçı, F. (2009). Bir Sosyal Politika Sorunu Olarak Göç. *Kamu-İş Dergisi*, 10(4),177-204.
- Tezcan, M. (1997). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Traş, Z. ve Güngör, H. C. (2011). Avrupa Ülkelerinden Gelen Türk Asıllı Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Destek ve Sosyal Bağlılıkları Üzerine Nitel Bir Araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 25, 262-271.
- Tümekaya, S., Hamarta, E., Deniz, M., Çelik, M., ve Aybek, B. (2016). Duygusal Zeka Mizah Tarzı ve Yaşam Doyumu: Üniversite Öğretim Elemanları Üzerine Bir Araştırma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(30).
- Türker, D. ve Yıldız, A. (2015). *Göçmenlerde Sosyo-Psikolojik Entegrasyon Analizi Göç ve Uyum*, London.
- Uğurlu, O. (2013). The Mediator Effects of Positive and Negative Affectivity on the Relationship between Optimism-Pessimism and Satisfaction with Life. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 497-504.
- Uluslararası Göç Örgütü (IOM) (2009). *Göç Terimleri Sözlüğü*. (Ed Bülent Çiçekli). İstanbul: IOM Yayınları.
- Uzun, E. M. ve Bütün, E. (2016). Okul öncesi eğitim kurumlarındaki Suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar hakkında öğretmen görüşleri. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 72-83
- Veenhoven, R. (1984). *Conditions of Happiness*. D. Reidel Publishing Company.

- Vohra, N. (1995). *Life Satisfaction of Indian Immigrants in Canada*, A thesis presented to the University of Manitoba in the fulfillment of the thesis requirements for the degree of Doctor of Philosophy in Psychology, Winnipeg, Manitoba.
- Wirth, T., Regamey, G. ve Stauffacher, M. (2015). Mediating Effects Between Objective and Subjective Indicators of Urban Quality of Life: Testing Specific Models for Safety and Access. *Social Indicators Research*, 122(1), 189–210.
- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri, *Turkish Studies International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(2), 1685-1704.

EKLER

Ek 1: Anket Formu

A. Kişisel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz?	☐ Erkek ☐ Kadın
2. Yaşınız?	
3. Medeni durumunuz?	☐ Bekar ☐ Evli
4. Anne eğitim durumunuz?	☐ İlköğretim ☐ Lise ☐ Ön lisans ☐ Lisans ☐ Yüksek lisans ☐ Doktora
5. Baba eğitim durumunuz?	☐ İlköğretim ☐ Lise ☐ Ön lisans ☐ Lisans ☐ Yüksek lisans ☐ Doktora
6. Çalışıyor ise annenin mesleği	☐ Çalışmıyor ☐ Özel sektör çalışanı ☐ Memur ☐ İşçi ☐ Serbest meslek ☐ Emekli ☐ Diğer.....
7. Çalışıyor ise babanın mesleği	☐ Çalışmıyor ☐ Özel sektör çalışanı ☐ Memur ☐ İşçi ☐ Serbest meslek ☐ Emekli ☐ Diğer.....
8. Aylık ortalama (Türkiye’de) geliriniz?	☐ 1000 TL’den az ☐ 1000-1500 TL ☐ 1500-2000 TL ☐ 2000-3000 TL ☐ 3000 TL’den fazla
9. Kardeşiniz var mı?	☐ Yok ☐ Var, 1 kardeş ☐ Var, 2-5 kardeş ☐ Var 5-10 kardeş ☐ Var 10’dan fazla kardeş
10. Kaç yıldır Türkiye’de yaşıyorsunuz?	☐ 1 yıldan az ☐ 1-3 yıl ☐ 4-6 yıl ☐ 6 yıldan fazla
11. Aileniz Türkiye’de mi?	☐ Evet ☐ Hayır
12. Üniversiteniz?	
13. Bölümünüz?	Fakülte.....Bölüm.....
14. Genel olarak ders başarınız nasıl?	☐ Çok kötü ☐ Kötü ☐ Orta ☐ İyi ☐ Çok iyi

B. Sosyal ve Kültür Sorunlar

1: Kesinlikle yok 2: Yok 3: Kararsızım 4: Var 5: Kesinlikle var

Aşağıdaki sorunları Türkiye'de yaşama düzeyinizi belirtiniz.	1	2	3	4	5
1. Dil (Türkçe) yetersizliği sorunu	1	2	3	4	5
2. Kültürel farklılıktan kaynaklanan sorunlar (yaşam, yemek, giyim vb.)	1	2	3	4	5
3. Ayrımcılık sorunu (Türk öğrenciler tarafından yapılan ayrımcılık)	1	2	3	4	5
4. Ayrımcılık sorunu (Türk öğretim elemanları tarafından yapılan ayrımcılık)	1	2	3	4	5
5. Üzerinize baskı yapma sorunu (Türk öğrenciler tarafından yapılan baskı)	1	2	3	4	5
6. Üzerinize baskı yapma sorunu (Türk öğretim elemanları tarafından yapılan baskı)	1	2	3	4	5
7. Psikolojik sorunlar (aile ve ülkenizden ayrı kalma vb.)	1	2	3	4	5
8. Üniversite tarafından yeterince bilgilendirmeme sorunu	1	2	3	4	5
9. İkamet alma sorunu	1	2	3	4	5
10. Ülkenizde Diploma denklik sorunu	1	2	3	4	5
11. Arkadaş, dost ve çevre edinme sorunu	1	2	3	4	5
12. Yabancı dil (İngilizce vb.) eğitimi alamama sorunu	1	2	3	4	5
13. Üniversitenizden kaliteli eğitim alamama sorunu	1	2	3	4	5
14. Sosyal ve kültür faaliyet yapma ortamı bulamama sorunu	1	2	3	4	5
15. Ailenizle olan iletişim sorunu	1	2	3	4	5
16. Ülkenizden ve ailenizden uzak kalma sorunu	1	2	3	4	5
17. Üniversitenizde disiplin soruşturması sorunu	1	2	3	4	5
18. Türkiye'deki insanlarla iyi iletişim kuramama sorunu	1	2	3	4	5
19. Türkiye'de istenilen üniversite ve bölüme yerleşememe sorunu	1	2	3	4	5
20. Bir yıl, TÖMER (Türkçe öğrenimi) için fazla zaman harcamak sorunu	1	2	3	4	5
21. Ailenizin ve çevrenizin beklentilerine cevap verememe kaygısı	1	2	3	4	5
22. Ailenizin ve çevrenizin beklentilerinin yüksek olması	1	2	3	4	5
23. Türkiye ile Çad arasında siyasi ve politik sorunlar	1	2	3	4	5
24. Türkiye'de Sağlık Sigortaları olması halinde de bir işe yaramaması sorunu	1	2	3	4	5

C. Ekonomik Sorunlar

1: Kesinlikle yok 2: Yok 3: Kararsızım 4: Var 5: Kesinlikle var

Aşağıdaki sorunları Türkiye'de yaşama düzeyinizi belirtiniz.	1	2	3	4	5
1. Maddi sorunlar (Ailenizden yeterince maddi destek alamama)	1	2	3	4	5
2. Barınma sorunu (yurt, ev, otel vb.)	1	2	3	4	5
3. Üniversiteye öğrenim harcı (katkı) ödeme sorunu	1	2	3	4	5
4. Mezuniyet sonrası ülkenizde iş bulamama sorunu	1	2	3	4	5
5. Ülkenizden öğrenim bursu/kredisi alamama sorunu	1	2	3	4	5
6. Eğitim süresince bir işte çalışma zorunda kalma sorunu	1	2	3	4	5
7. Eğitim sürecinde çalıştığınız işten aldığınız maaşın size yetmeme sorunu	1	2	3	4	5
8. Eğitim sürecinde çalışmanız nedeniyle derslerden verim alamama sorunu	1	2	3	4	5

D. Eğitimi Sorunlar

1: Kesinlikle katılmıyorum 2: Katılmıyorum 3: Kararsızım 4: Katılıyorum 5: Kesinlikle katılıyorum

Aşağıdaki ifadelere katılım düzeyinizi belirtiniz.		1	2	3	4	5
1.	Eğitim için Türkiye'yi başka ülkeye geçiş yapmanın kolay olduğu için seçtim	1	2	3	4	5
2.	Türkiye'yi eğitim sisteminin daha başarılı olduğundan dolayı seçtim	1	2	3	4	5
3.	Türkiye'yi eğitim sisteminin daha kolay olmasından dolayı seçtim	1	2	3	4	5
4.	Eğitim için Türkiye'yi arkadaş tavsiyesi ile seçtim	1	2	3	4	5
5.	Eğitim için Türkiye'yi ailemin tavsiyesi ile seçtim	1	2	3	4	5
6.	Eğitim sürecinde en fazla üniversite ve kaldığım yerin uzaklığından dolayı zorlandım	1	2	3	4	5
7.	Eğitim sürecinde en fazla eğitim dilinin farklılığından zorlandım	1	2	3	4	5
8.	Eğitim sürecinde en fazla Türkiye'deki eğitim sisteminin farklılığından zorlandım	1	2	3	4	5
9.	Eğitim sürecinde en fazla öğretim elemanlarıyla iletişimden dolayı zorlandım	1	2	3	4	5
10.	Eğitim sürecinde en fazla dersleri anlamakta zorlandım	1	2	3	4	5
11.	Türkiye dışında çalışmayı/yaşamayı düşünüyorsanız, okuduğunuz bölümle ilgili mi çalışmak isterim	1	2	3	4	5
12.	Türkiye'de gördüğünüz eğitim beklentilerinizi karşılıyor	1	2	3	4	5
13.	Eğitim amacıyla Türkiye'yi tercih ettiğim için pişmanım	1	2	3	4	5
14.	Okuduğum bölümü tercih ettiğim için pişmanım	1	2	3	4	5
15.	Kütüphane çalışanlarının davranışından memnunum	1	2	3	4	5
16.	Üniversite güvenliğinden memnunum	1	2	3	4	5
17.	Yasadığım kentin güvenliğinden memnunum	1	2	3	4	5
18.	Üniversite ulaşım durumundan memnunum	1	2	3	4	5
19.	Üniversitedeki yemekhane yemeklerinden ve çeşitliliğinden memnunum	1	2	3	4	5
20.	Sağlık Merkezine/Hastaneye ulaşımdan memnunum	1	2	3	4	5
21.	Spor tesisleri imkanlarından memnunum	1	2	3	4	5
22.	Üniversitedeki bilgisayar laboratuvarı ve internet imkanlarından (erişim hızı, wifi vb.) memnunum	1	2	3	4	5
23.	Uluslararası öğrenciler için düzenlenen tanışma, kutlama, bilgilendirme etkinliklerinden memnunum	1	2	3	4	5
24.	Üniversitedeki uluslararası biriminin faaliyetlerinden memnunum	1	2	3	4	5
25.	Uluslararası program imkanlarından (Erasmus, vb.) memnunum	1	2	3	4	5
26.	Üniversitedeki uluslararası öğrencilere sağlanan yaşam kalitesinden memnunum	1	2	3	4	5
27.	Üniversitedeki sosyal yaşam kalitesinden memnunum	1	2	3	4	5
28.	Genel olarak Türkiye'deki yaşıttan memnunum	1	2	3	4	5

B. Yaşam Memnuniyeti

1: Kesinlikle katılmıyorum 2: Katılmıyorum 3: Bazen katılmıyorum 4: Kararsızım 5: Bazen katılıyorum 6: Katılıyorum 7: Kesinlikle katılıyorum

Aşağıdaki ifadelere katılım düzeyinizi belirtiniz.		1	2	3	4	5	6	7
1.	Hayatımdan memnunum.	1	2	3	4	5	6	7
2.	Yaşamımı dolu dolu yaşıyorum.	1	2	3	4	5	6	7
3.	Yaşamımı bir bütün olarak değerlendirdiğimde hedeflerime ulaşamadığımı düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
4.	Yapmak istediğim her şeyi yapamadığım için yaşamımdan memnun değilim.	1	2	3	4	5	6	7
5.	Yaşamımda şu anda her şey yolunda gidiyor.	1	2	3	4	5	6	7

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Özgeçmiş

Adı Soyadı:	AKRAM MAHAMAT MAHAMAT SALEH
Doğum Yeri:	ÇAD
Doğum Tarihi:	15/09/1992
Medeni Durumu:	BEKAR
Derece:	
İlköğretim:	COMPLEXE JEAN MARIE BANGUI
Ortaöğretim:	GROUP ELİT FORMATION BANGUI
Lise:	CPI BANGUI
Ön Lisans:	
Lisans:	ISCAM ÇAD
Yüksek Lisans:	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Becerileri:	
İlgi Alanları:	
Halen Yaptığı İş:	DIŞ TİCARET
İş Deneyimi: (Doldurulması isteğe bağlı)	ÖZDEN YATAĞANLI PORTİMEKS SAHRA İÇ VE DIŞ TİC LTD ŞTİ
Aldığı Ödüller:	
Hakkında bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:	
Tel:	05342369058
E-mail:	Akram_mahamatsaleh@yahoo.fr
Adres:	Beyhekim mah. Karakoçlar sk. Stüdyo Koza 1/37

İmza: